

INES THEOL.
WITSEL

109
A

18

Dies mußte Ti.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
NATURA ET
DEFINITIONE
ECCLESIAE

QVAM

PRÆSIDE

JOHANNÆ MUSÆO, SS.

THEOL. D. & P. P.

PUBLICO EXAMINI

SUBMITTIT

M. JUSTUS KÜNNEKEN

Hildesia Saxo.

AD IV. CAL. MAII.

IN AUDITORIO THEOLOG.

HORIS ANTE-ET POMERIDIANIS.

J E N Æ

Typis CASPARI FREYSCHMIDII,

ANNO M. DC. LV.

V I R I S

*Magnificis, Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis,
Clarissimis, Variarumq; Rerum Civilium Usu
Experientissimis*

**D NN. CONSULIBUS,
SYNDICO, EQUITUM MAGISTRIS,
ORDINI SENATORIO, CAMERARIIS &
SPECTATISSIMO OCTODECIM VIRORUM ORDINI,
CELEBERRIMÆ VETERIS HILDESIENSIS REIPUBLICÆ
FULCRIS, PATRIÆ SUÆ PATRIBUS
EXOPTATISSIMIS.**

*D NN. Meccenatibus, Patronis & Pro-
motoribus suis maximis, submissaq; animi
observantia aeternum Venerandis*

Disputationem hanc Theologicam, in
perpetuantis ac debitæ Observantiæ
significationem, studiorumque suo-
rum Commendationem

Consecrat & inscribit

M. JUSTUS KÜNNEKEN
Hildesiâ Saxo.

*Pereximio Dn. M. KÜNNEKEN S. S. Theol. Culi.
maximè strenuo de præclaro eruditionis Theologica
specimine amice gratul.*

Qui faciem pulchrè depingis, chare, Jehovæ
Cœtus, quondam hujus stella corusca clues.

Joh. Ernestus Gerhardus D. P. P.
& h. t. design. Pro-Rector.

Si quis erit, tua qui, sacro-sancta Ecclesia, membra
Nesciat, aut quonam stentque cadantque loco,
Nesciet is pariter, lateat quæ lerna malorum,
Quosque dolos Papæ publica larva tegat.
Te lando, qui tanta studes addiscere. Perge
Hæcce viâ, & sacris invigilare libris.

*Amoris & benevolentia restanda causâ
apponebat*

Præses.

Ad Eximium & Humanissimum Dn. M. RESPON-
DENTEM, Amicum suum.

Unica, Sancta, **DEI DOMUS**, est **ECCLESIA**: *matre hæc*
Qui caret; in cœlis non habet ille *Patrem.*

Hujus *Naturam* quare dum tradis, **AMICE**!

Monstras, quod curæ sit **TIBI** sancta **DOMUS**.

Gratia, pax, fidei robur, spes, tuta salutis

Anchora, sunt hujus dona decora **DOMUS**.

Ingredere! hic **DEUS** est; bipatens hic porta salutis!

Hic & ad *æthereus* est via recta *domos*.

Gratulor his ausis! precor ut sint, Numine dante,

Fausta; ferantque **TIST** commoda multa brevi!

Amoris & benevolentia restanda causâ faciebat,

Christianus Chemnitius, D. P. P. Pastor &
Superintendens.

Dum forti nisu, doctas è pectore docto

Sparsurus voces, pulpita celsa petis;

Præclaram limaia Tibi sapientia famam,

KÜNNEKEN, Aonidum gloria summa, parat.

T

*Te Deus è Pindo cantat, te docta juventus
Appellat, Sophies Enlebiesq, decus.*

Eximie docto

Dn. M. Künnekenio, SS. Theol. Cultori strenuo,
inquinlo & victori suo dilectissimo, de
Ecclesia publicè disputaturo, ex animo
gratulatur

Johann: Zeisold, Prof. Publ.

Hectora Christianæ Trojæ Te dico futurum,
Tàm benè dum facies ejus aperta Tibi.
boni ominis causâ

Præ-Eximio Dn. M. KÜNNEKEN, Consalino amicissimo

f.
M. Casp. Posner, Phys. Prof. Publ. Extr.

Ad Perquàm Eximium & clarè doctum

DN. M. RESPONENTEM,

Compransorem & Amicum suum æstimandum,

T*Heulogia KÜNEKENE decus, pietatis imago,*
Suada Sophi, noster non variandus amor,
Ecclesie nostra propugnans dogmata vera;
Credas, ipsa brevi Te sibi præficiet.

Quod cum plauso secundo &

intemerato affectu optat

M. ANDREAS CHRISTOPHORUS SCHU-

BARTUS Hallensis Saxo.

Inclita pro rostris experta est Jenaleporis

Flectere te plebem non sine melle suam.

E cathedrâ Te Jena theses cum laude tueri

Jam videt, ingenium judiciumque probans.

Hinc Docuis tutela placet, flexuraq, plebi,

Flexanimus tutor sic, deamande, places.

quibus

Pereximio, ac Eruditissimo Dn. Magistro Künnekenio,

Civi ac Amico suo summè dilecto gratulatur

M. Henricus Schomburg Hildesîa-Saxo.

FINIS.

Σλώ Θεῶ

DE ECCLESIA DISPUTATIO THEOLOGICA.

I.

Ecclēsia est vox origine Græca, dicta *Ecclesia vox.*
 ἀπὸ τῆς ἐκκαλεῖσθαι ab evocando, & si vim
 vocis spectes, quemvis denotat cœtum, ex
 reliqua hominum multitudine quacunquē
 de causâ evocatum. Nam præpositio ἐκ,
 cum qua componitur verbum ἐκκαλεῖσθαι,
 involvit respectum quendam ad alios ho-
 mines, quorum est consortio, qui Ecclesiam constituunt, vocantur.

II. Ex usu loquendi autem *Ecclesia* apud veteres quandoq; *Ejus signifi-*
 dicta fuit quælibet hominum concio, sive legitimè fuerit convo- *cationes.*
 cata, sive contra leges quorundam instinctu, vel etiam proprio
 motu coierit. Ita *Act. XIX. 40.* seditiosus Ephesiorum concursus,
 Demetrii ejusque arteclorum instinctu factus ἐκκλησία, & *v. 32.*
 ἐκκλησία συγκεχυμένη *Ecclesia* seu concio *inordinata* sive *confusa*
 dicitur: cui *v. 39.* opponitur ἐκκλησία ἔνομιον *legitima concio.*

III. Aliàs in sacris literis, ut & apud Ecclesiasticos Scripto-
 res cùm veteres tum recentiores *Ecclesia* usitatè dicitur congregatio
 sanctorum, quos salutis æternæ causâ DEUS è promiscua impio-
 rum colluvie per prædicationem Verbi evocavit, & per Verbum
 ac sacramenta sanctificavit. Quæ significatio hujus loci est, & cum-
 primis Gentium Apostolo frequenti in usu posita, qui in inscriptio-
 nibus Epistolarum suarum *Ecclesia DEI*; & *sancti, vocati sancti, fi-*
deles, sanctificati, collectim sumti idem denotant. Videantur *Rom.*
1. 7. 1. Cor. 1. 2. II. Cor. 1. 1. Eph. 1. 1. Phil. 1. 1. Col. 1. 2. 1. & II.
Thess. 1. 1. &c.

A

IV. Sicut

*Sanctorum
duplex status.*

IV. Sicut autem *Sancti* considerari possunt vel ratione *præ-*
sentis vite, in qua sub vexillo Christi contra Satanam, mundum,
& carnis suæ concupiscentias adhuc militant, *Eph. VI. 10. seqq.*
I. Petr. V. 8. 9. I. Joh. V. 4. Rom. VII. 14. seqq. Gal. V. 17. vel ra-
tione *future & celestis vite*, in qua devicto Satanâ, mundo &
peccato in æterna felicitate & gloria cum Christo triumphant, *Apoc. II. 10. 26. 27. c. IV. 4. c. VII. 9.* ita Ecclesia, quæ ex sanctis
constat, diversimodè considerari & accipi potest & solet.

*Ecclesie di-
functiones.*

V. Et quidem I. accipi ea potest pro toto cœtu sanctorum,
cùm militantium in hac vita, tùm in altera jam triumphantium.
Ita sumi videtur Ecclesia *Ebr. XII. 22. 23.* & forsitan *Matth. XVI. 18.*
Eph. I. 22. c. V. 23. seqq. II. pro cœtu sanctorum, in cœ-
lis jam cum Christo triumphantium, *Eph. V. 27. Apoc. VII. 15.*
c. XXI. 10. seqq. III. pro cœtu sanctorum, in terris adhuc sub
Christi vexillo militantium, quæ inde *Ecclesia militans* dicitur.
Atque hæc significatio in Scripturis & communi usu loquendi fre-
quentior est. Inter alia videantur *I. Tim. III. 16. Act. XX. 28. I. Cor. XII. 28. c. XIV. 4. 5. Rom. XVI. 4. I. Cor. XVI. 19. II. Cor. IX. 1. &c.*

VI. In præsentia, missis reliquis significationibus, Ecclesiam
militantem bono cum DEO sumus consideraturi.

VII. Cæterùm quia Ecclesia est ens per aggregationem, ut
loquuntur, & quidem aggregatum ex hominibus, unum corpus,
idq; spirituale & mysticum constituentibus, ejus caput Christus
est, docente *Paulo Rom. XII. 5. I. Cor. XII. 22. Eph. I. 22. 23. c. V. 30. Col. I. 18.* ejus naturam & definitionem tradituro cum primis
investigandum incumbit, quænam illius vera membra sint.

IX. Diximus autem jam antè, Ecclesiam propriè sic dictam
non denotare quemlibet hominum cœtum, sed cœtum *fidelium &*
sanctorum. Ex quo faciliè intelligitur, ejus vera & propriè sic dicta
membra esse *fideles & sanctos*: id quod hodiè à memine, quod
sciam, in dubium vocatur, nisi quis forè de catechumenis & excom-
municatis, qui fidem & charitatem habent, cum *Bellarmin-*
serupulum moverit: quæ de re suo loco sumus acturi. Utrum verò
soli fideles & sancti; an verò alii etiam non sancti propriè dicta
ejus membra sint; de eo disceptatur inter nos & Pontificos.

IX. *Bellarminus d. l. c. II.* definit Ecclesiam, quòd sit *cœtus*
homi-

*Membra
Ecclesie.*

*lib. III. de
Eccles. Mil.
c. III. & VI.*

*Bellarmin.
opinio.*

hominum, ejusdem Christiana fidei professione & eorundem Sacramentorum communi-
one colligatus, sub regimine legitimorum pasto-
rum, ac precipue unius Christi in terris vicarii Romani Pontificis;
& proinde formalem rationem, per quam Ecclesiae membra in esse
suo constituentur, positam vult in externa cum fide Christiana tum
sacramentorum communi-
one, conjuncta cum subjectione ad
Pontificem Romanum, siue interioribus etiam virtutibus spiritua-
libus fide, spe & charitate polleant, siue minus. Unde ibid. ab
Ecclesia excludit, quotquot non eandem cum Romana profiten-
tur fidem, aut non eadem sacramenta, cum ea habent commu-
nia, vel Romani Pontificis imperium detrectant, si vel maxime
internam fide & sanctitate non destituantur; includit autem eadem
tanquam membra vera alios omnes, etiamsi reprobi, scelerati & im-
pii sint.

X. Contra autem Augustana Confessio art. VII. definit Ec-
clesiam per congregationem sanctorum, & seq. art. VIII. vocat can-
dem sanctorum & vere credentium congregationem. Quam sen-
tentiam Apologeta ejusdem art. VII. fulius, & inter alia etiam ex
symbolo Apostolico deducit, quo jubemur credere sanctam Ec-
clesiam Catholicam. Impii vero, inquit, non sunt Ecclesia sancta.
Et videtur additum, quod sequitur, sanctorum communi-
o, ut exponeretur, quid significet Ecclesia, nempe congregationem sanctorum, qui
habent inter se societatem ejusdem Evangelii, seu doctrinae, & ejus-
dem Spiritus Sancti, qui corda eorum, renovat, sanctificat & gu-
bernat.

XI. Juxta Augustanam Confessionem igitur ejusque Apo-
logiam, Ecclesiae proprie sic dictae membra vera sunt omnes & se-
li vere credentes & sancti. Quod ut recte intelligas, ante omnia
hic explicandum venit, quosnam dicamus vere credentes &
sanctos.

XII. Credentes seu fideles dicuntur à fide. Sicut autem fides
alia in nudo quorumvis credendorum assensu; alia speciatim in
assensu cum applicatione meriti Christi ad eandem posita est, &
fiduciam impetrandae apud Deum remissionis peccatorum propter
Christum intrinsece includit: ita credentes quidem in genere dici
possunt, quicumque credunt vera esse, quae in Scripturis revelata
sunt; specialiter tamen & proprie credentes dicuntur, qui veram fide
Christi.

Aug. Conf.
sententia.

p. 148

Credentes qui
sint.

Christi meritum amplectuntur, inq; eo omnem suam fiduciam habent defixam. Atq; hos volumus intellectos, cum Ecclesie membra vera dicimus esse *credentes*. Unde plerunque addere solemus, *credentes & sanctos*, ad excludendum eos, qui licet credant vera esse, quæ DEUS in verbo suo *revelationis* sicuti tamen fiducia, in Christi merito radicata destituuntur, & proinde hac fide generali non magis denominare possumus *sanctos*, nisi in diabolos, qui etiam *credunt*, unum esse DEUM, & se *conmunicant*, Jac. II. 19. Qui autem speciali fide, Christi meritum apprehendente pollent, illi demum sunt & recte dicuntur *sancti* (1) per justitiam & sanctitatem Christi, fide sibi imputatam. Justificantur enim, seu peccatis sibi condonatis in conspectu DEI reputantur justi & sancti gratis per fidem, quæ ipsis applicatur justitia & sanctitas Christi, facti nobis à DEO *justitia & sanctificatio*, I. Cor. I. 30. Videantur inter alia Rom. III. 28. c. IV. 5. seqq. I. Cor. VI. 11. &c. (2) per sanctitatem internam sibi inhaerentem. Nam verè credentes posteaquam crediderunt, obsecrati sunt spiritu promissionis sancto, Eph. I. 13. & proinde habent Spiritum sanctum in cordibus suis, clamantem Abba Pater, Gal. IV. 6. qui testatur unum cum spiritu nostro, quod simus filij DEI, Rom. VIII. 16. auxiliatur infirmitatibus nostris, & intercedit pro nobis gemitibus inenarrabilibus v. 26. ducit seu regit nos in actionibus nostris v. 14. sanctificat nos, ut simus ipsius templum sanctum I. Cor. III. 16. 17. II. Cor. VI. 16. I. Thess. V. 23. agit in nobis & ut velimus & efficiamus Phil. II. 13. & fides nexu individuo conjuncta est cum charitate, per quam & operatur, Gal. V. 6.

Quinam
Sancti

Sanctorum
infirmitates

XIII. Hæc tamen interna credentium sanctitas non est omnibus numeris perfecta, ob adhaerentes carnis infirmitates, per quas fit ut caro concupiscat adversus spiritum, Gal. V. 17. & sapere non qua volumus, sed qua non volumus, faciamus, Rom. VII. 19. 20. Id tamen, quicquid est imperfectionis, per Christi meritum, fide apprehensum DEI in judicio tegitur, Rom. IV. 7. 8. nec imputatur credenti, sed remittitur ei gratis, ut, nihil quicquam obstante hac naturæ corruptione, non sit *κατάειμα τῶν ἐργῶν*, Rom. VIII. 1.

Calumnia
Pontificiorum

XIV. Calumnia igitur est, quod Franc. Suarez de Trip. Viri. Theol. disp. IX. Sect. 1. n. 8. scribit, Lutherans idem ferè sentire cum Catharis

Catharis & Pelagianis, qui juxta Aug. heres. XXXVIII. & XXXVIII. docuerunt, solos justos esse de Ecclesia, qui nullum peccatum habent. Cui calumnia coloranda præterdit, quod Lutherani solum justos dicant constituere Ecclesiam, nec peccatum veniale à mortali distinguant: in quo ipsi prævit Bellarminus d. l. hac usus consequentiâ: Si soli justi sunt partes vera Ecclesia, & omnia peccata, quantum vis levia, sunt peccata mortalia, & faciunt hominem injustum; sequitur, solos perfectos & omni peccato carentes esse de Ecclesia.

Responsio.

XV. Verùm si rectè expendatur nostra mens, nihil opus erit operosa refutatione. Oppidò enim patebit, consequentiam Bellarmini esse lubricam, imò nullam. Augustinæ Confessionis & nostra sententia est: vera Ecclesia membra esse solos verè credentes, eosque esse quidem justos, sed justitiâ Christi, fide apprehensâ; esse interius quoque sanctos, sed sanctitate, multa cum infirmitate conjunctâ, & licet infirmitates, ex natura corruptâ adhaerentes, secundum se peccata & naturâ suâ sint peccata mortalia, in credentibus tamen mortalia peccata non sunt, sed venialia: quia propter Christi meritum fide apprehensum iis condonantur. Unde non legitur Ecclesie membra sunt verè credentes & sic just: per fidem. Ergò in se perfecti sunt & absque omni peccato. Nam ad fidei justitiam non requiritur, ut in se sit perfectus & absque omni peccato, qui peccatam constituitur justus, sed sufficit, si peccatis contra conscientiam patris, quibus fides & Spiritus Sanctus excutitur, non sit contaminatus. Infirmitatis peccata autem, licet suâ naturâ mortalia peccata sint, credenti tamen venialia sunt, idque ex accidente, propter Christi justitiam fide apprehensam, quæ proinde in verè credentibus non impediunt, quò minus coram Deo verè sint & dicantur, just: & sancti. Benè hac de re B. Lutherus in Comm. in c. V. Epist. ad Gal. Tom. V. oper. Latin. Wueb. fol. 423. Nos sic docemus: Ecclesiam non habere maculam aut rugam, sed esse sanctam, per fidem tamen in Jesum Christum. Deinde in vita per abstinentiam à concupiscentiâ carnis, & per exercitium spiritualium fructuum; Sed nondum esse sanctam per liberationem & ademptionem omnium desideriorum malorum, nec per expurgationem omnium impiarum opinionum & errorum. Semper enim fatetur Ecclesia peccatum suum, & orat sibi dimitti debita sua item credit remissionem peccatorum. Quare sancti peccant, labuntur, & etiam errant, sed per ignorantiam &c. Et præ-

ced. fol. 422. b. Sic verè sancti sunt ministri verbi, Magistratus politici, parentes, liberi, heri, familia &c. si primum omnium certò statuant, Christum esse suam sapientiam, iustitiam, sanctificationem & redemptionem. Deinde si unusquisque ex prescripto Verbi DEI faciat officium in vocatione sua, carni non obsequatur, sed spiritu reprimat desideria & concupiscentias ejus. Quod non omnes aequè sunt firmi, sed multa adhuc imbecillitates & offensiones occurrunt in plerisque, hoc nihil impedit eorum sanctitatem, modo non ex destinata malitia, sed ex imbecillitate peccent, &c.

Vera membra
Eccl.

XVI. Atque sic constat, quoniam Ecclesiæ propriè sic dictæ vera membra sunt; nempe omnes & soli credentes & sancti, puta qui ex fide iustificati pacem habent erga Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, Rom. V. 1. & per gratiam Spiritus S. quoad in hac carnis infirmitate possunt, sanctimoniam vite sectantur, Ebr. XII. 14. Quorum in censum veniunt non modò perseverantes in fide, nec soli credentes baptizati, qui externam habent societatem cum aliis membris, sed etiam catechumeni & excommunicati, si qui tales dentur verè credentes & sancti: qui omnes & singuli tantisper Ecclesiæ vera & viva membra sunt & manent, dum fidem retinent, nec per peccata contra conscientiam commissa Spiritus sancti templa esse desinunt. Hoc ipso enim, quod credunt, & quamdiu credunt, in Christo sunt tanquam palmites in vite, fructumque proferunt multum Job. XV. 5. & accensentur iis, in quibus Christus vivit Gal. II. 20. Quamprimum verò fidem & Spiritum S. per peccata contra conscientiam commissa exusserint, Christi corporis etiam seu Ecclesiæ membra vera & viva esse desinunt. Simul ac enim expirat fides, quæ est velut anima credentis, avellitur homo à Christo capite, nec amplius ab ipso vitam & motum spiritualem habet, & nisi respiscat, & per fidem rursum Christo inseratur, aliquando ut putridum & mortuum membrum reapse absindetur, & in ignem conjicietur, juxta illud Christi: Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite; ita nec vos, nisi in me manseritis. Nisi quis in me manserit, abjectus extra vineam, ut palmes exarescet: deinde colliguntur illi palmites & in ignem abjiciuntur, Job. XV. 4. 6.

Forma mem-
brorum.

XVII. Quibus ita se habentibus difficile non est ostendere, quoniam

quānam *forma* sit, per quam Ecclesiæ membra vera sint, quod sunt, seu in esse membrorum Ecclesiæ constituantur: nempe *fides*, non quælibet, sed specialis illa, quæ Christi meritum apprehenditur, certam includens fiduciam impetrandæ apud Deum Patrem remissionis peccatorum propter Christum. Eam individuo nexu comitatur illa, de qua diximus, *sanctitas* interna, ad renovationem pertinens; multaque cum infirmitate conjuncta.

XVIII. Quod *fides* sese habeat per modum formæ, qua in esse suo constituantur Ecclesiæ membra, probamus

(1.) *ex natura Ecclesiæ*, quæ est Christi corpus, idque spiritualiter vivum, aggregatum ex membris vivis, quæ à Christo tanquam à capite, spiritum suum in ea diffundente, vitam & motum habent in seinctipsis, *Rom. XII. 3. seqq. I. Cor. XII. 3. seqq. Eph. IV. 7. 12 seqq.* Unde quod Ecclesiæ membris intrinsecè largitur vitam spirituales, quæ in Christo vivunt, & Christus in ipsis, per illud etiam ea formaliter constituuntur in esse membrorum. Atqui *fides* illa specialis, quæ Christi meritum apprehenditur, largitur Ecclesiæ membris intrinsecè vitam spirituales, qua in Christo vivunt, & Christus in ipsis. Ergo per eandem Ecclesiæ membra formaliter constituuntur in esse membrorum. Major propositio ex dictis evidens est. Quia enim Ecclesia est Christi corpus mysticum, aggregatum ex membris spiritualiter vivis, non potest cujusque membri forma in alio consistere, quàm in eo, quod cuique intrinsecè dat esse vitæ spiritualis, perinde ut in corpore humano cujusque membri propriè dicti forma dicitur, quod ei intrinsecè dat esse vitale. Minor autem probatur ex *Hab. II. 4. Rom. I. 17. Gal. III. 11.*

1. ratio.

arg.

XIX. (2.) ex descriptione Ecclesiæ allegorica, quod sit *domus spiritualis*, extructa ex lapidibus vivis super lapidem vivum, angularem, pretiosum, electum Jesum Christum, *I. Petr. II. 4. seqq.* Nam à quo intrinsecè habemus, quod dicitur *lapides vivi, edificati super Christum tanquam lapidem vivum & pretiosum*, per illud etiam formaliter constituimur *membra domus spiritualis Christi*, h. e. Ecclesiæ. Atqui à fide habemus intrinsecè, quod dicitur *lapides vivi, edificari super Christum tanquam lapidem vivum & pretiosum*. Ergo per fidem formaliter constituimur *membra domus spiritualis*, h. e. Ecclesiæ. Major propositio ex terminis patet. Nam *membra domus*

2. ratio.

arg.

domus spiritualis, h. e. Ecclesia non possunt esse alia, quam ex quibus domus ipsa dicitur edificata. Illa autem dicitur edificata ex lapidibus vivis. Ergo lapidem vivum esse, superstructum angulari lapidi Christo, & membrum esse domus spiritualis seu Ecclesie, quoad rem non differunt. Necessè igitur est, per id ipsum nos formaliter constitui Ecclesie membra, à quo intrinsecè habemus, quòd dicimur lapides vivi, superstructi angulari lapidi Christo. Minor verò constat ex I. Petr. I. 6. 7. Confer Rom. IX. 32. seq.

3. ratio.

XX. (3.) Ex comparatione Ecclesie cum olea, cujus rami erant Judæi credentes, postea excisi per incredulitatem, & cui in eorum locum insiti sunt gentiles conversi per fidem, Rom. XI. 17. seqq.

Ex quo ita colligo: Per quod Judæi erant rami oleæ spiritualis, & conversi gentiles eidem insiti ejus rami facti sunt, & quo cessante utriq; desinunt esse oleæ illius rami, per illud etiam Ecclesie membra formaliter constituuntur in esse membrorum Ecclesie. Atqui per fidem Judæi erant rami oleæ spiritualis, & per eandem conversi gentiles ei insiti ejusque rami facti sunt, & cessante fide utriq; desinunt esse ejus rami. Ergo per fidem membra Ecclesie formaliter constituuntur in esse membrorum illius.

XXI. Major propositio suâ luce radiat. Nam olea illa spiritualis, qua de Paulus d. l. agit, nihil est aliud, quam Ecclesia in Abrahæ posteritate conservata, cujus rami *et* *Quoniam* v. 21. dicuntur Abrahæ posteri sancti, quòd ab ipso, cui & semini suo facta erat promissio Rom. IV. 13. Gal. III. 16. tanquam à radice originem traherent, ut colligitur ex Rom. XI. 16. Contrà autem gentiles conversi *ibid.* v. 17. 24. comparantur ramis, ex oleastro excisis, & oleæ h. e. Ecclesie insitis, utpote qui olim erant sine Christo, ab alienati à republica Israël & extranei à testamenti promissionis; & sic spem non habentes & absque DEO degentes in mundo, Eph. II. 12. erant instar oleastri: nunc autem per Christum Jesum facti sunt propinqui per sanguinem ipsius, qui est pax nostra, & sublato interstitio ex utrisque unum secum v. 13. 14. qui proinde insiti oleæ & ejus rami facti sunt per hoc, quòd conversi ad Christum Ecclesie membra facti sunt, & cum ea in unum corpus coaluerunt. Quibus stantibus evidens est, quòd ramum esse oleæ spiritualis, nihil aliud sit, quam Ecclesie membrum esse; & olea inseri idem, quòd Ecclesie implantari ejusq; membrum

membra fieri. Ex quo necessario sequitur, formalem rationem, quâ Ecclesiarum membra in suo esse constituentur, esse id ipsum, per quod Judæi olim oleæ spiritualis rami, (h. e. Ecclesiarum membra) fuerunt, & per quod gentiles postea eidem insiti, ejusque rami (h. e. Ecclesiarum membra) facti sunt, & quo cessante cum hi tùm illi rami oleæ (seu Ecclesiarum membra) esse desinunt. In hoc enim consistit cujusque rei formalis ratio, quod per eam res est, quod est, & eâ cessante, desinit esse, quod est.

XXII. Minor autem tria continet probanda. Unum est: *Judeos fuisse per fidem ramos oleæ.* Alterum *gentiles per fidem esse eidem insitos.* Tertium, *cessante fide, Judeos desisse, oleæ ramos seu Ecclesiarum membra esse.* Primum probatur: quia oleæ hujus spiritualis rami, quoad rem, ut ostensum, nihil aliud sunt, quàm *semen Abrahamæ juxta promissionem, seu filii promissionis*, ut loquitur *Paulus Rom. IX. 8. Gal. IV. 28.* qui scilicet ab Abrahamo e cu radice descendunt *juxta promissionem.* Per *justitiam fidei* autem contigit *Abrahamæ promissio, Rom. IV. 13.* & qui est *ex fide Abrahamæ, ille est promissionis filius, ibid. v. 16. Gal. III. 7. & 9.* Ergo *per fidem* iidem sunt rami & *confortes radicis & pinguedinis oleæ*, ut *Pauli* verbis utar ex *Rom. XI. 17.* Secundum & tertium autem clarè docentur *Rom. XI. 20.* cum dicitur, *Judeos tanquam ramos quos quoniam defrautos esse per incredulitatem, qui tamen rursus inseri possint, si non permaneant in incredulitate v. 23.* gentiles verò *conversos fide stare in olea ut ramos, quos quoniam insitos.* Si autem *per incredulitatem* defrauti sunt rami *quos quoniam*, utique cessante fide desierunt esse, quod erant: & si iidem, cessante incredulitate, rursus inserentur, rami insiti autem h. e. gentiles *conversi per fidem* in ea stant, utique *per fidem*, & illi inserentur, & hi insiti sunt. Tunc enim illi desinent permanere in incredulitate, cum incipient credere, & per fidem esse in Christo; & hi per idem insiti sunt oleæ, & in esse ramorum constituti, per quod stant in olea, seu in esse ramorum persistunt. Quod pertinet, quod de gentilibus Scriptura claris verbis docet, *benedictionem Abrahamæ derivari in eos per Christum Jesum, ut promissionem spiritus acciperent per fidem, Gal. III. 14. ex fide eos esse filios Abrahamæ, justificari & benedici cum fidei Abraham, ib. v. 7. seqq. ex fide dare hereditatem, ut secundum gratiam firmi sit promissio un-*

verso semini, quod est ex fide Abrahæ, Rom. IV. 16. nec Israël'em seu populum DEI esse, vel recenseri in semen nisi eos, qui sunt filij promissionis per fidem, Rom. IX. 6. seqq. Gal. IV. 30.

IV. ratio.

XXIII (4.) Per fidem adoptamur in filios & populum DEI, sumusque in Christo unus omnes, quotquot per fidem Christum induimus, juxta illud Gal. III. 26. 28. Omnes filij Dei estis per fidem in Christum Jesum: non est Judæus neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus ac femina: omnes enim vos unus estis in Christo Jesu. Confer Joh. I. 12. Hinc rursus tale nascitur argumentum.:

Per quod adoptamur in filios DEI, per illud etiam formaliter constituimur Ecclesiæ membra. Ratio est: quia Ecclesia, quoad rem, nihil est aliud, quam filij DEI adoptati collectum sumti, & per hoc inseritur quis Ecclesiæ, quod in numerum seu coetum filiorum DEI adoptatur. Sed per fidem adoptamur in filios DEI, Gal. III. 26. Joh. I. 12. Ergò per fidem quoque formaliter constituimur Ecclesiæ membra.

V. ratio.

XXIV. (5.) Ecclesiæ membra vera sunt concives sanctorum & domestici DEI, superstructi super fundamentum Apostolorum & Prophetarum summo angulari lapide ipsò Christo, Eph. II. 19. 20. Confer Matth. XVI. 18. Ex quo rursus tale oritur argumentum: Per quod accipimus jus civitatis spiritualis, ut simus concives sanctorum & domestici DEI, superstructi super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, per illud etiam formaliter constituimur Ecclesiæ membra. Sed per fidem accipimus jus civitatis spiritualis, ut simus concives sanctorum & domestici DEI superstructi super fundamentum Apostolorum & Prophetarum &c. Ergò per fidem constituimur formaliter Ecclesiæ membra. Major propositio evidens est. Nam propriè loquendo Ecclesia membrum esse, & esse concivem sanctorum superstructum super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, idem denotant. Ecclesia enim est civitas seu congregatio sanctorum, cujus membra nihil sunt aliud, quam concives sanctorum, qui superstructi sunt super fundamentum Apostolorum &c. Minor probatur: quia per fidem accipimus ἐξ ἁγίων τέρων θεῶν κληρονομίαν Joh. I. 12. Gal. III. 26. & jus hereditatis cælestis e. IV. 7. Rom. VIII. 17. Sed filium DEI fieri, & constitui heredem
DEI

DEI & coheredem Christi, quoad rem, idem est quod *constitutus concivem sanctorum & domesticum DEI*. Neque per fundamentum Prophetarum & Apostolorum quicquam denotatur aliud, quam fidei doctrina de Christo, à Prophetis & Apostolis prædicata, cui ceu fundamento non possumus aliter superstrui, quam per fidem. Confer Col. I. 23. I. Cor. III. 10. 11.

XXV. Neque inter Pontificios desunt, quos ut huic nostræ sententiæ suum adjicerent calculum, veritatis vis coegerit. Nam Pontificiorum consensus. Franciscus Suarez de Trip. Virt. Theol. Disp. IX. sect. I. n. 3. de forma differens, quâ omnes Ecclesia partes in unam spiritualem republicam conjungantur, aperte scribit, multisq; probat, fidem esse illam formam, & seq. n. 5. proponit hanc, quam vocat, generalem regulam: Omnes, qui fidem habent, Ecclesiæ membra esse; omnes verò, qui illâ carent, extra Ecclesiam constitui. Tannerus Tom. III. Theol. Schol. Disp. I. q. III. dub. II. n. 57. ad hoc, ut quis simpliciter in Ecclesia esse dicatur, primò requirit veram fidem, eamque n. 52. dicit esse fundamentum adificii, spiritualis Ecclesiæ ex I. Cor. III. 11. Gregorius de Valentia Tom. III. q. I. punct. VII. §. 19. scribit, Ecclesiam esse congregationem verè fidelium. In eandem sententiam citantur Johannes de Turrecrem. lib. I. de Eccl. c. VI. & lib. IV. part. II. c. XX. Catechism. Roman. & Catechism. Canisii.

XXVI. Non tamen hic dissimulandum est, quòd qui ex Pontificiis fidem dicunt esse membrorum Ecclesiæ formam, fidei voce, in latiori significato utantur, prout ejus ambitu etiam nudus credendorum assensus comprehenditur. Hinc Suarez d. l. n. 10. inter alia dicit de peccatoribus, qui aliquo credendorum assensu polent, quòd quamvis gratiâ & charitate careant, dicendi tamen sunt simpliciter membra Ecclesiæ, propterea quòd fides, quam dixerat esse propriam membrorum Ecclesiæ formam, in iis maneat, in quo ab Augustinæ Confessionis & nostræ sententia superius declarata discedant.

XXVII. Sed errant, quicumq; ita sentiunt: quorum opinio etiam facile refellitur. Nam Ecclesia, fatentibus ipsismet adversariis d. l. n. est corpus Christi mysticum, cujus membra à capite Christo vitam & motum spiritualem participant. Unde qui vitam motumque spiritualem in sese non habent, illi nec membra corporis Christi sunt. Sed peccatores, qui solâ fide historicâ, in credendorum nudo

nudo assensu posita possent, non habent in se vitam motumque spiritualem. Ergo non sunt Ecclesie membra.

XXX. Major propositio negari non potest ab adversa parte, utpote quæ, sicut dictum, concedit, Ecclesiam esse Christi corpus mysticum, idque spiritualiter vivum, cujus membra à capite Christo habeant vitam motumque, nec ejus vera membra illos esse, qui omni carent vitâ motuque spirituali. Minor autem propositio confirmatur inter alia ex Jacobi I. 17. & 19. ubi fides, quæ non habet opera, dicitur *mortua per se*. Sed fides in nudo credendorum assensu posita non habet opera: cum, juxta ipsosmet Pontificios, etiam in hypocritas & manifestè impios cadat. Ergo fides, in nudo credendorum assensu posita, est *mortua per se*. Sed fides *per se mortua* non potest homini vitam spiritualem & sic ipsum esse membri in corpore Christi largiri.

Exceptio
Swarctzj

XXX. *Swarctz d. l. n. 12.* regerit, peccatores, quoniam careant charitatis vitâ, quæ est propria & perfecta vita Ecclesie, dici quidem *mortua membra*; esse tamen membra, propter eâ quod non careant omni motu vite spiritualis, eum retineant fidem, per quam Christo aliquantulum conjungantur. Ita etiam Gregorius de Val. d. l. 5. 15. Tannerus d. l. n. 63. & alii.

respondetur

XXX. Resp. I. Si peccatores sunt *mortua membra*, absolute & simpliciter non sunt membra. De ratione enim membri in Christi corpore spirituali est, ut vitam spiritualem in se habeat. Sicut ergo v. g. in corpore humano oculus mortuus non est oculus, nisi æquivocè: *Omnia enim, quæ possunt facere suum opus, verè sunt, ut oculus, si videt: quod autem non potest, æquivocè, ut mortuus aut lapideus*, inquit Aristor. IV. Meteor. c. ult. ita hypocritæ, ut ut Ecclesie Christi sint admixti, tamen quia spiritualiter mortui sunt, ejus membra non sunt, nisi æquivocè.

II. Quod dicunt, *peccatores non carere omni motu vite spiritualis*, falsum est. Nam motus vite spiritualis sunt à Spiritu Christi, qui non est in iis, qui in carne sunt, & quisquis non omni caret motu vite spiritualis, sed à Christo capite vitam motumque habet, illum oportet Spiritum Christi habere, adeo ut Christi non sit, neque vitam motumque ab ipso ut à capite habeat, qui ejus spiritum non habet, docente Paulo Rom. VIII. 9. Hinc ita colligo:
Qui

Qui spiritum Christi non habet, is omni caret motu vitæ spiritualis. Sed magni peccatores Spiritum Christi non habent: quia in carne sunt, & secundum carnem vivunt. Ergo magni peccatores carent omni motu vitæ spiritualis.

XXXI. Neque est, quod dicas cum *Greg. de Val. d. l. ipsum* credendorum assensum esse aliquam vitam spiritualem. Nam assensus credendorum, qui est absque fiducia & charitate, cadit etiam in illos, qui *spirituali gustu Christi doctrinam non degustant*, ut loquitur *Tannerus d. l. quin & in ipsos diabolos, Jac. II. 19.* De hac autem fide, quæ est absque omni *spirituali gustu doctrine Christi*, & quæ etiam in diabolos cadit, tam certum est, quod sit absque omni motu vitæ spiritualis, quàm certum est, diabolos omni carere motu vitæ spiritualis. Cujus rei ratio est in promptu. Nam motus spirituales, quorum principium & causa fides est, dependent ex doctrina Christi, non qualitercunque percepta, sed *spirituali gustu* seu ita percepta, ut ejus vim & efficaciam interiorius homo sentiat, illiusque fructus saluare spiritualiter degustet. Qui autem doctrinæ Christi auditu perceptæ & quocunque assensu creditæ vim & efficaciam spinis voluptatum aut curarum hujus seculi planè suffocant & extinguunt, ut nihil ejus in se sentiant, nec quicquam de salutaribus ejus fructibus spiritualiter degustent, illi carent utique omni motu vitæ spiritualis, nec in ratione vitæ spiritualis meliori sunt conditione, quàm alii improbi, qui *veritatem in injustitia detinent, Rom. 1. 18. qui oppleti omni injustitiâ, malitiâ, scortatione, improbitate, avaritiâ, pleni invidia, cæde, contentione, dolo, malignitate, susurrone, obloquentes, DEI osiores, contumeliosi, superbi, gloriosi, inventores malorum, parentibus immorigeri, despicientes, fœdissimi, charitatis expertes, implacabiles, immisericordes, qui DEI jure agnito, (eos, qui talia faciunt, dignos esse morte) non solum ea faciunt, sed etiam facientibus applaudunt, ibid. v. 18. 29. seqq.*

XXXII. Sed de formali, quo membra Ecclesiæ in suo esse constituntur, hæc sufficiant. Ex quibus & illud facilè intelligitur, quod superius diximus, præter verè credentes & sanctos nulla dari vera Ecclesiæ membra. Si enim fides in Christum eaq; vera & viva Ecclesiæ membris dat esse suum, ut hætenus fuit.

B. 2.

osten-

*nova exceptio
refellitur.*

*Non sancti
non sunt
membra.*

ostentum, & cum eadem semper conjuncta est sanctitas interna, qualis in renatos hac in mortalitate cadit, sequitur ultro, Ecclesiae membra non esse, quotquot fide & sanctitate illa destituuntur. Sicut enim positâ formâ oppidò ponitur formatum, ita eadem sublatâ formatum tolli necesse est, ut proinde nihil causæ sit, eunovis id argumentis adstructum camus.

l. argum.

XXXIII. Ex abundante tamen alia quædam adjiciemus, quorum primum nobis suppeditat *Apologia Aug. Conf. a. VII. p. 147.* hisce verbis: *Ecclesia est regnum Christi, distinctum contra regnum diaboli. Certum est autem, impios in potestate diaboli & membra regni diaboli esse, sicut docet Paulus Eph. 2. cum ait: Diabolum efficacem esse in incredulis. Et Christus inquit ad Pharisæos, quibus certè erat externa societas cum Ecclesia, id est, cum sanctis in populo legis. Præerant enim, sacrificabant, & docebant: Vos ex patre diabolo estis.* Argumentum in forma erit tale: Quicunque sunt membra Ecclesiae, illi non sunt membra regni diaboli. Sed non sancti sive manifestè impii, sive hypocritæ sint, sunt membra regni diaboli. Ergò non sancti, sive sint manifestè impii, sive hypocritæ, non sunt membra Ecclesiae. Minor propositio probatur ex *Eph. II. 2. Joh. VIII. 44.*

argum.
Bellarmin. exceptio.

XXXIV. Ad majorem verò excipit *Bellarminus d. l. c. IX. et si Christi regnum sit distinctum à regno diaboli, posse tamen eosdem homines ad utrumq; regnum pertinere: ad regnum Christi quidem, quantum ad fidei professionem; ad regnum diaboli autem quantum ad morum perversitatem.* Sed respòdetur, regnum Christi consistere non in nuda externa professione fidei, sed in interiori *justitia, pace, & gaudio in Spiritu S. Rom. XIV. 17.* Unde qui intus in corde destituitur justitia (fidei) pace & gaudio in Spiritu sancto, is ut ut exterius doctrinam Christi profiteatur, regni Christi membrum esse nequit, utpote qui nec regitur à Christo ejusque Spiritu, nec ab ipso agnoscitur pro suo *Math. VII. 23.* Pertinet igitur absolute ac simpliciter ad regnum Satanæ, estq; illius membrum, à quo etiam regitur, *Eph. II. 2.* Breviter: membra regni Satanæ simpliciter, sunt incredulitatis filii seu increduli: sicut contra regni Christi membra simpliciter verè credentes sunt. Sicut autem repugnat, aliquem esse *filium incredulitatis, & simul verè credentem: ita repu-*

repugnat, aliquem simul esse membrum in regno Christi & in regno diaboli.

XXXV. Alterum argumentum ex verbis *Pauli Rom. VIII. II. argum.*
9. *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus*; hunc extruimus in modum: Quicumque non habent spiritum Christi, illi non sunt Christi, seu, quod eodem redit, non sunt membra Christi. Sed omnes non sancti sunt tales, qui spiritum Christi non habent. Ergo nulli non sancti sunt Christi, seu membra Christi. Minor extra omnem controversiam posita est, & ne longè abeam, facillè probatur ex citato *Rom. VIII, 8. 9. 13. seqq.* ubi docetur, non sanctos, qui *in carne sunt, & secundum carnem vivunt, neq; placere DEO, neq; Spiritu Christi regi &c.* Majorem verò in terminis docet *Paulus d. l. v. 9.* Statigitur conclusio immota, quæ erat: *Non sanctos non esse membra Christi.* Sed si non sunt membra Christi, nec Ecclesiæ membra esse possunt: cum Ecclesiæ nihil sit aliud, quàm *Christi corpus Eph. I. 22. c. V. 23. Col. I. 18.* & qui hujus membrum non est, ei æquè repugnat illius membrum esse, atque idem simul esse & non esse repugnat.

XXXVI. Tertium ex *I. Cor. V. 11.* desumptum ita proponimus: Cum quibus communionem habere Ecclesiæ membra prohibentur, illi non sunt vera Ecclesiæ membra. Sed cum non sanctis, exterius fidem Christianam profitentibus, de quibus constat, quòd non sint sancti, Ecclesiæ membra communionem habere prohibentur. Ergo non sancti, exterius fidem Christianam profitentes, de quibus constat, quòd non sint sancti, vera Ecclesiæ membra non sunt. *III. argum.*

XXXVII. Majorem propositionem vel sola comparatio Ecclesiæ cum corpore humano *I. Cor. XII. & Rom. XII.* à Paulo instituta vincit. Sicut enim in corpore humano membra à DEO constituta sunt, ut alterum alteri adjumento sit ad ædificationem totius corporis, eaque in se invicem sunt *συνπνεύματα*, ut patiente uno, reliqua etiam patiantur, & glorificato uno, gaudeant & cætera, *I. Cor. XII. 21. seq. & v. 25. 26.* ita in Christi corpore tantum abest, ut membra prohibeat *Paulus*, ne inter se communionem habeant, ut illa potius jubeat eadem in se invicem esse *συνπνεύματα*, charitatisque vinculo mutuo ad fraternam communionem arctissimè

artiffimè inter fe devincta dicat *ibid.* v. 12. *seq.* & v. 27. Confer.
Rom. XII. 5. *seqq.* v. 10. 16. & c. *Eph.* IV. 2. 3. 32. I. *Joh.* I. 3. c. II.
9. 16. c. III. 10. 11. 14. 23. c. IV. 7. 11. 21. & alibi. Minorem
autem confirmant hæc Paulina: *Si quis, cum frater appelletur,*
 fuerit scortator, aut avarus, aut idololatra, aut convitiator, aut
 ebriosus, aut rapax; cum ejusmodi ne cibum quidem capiatis,
I. Cor. V. 11. Quæ citra dubium loquuntur de non-sanctis, fidem
Christianam ore profitentibus, seque pro fratribus ac membris
Ecclesiæ venditantibus, idque innuunt verba: *ἐὰν τις ἀδελφὸς*
 ἰνοῦα ὁμοιωσῶς, si quis frater dicitur. Illorum autem omne consortiū
vitare jubentur Ecclesiæ membra, aded ut ne edere cum iis debeant:
cujus interdicti causa certè sunt enumerata & id genus alia opera
carnis, ex quibus verâ fide & sanctitate interiūs destitui atque sic
re ipsâ nihil minùs, quàm fratres seu Ecclesiæ membra esse
deprehenduntur, quamvis id nominis per externam fidei profes-
sionem sibi falsò vendicent. Quod si verò hi Ecclesiæ membra
non sunt, idque ob impietatem ex operibus cognitam, sequitur,
quòd nec reliqui non-sancti, quos hypocritas dicimus, ejus mem-
bra esse possint. Ratio consequentiæ est: quia hos inter & illos,
quoad præsens, nihil intercedit discriminis, nisi quòd hi, quia im-
pietatem suam per hypocrisin occultant, foris non apparent
esse, quod sunt, sed ob ementitam sanctitatis speciem videntur
sancti, cum non sint: illi verò, quia suam impietatem per opera
carnis palàm patrata manifestam faciunt, ex operibus, quod sunt,
absque fuce apparent.

XXXIIX. Manet ergò certum, quòd non-sancti, sive hypo-
critæ sint, sive manifestè impii, Ecclesiæ membra non sint, & licet
iis admixti societatem cum ipsis habeant externorum signorum, ut lo-
quitur *Apol. Aug. Conf. d. I.* & hypocritæ cum primis, Ecclesiæ mem-
bra dici vulgò consueverint, propterea quòd *formam pietatis ha-*
beant, ut loquitur *Paulus II. Tim. III. 5.* & proinde nobis sancti
videantur; re ipsa tamen nihil minùs quàm ejus membra sunt, sed
æquivocè sic dicuntur, quando quidem omni, ut ostensum, carent
vitâ spirituali, ipsoque opere pietatis *vin. abnegant*, *II. Tim. III. 5.*
sunt extra Christum, in regnò & potestate diaboli constituti, atq;
adedò solum nomen, non ipsam rem significatam cum Ecclesiæ
membr.

p. 148. 150.

membris communem habent. Unde non male scribit *Apol. Aug. Conf. d. l. malos nomine tantum esse in Ecclesia, non re, seu nomine-tenus esse Ecclesie membra, non reipsa.*

p. 146.

XXXIX. Quod ipsum diffiteri non potuit *Cardinalis Stanislaus Hosius Tom. I. lib. V. contra Brentium fol. 590.* Cum enim dixisset *Certum esse, quod vivum Ecclesia membrum non sit, qui non vere credit in Christum;* subjungit statim: *Quoniam vero quis credat, quis non credat, solus ille scit, qui scrutatur corda & renes, nihil impedit, quo minus eum, in quo publicam & legitimam professionem fidei & vocationem agnoscimus, pro vero Ecclesia membro habeamus, ET IAMSICORAM DEO VERUM MEMBRUM NON SIT.*

Quibus vel invitus in nostram sententiam concedit. Nam si coram DEO non est verum Ecclesia membrum, qui non vere credit in Christum, sequitur, quod ipsum esse & quidditatem membri Ecclesie non habeat; alias enim coram DEO, cui nihil non apparet, quod est, verum Ecclesie membrum esset. Quod si vero ipsum esse & quidditatem membri Ecclesie non habet, qui non vere credit in Christum, sequitur ulterius, quod reipsa non sit ejus membrum. Unde si a nobis pro vero Ecclesie membro habeatur, necesse est, per intellectus nostri, non cognoscentis rem, qualis in se est, erroneum judicium id fieri. Sicut autem alias rerum esse & veritas non dependet a nostris conceptibus, nec propterea, quod v. g. nos te vere putamus album esse, tu albus es, sed propterea quod tu albus es, nos qui dicimus, verum dicimus, ut *LX. Metaph. c. X. Aristoteles* scribit: ita in presentia nemo propterea est verum Ecclesia membrum, quod a nobis pro ejus membro habeatur, sed quia Ecclesie membrum est, quem pro membro ejus habemus, ideo nos verum dicimus, qui eum Ecclesie membrum dicimus, aut si Ecclesie membrum non sit, sed per errorem intellectus nostri pro ejus membro habeatur, ex nostro judicio erroneo non magis esse veri membri accipiet, quam v. g. orichalcum, quod ab imperito aliquo pro auro habeatur, esse veri auri accipit.

XL. Ceterum hisce, quae de Ecclesie membris hactenus fuisse differuimus, videri alicui possit obstare, quod *Paulus*, cum in *I. Cor. XII* multis ostendisset, Ecclesiam esse corpus Christi, cujus ad similitudinem corporis humani plura & secundum potentiam operandi

dubitatio.

randi diversa sint membra; v. 27. subjicit: Vos autem estis corpus Christi & membra ex parte. Et alios quidem posuit Deus in Ecclesia primum quidem Apostolos, deinde prophetas, tertio doctores, deinde potestates, deinde dona sanationum, subsidia, gubernationes, genera linguarum. Num omnes Apostoli? Num omnes Prophetæ? Num omnes doctores? &c. Confer Eph. IV. 11. Hinc ita quis argumentetur: Quos Christus Ecclesia caput in suo corpore seu Ecclesia constituit, illi sunt vera Ecclesia membra. Ratio est: quia in Ecclesia constitui, quoad rem, nihil aliud est, quam ejus membrum constitui. Atqui Apostoli, Prophetæ, Pastores, Evangelistæ &c. Christus Ecclesia caput in suo corpore seu Ecclesia constituit, docente Paulo ad. II. Ergo Apostoli, Pastores, Doctores, Evangelistæ &c. sunt vera Ecclesia membra. Porro: Omnes Apostoli, Pastores, Doctores, &c. sunt vera Ecclesia membra. Sed quidam tales sunt hypocritæ, & carent fide verâ, ut inter alia constet exemplo Judæ proditoris, & eorum, qui dicunt aliquando Christo: Domine, Domine, nonne per nomen tuum prophetavimus, & per nomen tuum dæmonia ejecimus, & per nomen tuum multas virtutes prestavimus? quibus tamen confitebitur Christus: Nunquam novi vos: discedite a me, qui operamini iniquitatem, Matth. VII. 22. seq. Ergo quidam hypocritæ & mali sunt vera Ecclesia membra.

respons. ad
dub. prop.

XL

— XLI. Ad discutiendam hanc dubitationem multum refert prænosse, quod quis dupliciter dici possit à Christo in Ecclesia constitutus: Uno quidem modo ut pars integrans seu membrum corporis; altero autem ut organon seu instrumentum, ad certam functionem obeundam ordinatum. Quam distinctionem inter Pontificios quoque agnoscunt & inculcant Bellarminus d. l. c. IX. & Suarez d. l. n. 22. Hic quidem, cum scribit, in membro Ecclesia, quod aliquam etiam potestatem habet, considerari posse primo ipsam esse membri & firmam, quâ conjungitur cum cæteris membris; secundo potestatem & actionem ejus. Ille verò similem in modum docens, membra posse considerari duobus modis: Uno modo, ut sunt, res quadam secundum se, sive secundum essentiam ac substantiam suam. Alio modo, & sunt instrumenta operativa.

XLII. Priori modo qui constituuntur in Ecclesia, nempe ut
partes

partes integrantes seu membra Ecclesiæ, illi per unam eandemq; formam, nempe per fidem in ea constituuntur omnes, & quoad esse membri omnium una eademque est ratio. Quod non obscure significat Paulus I. Cor. XII. quando post enarrata v. 4. seqq. Ecclesiæ membrorum diversa dona, ex similitudine corporis humani ostensurus, Ecclesiam, nihil quicquam obstante illâ donorum varietate, esse unum corpus, unitatisque rationem, quâ omnia membra jungantur in unum corpus, declaraturus, in hæc desinit verba: Quemadmodum corpus unum est, membra autem multa, omnia vero membra corporis unius multa cum sint, unum sunt corpus: sic & Christus, h. e. Christi corpus mysticum. Etenim per unum spiritum vos omnes in unum corpus baptizati sumus, sive Iudei, sive Græci, sive serui, sive liberi: & omnes unum spiritum hausimus. Idem Eph. IV. postquam v. 3. iusserat fideles omni incumbere studio in unitatem spiritus servandam per vinculum pacis v. 4. admonitionis rationem additurus, eundem in sensum: Unum, inquit, Corpus & unus Spiritus, quemadmodum & vocati estis in unâ spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus & Pater omnium, qui est super omnia, & per omnia, & in omnibus vobis. Quæ omnia eò tendunt, Ecclesiæ membra vera qui sunt, per hoc ejus membra esse, quòd omnes in unum corpus baptizati Christum induerunt per fidem, & omnes unum spiritum hauserunt, qui eos regit & ducit &c. nec, quoad præsens, quicquam inter eos intercedere discriminis, ut ut alias diversâ sint conditione, aliique ex Judæis, alii ex Græcis oriundi; alii serui, alii liberi, juxta illud Gal. III. 28. Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus ac femina: omnes enim vos unus estis in Christo Jesu, intellige Νεκ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, per fidem in Christum Jesum, ut præc. v. 26. fuerat dictum. Et huc spectant, quæ hæctenus multis disputavimus de formâ, quâ Ecclesiæ membra in suo esse constituuntur. Altero autem modo qui in Ecclesiâ constituuntur, nempe ut organa operativa, illi per dona ministrantia primùm idonei redduntur, quisq; ad suam functionem ritè obeundam, quæ Spiritus Sanctus olim supernaturaliter & immediatè conferebat & distribuēbat peculiariter unicuique, sicut sibi fuerat visum, & ad id, quod expediebat, huic quidem sermonem sapientia, alij vero sermonem scientia, alij vero dona sanationum,

alij efficaciae potentiarum, alij discretionēs spirituum, alij genera linguarum, alij interpretationem linguarum &c. I. Cor. XII. 7. seqq. Rom. XII. 6. Eph. IV. 7. I. Petr. IV. 10. progressu temporis autem eadem, quæ quidem Ecclesiæ omni tempore necessaria sunt, usu & exercitatione, Spiritus S. gratiâ adstante, parari cœperunt. Et postquam hujusmodi donis instructi atque ad ministerium idonei facti sunt, constituntur etiam quisque in suâ statione per vocationem, quâ unicuique suum demandatur peculiare munus, Rom. X. 15. Joh. XX. 21. Act. II. 24. seqq. c. VI. 3. c. IX. 15. c. XIII. 23. c. XX. 28.

*Resp. ad pro-
sill. n. XL.*

X LIII. Hisce ita prælibatis in promptu est responsio ad objectionem, superius propositam: nempe major prosyllogismi propositio hæc: *Quos Christus Ecclesiæ caput in suo corpore constituit, illi sunt vera Ecclesiæ membra*; non est vera, nisi restringatur ad eos, quos Christus constituit in suo corpore *quoad ipsum esse membrorum*. Quâ limitatione adhibitâ falsa evadet subsumtio. Nam quos Christus in Ecclesiâ constituit *Apostolos, Pastores, doctores, Evangelistas &c.* per hoc, quod tales constituit, non constituit eos *in esse membrorum*; ita enim, ut sæpius dictum, *per fidem* sunt constituti, quando *omnes in unum corpus baptizati sunt, & omnes unum spiritum hausserunt*; sed tantum *in esse organorum operativorum*. Quos autem Christus præcisè *in esse organorum operativorum* constituit, eos non necesse est esse membra vera corporis Christi, seu Ecclesiæ, neque hoc sensu verum est, quod in probatione majoris dicebatur, *in Ecclesiâ constitui, idem esse, quod ejus membrum fieri*. Nam quoniam Ecclesiâ hac in mortalitate nullibi non cum hypocritis permixta est, & hi fidei doctrinam, & sanctorum atque sic membrorum Ecclesiæ habitum mentiuntur, ut à veris membris accuratè satis discerni non possint, haud rarè contingit, ut id genus homines in Ecclesiâ constituantur *Episcopi, Pastores, doctores &c.* qui tamen per hoc nequaquam *vera* ejus membra sunt. Sicut enim, qui jam antè per veram & vivam fidem Christo capiti insiti erant, acceptâ vocatione ad Episcopatum vel alia munia Ecclesiastica non demum fiunt Ecclesiæ membra, sed ejus membra jam existentes fiunt *ministri* seu *organa operativa*, ad certas actiones obeundas constituta; ita nec hypocritæ, absq; sincera

sincerâ fide & sanctitate in Ecclesiâ versantes, per vocationem ad ministerium Ecclesiasticum fiunt Ecclesiæ membra, sed tantum organa operativa. Vocatio enim ad ministerium non confert fidem, quâ Christo ut membrum conjugatur vocatus, sed tantum potestatem operandi. Atque hinc est, quod *Augustana Confessio* tam sollicitè distinguit inter Ecclesiæ vera membra, & inter instrumenta operativa, per quæ Spiritus S. in Ecclesiâ efficax est. Membra Ecclesiæ vera, præter verè credentes & sanctos, agnoscit ea art. VII. & VIII. nulla. Organa autem, quæ administrant Sacramenta & Verbum prædicent, fatetur posse etiam hypocritas & malos esse, qui Ecclesiæ membra vera non sunt, sed iis admiscuntur ut paleæ tritico. Verba ejus habent art. VIII. ita: *Quantumquam Ecclesia propriè sit congregatio sanctorum & verè credentium, tamen cum in hac vitâ multi hypocrita & mali admixti sint, licet uti sacramentis, que per malos administrantur, idque illustratur ibidem exemplo scribarum & Phariseorum, qui hypocrita cum essent, similes sepulchris dealbatis, foris quidem aspectu pulchris, intus verò plenis mortuorum ossibus omnique spurcitiâ, Matth. XXIII. 27. non erant Christi membra, sed serpentes & progenies viperarum, filii gehenne v. 33. Iidem tamen, quatenus sedebant in cathedrà Moysi, docentes Verbum DEI, erant organa operativa, per quæ Spiritus S. ad auditorum salutem efficax erat: quos propterea etiam Christus audire jubebat v. 3.*

XLIV. Causa hujus rei *ibid.* adfertur hæc: quia Sacramenta & Verbum propter ordinationem & mandatum Christi sunt, efficiacia, etiamsi per malos exhibeantur. Cui adstipulatur Bellarminus, qui d. h. ultro agnoscit, quòd quoad præsens corporis Christi mystici non eadem, quæ corporis naturalis, ratio sit, quandoquidem in corpore naturali non possit membrum mortuum esse verum instrumentum operationis, in corpore mystico autem possit. In corpore enim naturali, utor verbis Bellarmini, opera pendunt ex bonitate instrumenti, quia anima non potest bene operari, nisi per bona instrumenta, nec opera exercere, nisi per instrumenta viva: at in corpore mystico opera non pendunt ex bonitate, aut vita (spirituali) instrumenti. Anima enim hujus corporis, idest, Spiritus Sanctus æquè bene operatur per instrumenta bona & mala, viva

& mortua. Scitè etiam Thomas III. Sent. Dist. XIII. q. II. a. II. ad secundum: Sicut operationes, quæ sunt ad alterum, possunt aliquo modo fieri per membra arida, ut percutere vel aliquid hujusmodi, non tamen operationes, quæ sunt anima in membris: ita nec mali recipiunt spiritualis vitæ operationem à Spiritu Sancto: sed tamen Spiritus Sanctus per eos operatur spiritualem vitam in aliis, secundum quod aliis Sacramenta ministrant, vel alios docent. Confer. Francisc. Suarez, d. l. n. 22. ubi scribit, actionem, quæ est propriè Ecclesiæ, posse ritè & debite fieri etiam ab eo, qui est extra Ecclesiæ. Idem sensisse dicitur Turrecrem. lib. I. c. XLVII. cum quibus consentit etiam Tannerus, qui d. l. n. 59. cum ad quæstionem de occultis hereticis, an possint in Ecclesiâ aliis præesse & capitis locum habere, qui tamen simpliciter non sint membra Ecclesiæ? respondet: in allegoricis locutionibus non esse absurdum, alicui convenire nomen speciei, cui tamen ratio & nomen generis tribui non possit. Ita Christum per metaphoram vocari leonem, qui tamen idcirco brutum aut bestia dici nullo modo possit. Eodem igitur modo, inquit, potest quis capitis locum in Ecclesiâ habere, ob influxum in alios per ministerium Verbi & Sacramentorum, regendiq; autoritatem; qui tamen ob carentiam omnis vitæ spiritualis simpliciter non sit membrum. Ex quibus omnibus sanè perquam evidens est, quòd iuxta ipsosmet Pontificios in Ecclesiâ quis possit constitui ut organum operativum, qui tamen Ecclesiæ membrum non sit, neque per hoc ejus verum membrum fiat.

Resp. ad princ.
art.

XLV. Unde in argumento principali superius n. XL. proposito rursus neganda est propositio major, quæ hæc erat: Omnes Apostoli, Prophete, doctores, Pastores, vel, ut verbo dicam, Omnes Ecclesiæ ministri sunt vera Ecclesiæ membra. Ex hæctenus dictis enim constat liquidò, quòd in numero eorum, quos Christus in Ecclesiâ constituit Apostolos aliosq; que, qui sacris fungantur officiis, diversorum ordinum ministros dentur nonnulli, qui omni vitæ motuque spirituali careant, & simpliciter Ecclesiæ membra non sint.

causa prolixioris
hujus.

XLVI. Et tantum de Ecclesiæ membris: quæ in re forsitan videbimur justo prolixiores fuisse, cum controversia tota modum loquendi potius, quam rem ipsam videatur concernere. Pontificii enim

enim agnoscunt nobiscum, non-sanctos non esse viva Ecclesie membra; contra autem nos juxta cum illis fateamur, eos esse Ecclesie admixtos, ejusque quoad externam fidei professionem ac sacramentorum ulum socios. Quibus utringue admixtis videtur utique; quaestio esse de nomine potius, quam de re, cum ulterius quaeritur; utrum iidem dicendi sint vera Ecclesie membra, nec ne? Equidem fateor, si de re constet, de verbis non esse magnopere contendendum, etsi ad veritatem saepe numero multum interest, quibus quodque nominibus appelletur. Sed quoad praesens attinet, Pontificii de non sanctis; an Ecclesie membra sint? eum in finem disceptant, & affirmativam tuentur, ut obtento, vera membra esse, porro evincere possint, Ecclesiam essentialiter esse coetum visibilem & conspicuum, ex verè credentibus & hypocritis aggregatum, & cum eadem, debeat esse *columna & stabilimentum veritatis, I. Tim. III. 15. cui porta inferorum non sunt praevalitura Matth. XVI. 18.* oportere semper aliquem talem visibilem coetum in terris dari, qui sit *columna veritatis*, & veritatem publicè doceat absque admixtis erroribus; & quae id genus alia sunt, quae à nobis negantur, ab ipsiis verò ex hoc ruinoso adstruuntur fundamento: ut ita ad hanc de Ecclesie membris controversiam tandem summa rei & omnis ferè, quae de Ecclesia inter nos & illos intercedit, contentio redeat. Si enim Ecclesie membra vera nulla sunt, praeter solos verè credentes & sanctos, & hi in hypocritarum & malorum coetibus visibilibus saepe latent tecti, ut alibi ostendemus, sequitur ultrò, praedicta Ecclesie encomia & privilegia per se & primò non spectare ad visibiles hominum, Christianam fidem profitentium, & sacramentis utentium coetus, sed ad verè credentium & sanctorum in iis contentam congregationem, ut si vel maximè omnes coetus visibiles in doctrinà publica erent, & aliquibus in partibus à verà fide deficiant, nihilominus Ecclesia ex verè credentibus & sanctis aggregata, per orbem terrarum longè lateq; diffusa mansura sit *columna veritatis, cui porta inferorum non sunt praevalitura &c.* Qua de re suo loco, DEO volente, sumus acturi. In praesentia hæc monuisse sufficiat.

XLVII. Nos à membris Ecclesie nunc progredimur ad ejus *Caput Eccl.*

caput, quodnam sit, & quem influxum præbeat in membra, *XLIX.*
videtur.

XLIIII. *Caput Ecclesia*, analogicè sic dictum *Christus* est, ut docet *Paulus* *Eph. I. 22. c. IV. 15. c. V. 23. Col. I. 18. c. II. 19.* & dicitur ita ob *convenientiam*, quæ ipsi & capiti in corpore humano intercedit.

Capitis prærogativa.

XLIX. Habet autem *caput* in corpore naturali, juxta *Thomam d. l. q. II. a. I.* tres potissimum prærogativas præ aliis membris. *Unam*, quòd in ipso nobilissimæ vires, cum primis imaginatio & memoria suam sedem habent, omnesque sensus concurrunt, cum reliqua membra solo polleant tactu. *Alteram*, quod ex ejus influxu omnia membra dependent, sensumque & motum habent. *Tertiam*, quòd ab eodem cætera membra ob vim imaginatricem, & sensus, ibi sese exerentes, in operationibus suis diriguntur. Idem verò cum omnibus membris habet commune, quod *in natura ipsis conforme est.*

Applicatio ad Christum.

L. In hisce omnibus *Christus*, intuitu sui corporis mystici consideratus, similis est *capiti*. Primùm enim *in ipso habitat tota plenitudo Deitatis* *ὡσαύτως*, *Col. II. 9.* ipse est *Deus super omnia benedictus in secula*, *Rom. IX. 5.* & quicquid perfectionis nobiliorumve in Ecclesiâ virium datur ad totius corporis ædificationem, illud omne primò & independentè est in ipso. exaltato ad *dextram DEI super omnem principatum, ac potestatem, & virtutem, & dominium, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc seculo, verum etiam in futuro* *Eph. I. 21.* Deinde ab eodem omnia membra habent vitam & motum spiritualem. Ex ipso enim totum corpus per *commisuras & compagines ministratum & compactum* augetur augmento *DEI* *Col. II. 19.* puta in *unitatem fidei & agnitionis filij DEI*; & membra singula prorsus adolefcunt in caritate, in eum, qui est *caput*, nempe *Christus*, in quo totum corpus congruenter *coagmentatum & compactum* per omnes *suppeditatas commissuras* ex vi intus agente pro *mensurâ uniuscujusque membri*, incrementum *capiti* corpori conveniens ad sui ipsius extruditionem, per *charitatem*, ut *Ephes. IV. 13. 15. 16.* loquitur *Apostolus*. Tertio idem diffundit Spiritum suum in singulorum corda, qui eos in actionibus suis ducat & regat, *Psal. CXLIII. 11. Rom. VIII. 14. seqq. & 26.* Denique *Christus* est etiam *verus homo*, & sic, præterquam quod omnes *capitis prærogativæ* in ipsum cadunt, etiam eum

cum membris suis id habet commune, quod ipsis *in natura conformis* est; quod respicit *Paulus*, cum nos dicit esse *membra corporis ejusdem, ex carne ejus & ex ossibus ejus*, *Eph. V. 30.*

LI. Dicitur ergo *Christus Ecclesie caput*; quia quod in corpore humano caput est, & per suum in membra influxum præstat, id in mystico Ecclesie corpore *Christus est*, & præstat suo influxu, singula in membra diffuso.

LII. Porro influxum suum præbet *Christus Ecclesie caput* *De influxu capitis,* in membra mediantibus *Verbo & Sacramento*, per quæ initio plantata; post autem longè lateque propagata, & in hunc diem conservata est Ecclesia, & quibus eadem conservabitur usque ad finem mundi, *Matth. XXVIII. 19. 20. Marc. XVI. 16. 20.* Et mediantem *Verbo* quidem & *Sacramento baptismi* regenerat & vivificat. *Christus* spiritu suo, quoscunque corpori suo inserit, sibi que membra unit, cum *adultos* tum *infantes*: sed *hos*, quia per ætatem *Verbum* audire nondum possunt, per solum *baptismum*, qui est *lavacrum regenerationis & renovationis*, *Tit. III. 5. Eph. V. 26.* Illos verò pariter per *Verbum & baptismum*, hoc tamen ordine observato, ut *per Verbum* prædicatum & auditu perceptum fides in ipsis primùm accendatur, *Rom. X. 14. 17.* accensa autem deinde *baptismi* sacramento tanquam medio visibili, ad hoc tamen sat efficaci confirmetur, augeatur & roboretur, *Matth. XXVIII 19. Marc. XVI. 15. 16.* atque sic regenerationis opus, prædicatione Verbi inchoatum *I. Cor. IV. 15. I. Petr. I. 23. Jacob. I. 18.* per baptismum in ipsis consummetur, *Act. II. 38. 41. c. VIII. 36. 37. c. X. 47. 48.* Deinde renatis datur Spiritus S. *Gal. IV. 6. Eph. I. 13.* qui in iis habitans tanquam *in templis suis* *I. Cor. III. 16. c. VI. 19. II. Tim. I. 14.* quod *cæpit bonum opus, in ipsis perficit usque ad diem Jesu Christi*, *Phil. I. 6.* idque itidem per *Verbum & Sacramenta* præstat.

LIII. Per *Verbum* quidem in *adultis*; in quibus sicut fides non accendi, ita nec conservari potest absque *Verbo*, ut rem penitiùs consideranti facile patebit *i. ex objectiva Verbi ad fidem habitudine.* Fides enim pro objecto habet *Verbum DEI*, est que ex parte intellectus nihil aliud, quam *assensus Verbi*; ex parte voluntatis autem *fiducia*, in promissionibus verbi divini posita. Fieri autem

D
æquit,

naquit, ut verbo DEI quis assentiatur sine Verbo DEI tanquam
 assensus objecto, aut confidat in promissionibus Verbi, & tamen
 destituatur promissionibus Verbi, in quibus confidat: esset enim
 aperta contradictio. Ergo nec fides potest in quopiam esse &
 conservari sine Verbo DEI tanquam suo objecto. 2. ex eisdem
 ad fidem *habitudine causat*. Fides enim non est nostrarum virium
 opus, sed à solo Spiritu S. in nobis efficitur. Ergo & in esse & con-
 servari ab ipso solo dependet. A quo enim res efficitur seu de-
 pendet in fieri, ab illo dependet eadem in esse & conservari. De-
 pendet autem à Spiritu S. fides in fieri, ut vidimus, *mediante Verbo*
 tanquam organo efficaci, quod inde dicitur *potentia Dei Rom. II.*
16. I. Cor. I. 18. c. II. 4. quia in operando ita intimè conjunctum
 est cum Spiritu S. ut per ipsum sese in nobis exercere *I. Thes. I. 5.*
 & vicissim Spiritus S. per illud in nobis operari dicatur *c. II. 13.* &
 simulac per fidem admittitur Verbum in hominis corde, dicitur
 etiam in illud immitti Spiritus S. & in eo habitare, *Gal. III. 2. 5. 6.*
IV. 6. Eph. I. 13. seqq. c. V. 18. 19. II. Tim. I. 14. Unde quemad-
 modum fides fertur in Verbum DEI, idque amplectitur tan-
 quam objectum suum, ita vicissim per illud Spiritus S. excitat
 fidem, eamque infirmam & ex crucis atque tentationum æstu lan-
 guentem in nobis erigit, fover, fulcit, nutrit, atque ut paucis, quod
 res est, comprehendam, id agit, ut *index renovetur noster internus*
homo, II. Cor. IV. 16.

Sacram. effi-
 cacia.

LIV. Per *Sacramenta* autem perficit Spiritus S. quod coepit,
 bonum opus in *infantibus* quidem pro eorum conditione per *solum*
baptismum, regenerationis gratiam semel collatam in ipsis confer-
 vando, modo tamen sibi soli cognito. In *adultis* autem per Sa-
 cramentum utrumque. Vi *baptismi* quidem, dum conscientie in-
 terioribus constitutos erigit solatio desumpto ex baptismo, quo dum
 in *mortem Christi* baptizati sunt, *Rom. VI. 3.* omnia ipsius passione
 & morte parta beneficia ipsis sint applicata & obfignata; alios vero
 adversus carnem lucentes sui admonet officii, ut quemadmodum
 per *baptismum cum Christo sepulti sunt in mortem*, ita suam etiam
 carnem crucifigant & mortificent eum suis concupiscentiis, & se-
 pulcro veteri homine quotidie surgant *ad novam vitam*, sicut *Chri-*
stus ex mori suis ad novam & celestem vitam surrexit Rom. VI. 4.
 699.

Seqq. Col. II. 12. 13. Quæ dum Spiritus S. gratiâ nobis in mente & cogitatione versantur, ipse simul nobis adest, & auxiliatur infirmitatibus nostris *Rom. IX. 26.* facitque, ut baptismus noster ex parte nostra per totam vitam sit *συνειδήσεως ἀλλαγής ἐσθ' ἵσθηται εἰς Θεόν I. Petr. III. 21.* Per *Eucharistia Sacramentum* autem, cum sub pane benedicto Christi corpus pro nobis in mortem traditum, manducamus, ejusque sanguinem, pro nobis effusum in remissionem peccatorum, de poculo benedicto bibimus, obsignat Spiritus S. in nobis salutari pignore corporis & sanguinis Christi promissiones de gratuita remissione peccatorum propter Christum, nosque certos reddit, quòd ex gratia per fidem nobis donentur, quæcunque sua passione & morte Christus nobis promeruit, quin & ad novam vitam ducendam salutari hoc nutrimento confortamur, ut posthàc non peccato, sed Deo vivamus per Christum in nobis habitantem, *Eph. III. 16. 17. Rom. VI. 11.*

LV. Ita igitur id etiam constat, quâ ratione Christus, Ecclesia caput, suum in eam influxum præbeat. Ad cujus uberiorem declarationem forsitan non absrefuerit hîc monuisse, quòd Ecclesia considerari possit bifariam: I. ut *Christi corpus*, ex verè creditibus & sanctis jam actu aggregatum. II. ut *mater fidelium*, quotidie generandorum. Quia enim Ecclesia, ut infra docebitur, duratura est usque ad fidem mundi; & tamen quotidie ejus aliqua membra per mortem decedunt, vel etiam per apostasiam deficiunt, conservari illa aliter non potest, quàm perpetuâ fidelium successione, quos quotidie generari oportet. Generantur autem non extra sed intra Ecclesiam, quorum intuitu sese ea habet instar matris, & dicitur etiam *mater omnium nostrum*, *Gal. IV. 26.* juxta illud *Jesaja LIV. 1. Lacrare sterilis, quæ non parit, erumpit & clamat, quæ novæ parturitis: quoniam multi liberi deserte, magis quàm ejus, quæ habet virum.* Quibus, interprete *Paulo d. l. Ecclesiam N. T. Propheta comparat matri, quæ initio quòd à maxima Judaici populi parte esset deserta, videbatur sterilis, post autem per gentium frequentissimum ex omnibus orbis partibus accessum, liberis per Evangelium in Christo Jesu à se genitis multo facta sit auctior, quàm olim fuerit Ecclesia Judaica, ut ejus semen gentes sit hereditatem accipiturum, & civitates desolatæ habitaturum, v. 3.*

Ecclesia
 1. Christi corpus.
 2. mater fidelium.

LVI. Ad Ecclesiam igitur priori respectu consideratam habet se Christus ut *caput ad corpus* suum, in cuius membra singulariter per Spiritum S. in corda eorum immisum, medianibus Verbo & Sacramentis, suum præbet influxum, nutrit, movet, & regit ea, idque illum in modum, quem modò ad Scripturæ sacræ ductum delineavimus.

LVII. Altero respectu autem cum consideratur Ecclesia, habet se Christus ad illam instar *mariti ad uxorem*, *Jes. LIV. 5. Hos. II. 16. 19. Job. III. 29. Eph. V. 24. seqq.* cuius influxu & Spiritu operante ipsa velut mater fecunda subinde filios & filias spirituales intra se concipit, format & progignit ex Verbo tanquam *semine*, immortali *I. Petr. I. 21.* & *baptismo* tanquam *regenerationis lavacro* *Tit. III. 5. Job. III. 5.* genitosque primùm ut *infantes in Christo lactis potu* spirituali; & deinde etiam *solido cibo*, Christo itidem suam præbente influxum, alit & nutrit *I. Cor. III. 1. 2. I. Petr. II. 2. Ebr. V. 13. 14.* ut crescant in fide & agnitione filij DEI, & *veritatem sectantes in charitate adolescant in illum pertinentia*, qui est *caput* Christus, *Eph. IV. 13. 15.*

Ministerium
Verbi & Sacr.

LVIII. Influxus ille, cum ad Verbum & Sacramenta sit adstrictus, ne quando deficeret, vel quòd media defint, vel quòd nulli sint, qui eam actum constituent, & Verbum doceant Sacramentaq; administrent, instituit Christus suos *ἑταίρους καὶ οἰκονόμους* *ἑταίρους*, *I. Cor. IV. 1. Tit. I. 7.* qui noverint *λόγον Ἰησοῦ ἀληθῆνους ὁρῶντες* *II. Tim. II. 15.* & apti sint ad docendum *I. Tim. III. 2.* ad exhortandum per sanam doctrinam, & ad redarguendum contradicentes, *Tit. I. 9.* eosque dedit alios quidem Apostolos, alios vero Prophetas, alios Evangelistas, alios Pastores ac doctores ad institutionem sanctorum in opus administrationis, in adificationem corporis sui *Eph. IV. 11. 12. I. Cor. XII. 28.* Qui cum Verbum docent & Sacramenta administrent, ipse iis se ad futurum, Spiritusque sui influxum prabiturum certò promisit; Ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus seculi, *Matth. XXII. 20. Confer. Jesa. LIX. 21. Jer. XLIX. 18. Job. XIV. 16. 26.* & quod promisit, id jam olim ab initio plantanda per orbem Ecclesiæ reapse præstitit. Apostoli enim ipsius iussu egressi prædicaverunt ubiq; Domino cooperante, *Marc. ult. 20.* Et electum ipsius organon Paulus fa-

tectus:

ætur, se & Apollo in condenda Corinthiorum Ecclesia, præter
 suum ministerium, nihil contulisse quicquam; successum autem
 omnem deberi Christo capiti, uni cum Patre & Spiritu S. DEO.
*Quis igitur, inquit, est Paulus, quis Apollos, nisi ministri, per
 quos credidistis, & ut cuius Dominus dedit? Ego plantavi, Apollos
 rigavit, sed DEUS dedit incrementum. Naque neque qui plantat
 est aliquid, neque qui rigat, sed qui dat incrementum DEUS, I.
 Cor. III. 5. seqq.* Eundem verò in modum Christus progressu
 temporis etiam operatus est in Ecclesia per ministerium Verbi
 & Sacramentorum, & posthac operabitur suis *οὐνεγγοῖς*, singulis
καὶ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς suam conferentibus operam ad in-
 staurationem sanctorum in ædificationem corporis sui, **DONEC**
OMNES evadamus in unitatem fidei & agnitionis filii DEI, in
 virum adustum, ad mensuram staturæ pleni Christi, Eph. IV. 7. 13.
 idque vi promissionum paulò antè adductarum, quæ ut ab eo
 proveniunt, qui *veritas est*, Job. XIV. 7. ita falli aut fallere nesciunt.

LIX. Ecclesia igitur, quantum in ipsa est, docet Verbum DEI
 semper eo modo, quo à DEO revelatum sibi que conceditum est,
 & administrat sacramenta ad Christi præscriptum, idque per ministe-
 rium publicum, ut per hæc media, in usu publico constituta non
 solum spiritualis influxus à capite Christo in singula membra deri-
 vetur & diffundatur ad ipsorum & totius corporis ædificationem,
 sed etiam quotidie nova generentur membra, quibus in dece-
 dentium vicem succedentibus corpus totum ab interitu vindic-
 etur.

LX. Caterùm licet ex solis verè credentibus & sanctis Ec-
 clesia, ut supra vidimus, in Christo aggregata sit per fidem, hac
 tamen in mortalitate ea nullibi nõ permixta est cum non sanctis, qui
 & ipsi verè credentium & sanctorum speciem mentiuntur, seu, ut
 Paulus ait, *pietatis formam quidem habent, sed ejus vim abnegant*,
 II. Tim. III. 5, & propterea in Ecclesiæ membris haberi volunt &
 solent, non quòd verè ejus membra sint, sed quòd esse videantur
 ob pietatis speciem, quam præ se ferunt. Quæ etiam causa
 est, cur Ecclesiæ ratione ministerii externi & doctrinæ publicæ
 non semper sit una & eadem facies. Unde ut quæ ipsi per se con-
 veniant, & ad ejus essentiam spectent, & quæ eidem accidant,

*Non-Sancti
 admixti.*

*Eccles. diversa
 facies.*

rectè discernere discat studiosa juvenus, non nihil hic immoran-
dum ducimus.

LXI. Contingit autem duobus potissimum modis, ut Eccle-
sia permixta sit non-sanctis. Uno, ut *verè credentes & sancti*,
quibus constat Ecclesia; altero ut *hypocrita & mali* admixti emi-
neant & præponderent.

*i. Sancti gn.
emineant.*

LXII. Atque hoc rursus modo non uno fieri consuevit.
Quandoque enim non-sancti, qui Ecclesie admixti sunt, in ex-
terna fidei professione consentiunt, aut certè videri volunt con-
sentire cum verè credentibus & sanctis; discrepant autem ab iis-
dem in vita & moribus. Idque quando fit, censentur verè cre-
dentes & sancti tum eminere & præponderare, cum non tantum
nulla in fidei doctrina corruptela, nulla enormia peccata & fla-
gitia publica in Ecclesie coetu tolerantur, sed sancti etiam, cum
primis qui docentium munia sustinent, doctrinae pariter & vitæ
exemplo; magistratus autem & ceteri pii, quisque suo in statu, mo-
rum honestate ad vitæ sanctimoniam sectandam aliis prælucent.
Tunc enim hypocritæ & mali plerique vel pudore suffusi, vel
censuræ Ecclesiasticæ & pœnarum severitate territi exterius ab
enormibus peccatis abstinere, & hominum in conspectu, quoad
possunt, ad sanctorum exemplum se componere solent, ut hos
inter & illos accuratè satis discernere sæpiculè non valeas, præ-
sertim cum sancti etiam suas habeant infirmitates & navos, ut
superius *n. XIII.* monuimus.

*non-sancti
eminent.
i. ratione
vita.*

LXIII. Contrà autem non sancti eminere & vitæ ac moribus
præponderare censentur, quando turbatâ aut ejectâ disciplinâ Ec-
clesiasticâ legibusque silentibus publicè licet, quod lubet, cum v. g.
cibritas vulgò habetur in laude, avaritia parsimonie facio colora-
tur, adulteria, rapinae, caedes, vel non; vel non eâ, quâ decebat,
severitate puniuntur, pauperes & egeni non eriguntur, sed op-
primuntur &c. ut de suorum temporum statu conquesti sunt
Propheta *Jesaias c. III. 7. c. V. 7. seqq. Jerem. c. V. 8. 6. IX. 4.
seq. Ezechiel c. XXII.* & alii, Tunc enim Sancti improborum
multitudine pressi, & tantum non oppressi in medio nationis
pravæ cum gemitu vitam ducunt; sese interim, Spiritus S. gratiâ
juvante, ab operibus carnis, quoad in hac naturæ infirmitate
possunt, puros servant & intemcratos.

LXIV.

LXIV. Interdum verò *non-sancti* etiam in *externa fidei professione* 2. *ratione* *doctrinae*.
dissentiunt à verè credentibus & sanctis, & tum imprimis eminent & præponderant, cum in Ecclesiæ cœtu eâ sunt potestate & autoritate, ut quos amplexi sunt, errores etiam publicè docere & disseminare valeant & eosq; disseminent, rectè sentientibus ita oppressis, ut ne hiscere quidem aut publicam doctrinam adulterantibus quicquam obniti ausint. Contrà autem eminent & prædominantur hoc respectu verè credentes & sancti, cum Verbum DEI, nemine prohibente, per sinceros præcones publicè docent, prout interius in cordibus suis id habent defixum & radicatum, nempe absque corruptelis fidei & morum, & Sacramenta ad Christi præscriptum administrant, ita ut non sancti suos, quos tenent, errores vel dissimulare cogantur, vel saltem publicè docere & profiteri prohibeantur.

LXV. Quando igitur *non-sancti* in Ecclesia ita admixti sunt, *Ecclesia facies*
verè credentibus & sanctis, ut hi & doctrinæ & morum integritate publicè emineant & præponderent, tunc publicum ministerium solet esse purum & incorruptum, exteriorque Ecclesiæ facies ac conditio optima & felicissima est. *optima.* Licet enim admixti *non-sancti* tunc etiam benè multi sint, tamen quia doctrinæ corruptelas, si quas fovent, dissimulant, & in vita moribusque ad sanctorum exemplum pleriq; in speciem sese componunt, minus periculi aut molestiæ creare solent Ecclesiæ, imò quia plurimi exterius sese sic gerunt, ut verè credentibus & sanctis non videantur ablimiles, cumque iis ratione externæ societatis in unum quasi corpus coalescant, ejus externum splendorem illi augent potius, quam minuunt. Qua de causa solet etiam totus ex sanctis & non-sanctis seu hypocritis aggregatus cœtus absolute & simpliciter vocari *Ecclesia Christi*, idque propterea quòd ita inter se permixti sint sancti & non sancti, ut alteros ab alteris exactè discernere non possimus. *Eccl. synecdochice dicta.* Locutio interim minus propria est, pertinens ad illam intellectiois figuram, quâ toti cœtui tribuitur, quòd tantum ejus potiori parti convenit, quam aliàs dicunt *synecdochen totius pro parte*. Quod ita ostendo:

Ecclesia propriè dicta secundum se totam est corpus Christi, cujus nulla dantur vera membra, præter Christi membra, ut ex superius

superius adductis constat. Sed cœtus ex verè credentibus & hypocritis aggregatus non est secundum se totum corpus Christi: nam hypocritæ & mali, ut superius ostensum est multis, non sunt membra corporis Christi. Ergò cœtus ex verè credentibus & hypocritis aggregatus non est Ecclesia propriè dicta. Ergò cum ita dicitur, impropriè sic dicitur.

LXVI Huic nostræ sententiæ suffragatur *Aug. Confess. a. VII.* cum Ecclesiam simpliciter definit per congregationem sanctorum &c. & clariùs *art. VIII. ubi Ecclesiam dicit PRÔPRIE esse congregationem sanctorum & verè credentium, cui in hac vita multi hypocrite & mali admixti sunt.* Et ejus *Apologia a. VII. p. m. 150.* *Non juxta scripturas sentimus, Ecclesiam propriè dictam esse congregationem sanctorum, qui verè credunt Evangelio Christi, & habent Spiritum Sanctum. Et tamen fatemur, multos hypocritas & malos his in hac vita admixtos habere societatem externorum signorum, qui sunt membra Ecclesie secundum societatem externorum signorum. Quod si verò Ecclesia propriè est verè credentium & sanctorum congregatio, cui hypocritæ & mali ex accidente sunt admixti, necesse est, hypocritarum & malorum congregationem non esse Ecclesiam, & consequenter totum ex verè credentibus & hypocritis n. alisque aggregatum cœtum dici Ecclesiam, non quòd Ecclesiæ ratio & quidditas ipsi secundum se totum insit, sed ab ea parte, quæ constat verè credentibus & sanctis, cui soli definitio & quidditas Ecclesiæ convenit. Hæc autem loquendi ratio, quâ aliquid tribuitur toti, quod ei non secundum se totum, sed saltem secundum partem convenit, apud Rhetores dicitur *synecdoche totius pro parte*, cujus usus in scripturis sacris aliàs frequens est. Ita *conversos Corinthios vocat Paulus Ecclesiam DEI, quæ Corinthiis est, sanctificatos per Christum Jesum, vocatos sanctos, 1. Cor. I. 2.* inter quos tamen citra dubium erant etiam hypocritæ & mali, utpote qui dissidiis distracti dicebant alius quidem: *Ego sum Pauli*; alius: *Ego sum Apollos*; alius: *Ego sum Cepha* &c. *v. 11. 12.* Qua de re bene *Augustinus Epist. LIX.* *Scripturæ mos est, ita loqui de parte, tanquam de toto: sicut Corinthios in primis sue Epistolæ partibus ita laudat, tanquam omnes tales sint, cum essent laudabiles quidam eorum: & postea, in nonnullis Epistola ipsius locis ita reprehendit, tanquam omnes culpabiles essent, propter**

propter quosdam, qui tales erant. *Istam de vinarum Scripturarum consuetudinem per omne corpus literarum ejus creberrime sparsam, quisquis diligenter advertit, multa dissolvit, quae inter se videntur esse contraria.* Eundem in modum intelligendum esse, quod Galatarum coetus dicuntur Ecclesiae Gal. 1. 2. docet B. Lutherus in comm. in Epist. Gal. Sanctus Hieronymus, inquiens, movet hic magnam quaestionem, cur Paulus vocet Ecclesias, quae Ecclesia non sunt? Quia Paulus, inquit, scribit ad subversos Galatas & translatos a Christo & gratia ad Moysen & legem? Ad hoc respondeo, Paulum vocare Ecclesias Galatia per synecdochon, cujus usus in scripturis est frequentissimus &c. Et quae encomia & privilegia Ecclesiae in scripturis tribuuntur, ea toti ex verè credentibus & hypocritis aggregato coetui non nisi per synecdochon convenire, constans est Theologorum sententia. Semel nota, inquit D. Dietericus in Instit. Catech. p. m. 430. epitheton hoc (una) sicut & seqq. sancta, Catholica, Apostolica, predicari de tota Ecclesia non nisi synecdochice, propter electos & verè credentes in ea. Menæxer in Exeg. Aug. Conf. art. VII. Propter electos, ait, quicquid de Ecclesia honorifice dicitur, dici fatendum est. De qua synecdoche ita Augustinus &c. Verba Augustini paulò ante citata sunt. Gerhardus Tom. V. de Eccles. pag. 676. scribit: Scriptura loquitur de Ecclesia diversimodè, primò populariter & synecdochice, & sic totum vocatorum coetum hoc nomine intelligit. Deinde exquisitè, propriè & principaliter, & sic solos electos sive sanctos in illo coetui numerat. Confer ibid. p. 760. & p. 805. D. Georgium Zeemann. in fernerer Offenbarung des uncattholischen Pabstthums Tom. I. fol. 230. 370. 412. seq. 455. D. Agid. Hunn. Tom. V. Operum Lat. fol. 486. & alios.

LXXVII. Quibus observatis facilè est intelligere, quid ponderis insit argumento, quod Henricus Wagnereck, Jesuita Ingolstadiensis in Anti-Dorscheo p. 289. necitit ex Apolog. Aug. Confess. verbis hinc: Si Ecclesia, quae est verè regnum Christi, distinguitur à regno Diaboli, necesse est, impios, cum sint in regno diaboli, non esse Ecclesiam: quanquam in hac vita, quia nondum revelatum est regnum Christi, sint admixti Ecclesiae, & gerant officia in Ecclesia. Argumentum ejus est hoc: Ecclesia, cujus maxima pars est sub regno diaboli, non est vera Ecclesia, quae est regnum Christi. Ecclesia visibilis
E secundum

Wagnereckii
argumentum

Responſio.

ſecundum ſocietatem externam Verbi & ſacramentorum eſt illa, cujus maxima pars, imò pleraque pars eſt ſub regno diaboli. Eccleſiam enim eſſe quosdam paucos pios, quos quaſi reliquias Deus conſervat, & ſemper hoc fuiſſe in mundo, ut vera Eccleſia non eſſet illa, quæ dicebatur Eccleſia, ſed pij quidam pauci, aſſerit Lutherus in lib. de ſervo arbitrio: idem ſentiunt Magdeburg. Cent. I. lib. 4. col. 171. & 181. Melancht. in locis Theol. loco 12. Non ergo Eccleſia viſibilis eſt vera Chriſti Eccleſia. Sed hoc, inquit, tam absurdum eſt, ut à nemine ſuſtineri poſſit. Sequitur enim, eſſe Eccleſiam falſam; quia inter verum & falſum non datur medium &c. Ita ille, ſed proſus lubricè! Committit enim fallaciam à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter. Nam ex eo, quòd maxima viſibilis Eccleſiæ pars eſt ſub regno Diaboli, non ſequitur, quòd Eccleſia viſibilis ſimpliciter non ſit vera Eccleſia, quæ eſt verè regnum Chriſti, ſed quòd ſecundum eam partem, quæ eſt ſub regno Diaboli, non ſit vera Eccleſia, quòd veriſſimum. Hoc tamen non obſtante, Eccleſia viſibilis, cujus miniſterium purum & incorruptum eſt, abſolutè dicitur Eccleſia vera, quamvis non ſecundum ſe totam Eccleſia vera ſit, perinde ut Gen. III. 19. abſolutè dicitur, hominem eſſe deſumptum ex terra, & in terram revertitur, quamvis ſecundum animam nec ex terra ſit deſumptus, nec revertatur in terram. Spiritus enim redit ad Deum, qui dedit illum, Eccl. XII. 8. Idem contingit in aliis locutionibus ſynecdochicis, quarum ea eſt ratio, ut totum abſolutè denominent, non obſtante, quòd ratio denominationis ipſi non ſecundum ſe totum, ſed faltem ſecundum majorem, vel potiorem aut nobis magis conſpicuam partem inſit: quòd ſexcentis exemplis, ex Scriptura & uſu communi petitis hinc oſtendi poſſet, niſi rei veritas jam ſuis fulgeret radiis, nobis quæ verendum eſſet, ne ſoli lucem addituri inanem locemus operam. Eò igitur revertimur, unde digreſſi ſumus.

Mali vel diſciplinā tantum; vel doctrinam quoque corrumpunt.

LXIX. Porro hypocrite & mali cū in Eccleſia eminent & præponderant, vel relinquunt fidei doctrinam incorruptam; diſciplinam Eccleſiaſticam verò labefactant. & laxatis carnis frenis ſub Chriſtiano nomine agunt, quòd libet: vel etiam doctrinæ corruptelis implicati ſunt, & juxta cum moribus ipſam fidei doctrinam adulterant.

LXIX.

LXIX. Prius ut plurimum evenire solet in illis Ecclesiæ partibus, in quibus qui ad reipublicæ gubernacula sedent, carnalis securitatis & temulentia; somno quasi sopiti, vera an falsa sit publica Ecclesiæ doctrina, parum aut nihil curant, eamque neque promoveunt, neque magnopere impediunt aut persequuntur: interim in vita non solum sui imminores officii quidvis permittunt impunè patrari, sed ipsi etiam nullo non scelere polluti opprimunt pauperes, leges in jure dicendo avaritiæ explendæ causâ flectunt pro lubitu, in quam volunt partem, suoque exemplo aliis ad quævis patranda facinora faciem præferunt, quod in Ecclesiâ V. T. temporibus Prophetarum fieri consueverat, testibus *Esaiâ c. I. 23. c. V. 22. seq. c. X. 1. seq. Ezechiele c. XXII. 6. 27. Micha c. VII. 3. & aliis.* Quod si Pastores & doctores quoque improbi sint, & aliud doceant, aliud vitæ expriment; dicant, & non faciant. *Matth. XXIII. 3. doceant alios, sed semetipsi non doceant: prædicent, non esse furandum, non adulterandum; & tamen ipsi furta, adulteria committant, Rom. II. 21. seqq. & ad aliorum scelera obmutescant tanquam canes muti, Esa. LVI. 9. non cæteris modò hypocritis & malis, quorum aliqui forsitan potuissent ad meliorem frugem reduci, ad quamvis improbitatem fores aperientur bipatentes, sed inferioribus sanctis etiam, qui alioqui in pietatis officio retineri potuissent, via sterneretur ad defectionem.* Atque tunc exterior Ecclesiæ status corruptus est ratione discipline, vitæ & morum, & Ecclesiâ, quæ verè credentibus & sanctis constat, impiorum nube quasi tecta est *instar rugurii, qualia sunt in vineis, & instar ruguriosi, in quo permoctant in cucumerariis hortis, & sicut urbs vastata; sicut semen sanctum in medio domorum relictum. Esa. I. 8. 9. sicut truncus, cujus rami & folia abjecta, c. VI. 17. est populus pauper & egenus, Sophon. III. 12. & grex pusillus, Luc. XII. 32.*

LXX. Posterius verò plerumque contingit, cum potentiores & qui autoritate valent, à falsis doctoribus in errorum præcipitia abrepti, rectè sentientes opprimunt, & suo pro arbitrio ministerium Verbi & Sacramentorum sui similibus, i. e. impuris committunt doctoribus, qui Verbum Dei quidem doceant, sed cum erroribus & corruptelis admixtis, vel etiam sacramenta nõ per omnia rectè & Christi ad præscriptum administrent, atque sic cum semine Ver-

*Eccl. status
corruptus
quoad mores.*

*Eccl. status
ratione do-
ctrina corrup-
tus.*

Statu Eccl.
ante Lutheri
tempus

Bi divini simul zizaniorum semina spargant, & in agrum Ecclesiae disseminent. Et tunc Ecclesia ratione *doctrina* juxta ac *morum*, corrupta est, & quod errores plures & graviores publicae admixti sunt doctrinae, & una cum Verbo Dei inculeantur, *morum*que improbitas invaluit magis, eò deformior est externa Ecclesiae facies, deteriorque rectè credentium & sanctorum conditio, non solum eam ob calamitatem, quòd tanta sub impiorum colluvie vitam degentes nulla non urgentur iniquitate, sed etiam quòd multo cum dolore, corruptelas publicè proponi solitas audire, superstitiones & abusus invalescentes coràm intueri, quin & falsorum doctorum impuro & corrupto uti ministerio ipsimet coguntur. Cujusmodi verè credentium conditio in parte Ecclesiae occidentali potissimum fuit ante *B. Lutheri* tempora per aliquot secula, ubi ministerium Verbi & Sacramentorum fermento humanarum traditionum, corruptelarum, superstitionum & abusuum immane quantum erat corruptum & miserum in modum deformatum, quo tamen quin uterentur, subterfugere non poterant verè credentes & sancti, qui DEI gratià supererant. Et licet subinde aliqui ex iis à Spiritu S. excitati publicè contradixerint, falsasque doctrinas magnà animositate reprehenderit, vel aliàs requisiti veram fidei doctrinam intrepidè confessi sint, erroribus & corruptelis palàm improbatis & rejectis, quorum sanguine ebria dicitur meretrix illa magna, sedens super aquas multas, mater scortationum, & abominationum terre, Apoc. XVII. 5. maxima tamen pars, ejus tyrannidem verita, ne contrà mutire quidem ausa est, praesertim cum ad confessionem non fuerint requisiti: plurimi etiam *Q. Beldi* & *Cartava*, ut Apoc. II. 24. dicitur, non ita penetrarunt, ut cum successu obviam ire & falsas doctrinas refutare potuerint, qui tamen in fidei simplicitate salutis fundamentum, DEI gratià, retinuerunt integrum, quamvis multà cum infirmitate.

Ecclesia corrupta & pura comparatio.

LXXI. Sicut ergò in florenti Ecclesiae statu, cum verè credentes & sancti ratione & doctrina & morum eminent, non sancti admixti consentur unum cum illis corpus constituere, propterea quòd idem cum illis ministerium publicum habeant commune, & eandem fidei *morum*que doctrinam exterius profiteantur, ut à verè credentibus & sanctis satis accuratè discerni non possint: ita

ita contra cum non sancti gravioribus fidei erroribus irretiti in Ecclesia eminent & præponderant, censentur verè credentes & sancti vicissim cum illis unum constituere corpus, non quòd in publica fidei doctrina cum iis per omnia consentiant, sed quòd subterfugere non possint, quin eodem cum illis, coque impuro & corrupto utantur ministerio; & fidei doctrinam, quam DEI gratiã param; vel saltem à gravioribus erroribus, ipsorum fundamentum labefactantibus intemeratam retinent, vel persecutorum tyrannidem veriti vel aliunde impediti publicè profiteri non audent, & per hoc sub non-sanctorum multitudine latent, ut discerni ab iis non possint, sicut tempore *Elia* sub impio *Baathiarum* cœtu latebant *septem millia sanctorum, qui genua sua non inflexerant Baali, I. Reg. XIX. 10. Rom. XI. 4.*

LXXII. Pontificii quidem hac de re dissentiunt à nobis, & in absurdis habent, quod dicimus, Ecclesiam Christi posse eo casu, quo persecutorum crudelitate à puriori Verbi ministerio prohibetur, etiam sub impuro ministerio conservari, idque eum errantium caterva commune habere. Verùm nihil absurdi hæc subesse, & DEI gratiã fieri posse, quod docemus, facile intelliget, qui distinguere noverit inter *Verbum DEI*, quod tractant ministri impuri, & inter *corruptelas*, quas in ejus prædicatione admiscunt. Illud & quicquid ei in doctrina publica est conforme, per se pertinet ad Ecclesiam, hæc ad hypoeritas & malos. Illud medium est, ad fidem in cordibus hominum accendendam tum quoque efficax, cum ab impuris prælegitur & tractatur doctoribus; hæc palæ & scoriæ sunt, quæ in piorum cordibus, cum fortè penetrant, virtute Spiritus S. dispelluntur, & evanescent, vel certè ante finem vitæ igne probationis tanquam stipulæ exuruntur *I. Cor. III. 15.* Illud cum in publico cœtu prælegunt ministri, semen bonam spargunt in agrum Ecclesiæ, ex quo filii & filiæ spirituales DEO nascuntur. In ejus explicatione autem cum falsas admiscunt glossas & corruptelas, zizaniorum semina spargunt & disseminant: & illud quidè faciunt iidem ut ministri Christi; hoc ut servi inimici illius, h. e. diaboli, *Matth. XIII. 24. seq. & v. 37. 39.* Unde licet in uno visibili cœtu, ut triticum & zizania in uno agro, permixti sint *boni & mali* auditores, & eandem audiant

Ecclesiam sub impuro ministerio conservari posse ostenditur.

doctrinam ab impuris doctoribus prædicatam, hoc tamen non obstante ad prædicationem & doctrinam publicam aliter sese habent boni, h. e. *verè credentes & sancti*; aliter mali & hypocritæ. Hi enim amplectuntur cum pretioso etiam vile, cum vero falsum; h. e. corruptelas & errores quosvis, prædicationi Verbi admixtos, quibus bonum Verbi semen impeditur, ne in ipsis radices agere & crescere possit, eosque tenent & propugnant mordicis; & contrà premunt & persequuntur purioris fidei confessores acerrimè. Illi verò, Spiritus S. gratiâ collostrati, discernunt pretiosum à vili, divinum ab humano, Christianum ab antichristiano, verum à falso, genuinum ab adulterino, ut loquitur Gerhardus Tom. V. de Eccl. p. 954. & illud amplectuntur; hoc respuunt: vel si quid vile, humanum, falsum, adulterinum, h. e. si quas falsas opinionones imberint, & ex ignorantia foveant, leviores illæ crunt, & ita comparatæ, ut fidei fundamentum in ipsis relinquunt integrum, quibus etiam sine pertinacia adhærebunt, easdem abjecturi, ubi rectius fuerint edocti; qui etiam, cum semen Verbi divini in ipsis radices agat & crescat, à Christo terræ bonæ comparantur, quæ vi seminis recepti fructum fert, alia quidem centena, alia sexagena, alia tricenaria, Matth. XIII, 7. & Sicut ergò terra unâ sui parte bona est; aliâ parte sterilis, vel etiam pro seminum diversitate simul triticum & lolium profert: ita in eodem Ecclesiæ cœtu boni, qui semen Verbi verâ fide recipiunt, bona terra sunt, & veram Christi Ecclesiam constituunt; mali verò, qui suffocato Verbi semine spinas errorum & corruptelarum proferunt, instar spinosæ terræ sunt, & Satanæ synagogam constituunt, quamvis hi Ecclesiæ nomen sibi arrogent, & dici velint, quod non sunt; illi autem quòd nostro conspectui non appareant, vulgò non dicantur, quod verè sunt.

Gerhardi &
aliorum
testimonia.

LXXIII. Eruditè hoc, quicquid est, explicat noster Gerhardus d. l. p. 935. cum ostensurus, quomodo & apud quos sub densissimis Papatus tenebris vera religio, & ex consequenti etiam vera Ecclesia conservari potuerit ac conservata sit: Certum est, inquit, in mediis Papatus tenebris singulari DEL beneficio conservatum, fuisse sacrosanctum codicem Biblicum, illius quædam pericopa publicè fuerunt populo prælecta & exposita, ac integri quidam libri in Scholis enarrati. Quoties igitur textus Biblicus fuit prælectus & expositus, toties Ecclesiæ veræ confessio publicè sonuit: quia vera Ecclesiæ

Ecclesia amplectitur doctrinam in Scriptis Prophetarum & Apostolorum propositam, nec dubitari ulla ratione potest, DEum per hoc medium iuxta infallibilem suam promissionem Esa. LV. 10. 11. in cordibus quorundam hominum fuisse efficacem, cum Verbum DEI nunquam revertatur ad illum vacuum, quin aliquem fructum proficiat. Quamvis vero explicationes falsæ & scripto DEI verbo contrarie à præconibus fuerint admixta, tamen textus ipse singulari DEI providentiâ involutus mansit, quem electus DEI populus audiit & fidei ac vite normam agnovit: depravationes verò & corruptelas avertatus est, ut auditorum aures puriores fuerint, quam docentium iabia &c. Et seq pag. Præter Codicem Biblicum sub Papatu etiam mansit symbolum Apostolorum, quod est epitome quadam præcipuorum ac fundamentalium fidei Christianæ articulorum: mansit Decalogus, mansit oratio Dominica, mansit historia passionis Dominice, mansit baptismus regenerationis Sacramentum, manserunt quedam doctrina cœlestis capita incorrupta. Ecquis verò dubitare poterit, quin per hæc media Spiritus Sanctus in quorundam cordibus fuerit efficax ad regenerationem & salutem? &c. Et pag. 968 de medio conversionis, quo Pontificii in Indorum conversione usi, idem hunc scribit in modum: Quod attinet conversionis medium seu doctrinam, in ea est mixtura pretiosi & vilis, Christiani & antichristiani, Apostolici ac pseudo-Apostolici. Pretiosum, Christianum, Apostolicum sunt doctrinae capita sincera & incorrupta de Scriptura sacra, de mysterio Trinitatis, de Christo Mediatore, de baptismo, de vita aeterna &c. vile, antichristianum & pseudo-Apostolicum sunt dogmata Papalia de traditionibus humanis, de invocatione Sanctorum, de meritis operum, de purgatorio, de primatu Papa &c. Utrumque horum suum obtinet effectum, quia per pretiosum illud & Christianum efficax est Spiritus S. ad aliquorum conversionem, qua non est ascribenda vili & antichristiano eidem commixto: per vile & antichristianum impeditur conversio & salus, nimirum si exuberet & pertinacius defendatur. Quemadmodum unâ eademq; manu quis scribere potest semina frugum & Tizianorum: ita quoq; uno eodemq; ministerio doctrina Christiana & corruptela antichristiana in novo illo orbe fuerunt profeminata. Quemadmodum igitur semina frugum crescunt

senu & fructum salutarem proferunt, non obstante *Religionum*
mixtura: ita in quorundam cordibus per illam predicationem
 verbi Spiritus S. ad conversionem fuit efficax, licet sermone, pulvere
 & sordibus antichristianarum superstitionum, traditionum & erro-
 rum fuerit commixtum. Quemadmodum verò *Religiosa* in quibus-
 dam agris segetem enecant, ita quoque antichristiana corruptela
 in quorundam cordibus segetem doctrinae coelestis corrumpunt, nimi-
 rum si pertinacius defendantur, & fundamentum fidei iisdem
 convellatur. Et paulò post: *Textus Scripturae*, Decalogus, oratio
 Dominica, Sacramentum baptismi & cæna Dominica sine me-
 dia, quorum dispensatione plantatur & augetur Ecclesia; nec illa
 desinunt esse, quod sunt, nec desinunt esse efficacia, cum ab impuriis
 Doctoribus heresum & superstitionum caeno imbutis administran-
 tur, sed manent organa salutis, per qua, mediante Spiritus S. effi-
 cacia, in corrupto Ecclesia statim aliqui convertuntur & salvantur.
 Vide *ibid.* plura. Confer etiam *Zeamannum* d. 1. fol. 335. seq. ubi
 egregiè hac de re disserit, & rem totam eleganter explicat.
 Similia leguntur apud *Hunnium* in *Loc. de Eccles.* pag. m. 116.
 & *Tom. V. Op. Diss.* L. col. 478. seq. *D. Menz.* in *Exec. Aug.*
Conf. art. VII. pag. m. 391. & alios, cum primis apud *B. Lutherum*,
 qui ante omnes hæc passim solidè declaravit. Videantur *Tom. II.*
Jen. Gerne. fol. 320. *Tom. VI. Jen. f.* 62. *Tom. VII. Witcb.* fol. 559. seq.
Tom. V. Wit. Lat. fol. 278. & alibi.

LXXIV. Verùm nostræ sententiæ hæcenus declaratæ obstre-
 punt adversarii, & inter illos *Johannes Kircherus* apostata in
 causis sua conversi ejusque hyperaspistes *Henricus Wagnereck* d. l.
 præcedentes, Ecclesiam, quæ non est omni ex parte & puncto vera
 & pura, non posse esse Matrem fidelium. *Wagnereckii* verba p. 321.
 sunt hæc: verissimum est, quod statuit *Kircherus*, Ecclesiam, quæ
 non est ex omni parte & puncto vera & pura, non posse esse
 Matrem fidelium. Non est aliter Mater, quam predicando ex omni
 parte & puncto verum & purum Verbum DEI, & secundum illud
 administrando Sacramenta. Non posse enim Verbum Divinum con-
 jungi ullatenus verbo humano & erroneo, ostendimus supra *Aphor.* 7.
 & hic præterea confirmamus:

Wagnereckii
 rationes in
 contrarium.

s. Ratio

1. Perfecta DEI sunt opera, *Deuterou.* 32. 4. Ergò vel maximè
 Eccle-

Ecclesia est perfecta, inter praestantissima DEI opera procul dubio numeranda, utpote quam acquisiuit sanguine suo, Act. 20. 28. Perfectum autem id est, cui nihil deest, juxta Aristot. 3. Phys. text. 27. in iis videlicet, ad quae ordinatur, ut explicat S. Thomas 1. 2. q. 171. Atque Ecclesia, quam representant Apostoli, Prophetae, Evangelistae, & Pastores ac doctores, ordinatur ad vitandam circumventionem erroris, Eph. 4. 14. & ut sit columna & firmamentum veritatis, 1. Tim. 3. 14. absque ullius erroris aut veritatis exceptione. Ergo non est perfecta, nisi sit omni parte & puncto pura & vera. Si enim vel in uno puncto errat, deest illi veritas tali errori opposita: cum tamen sine exceptione ordinetur ad veritatem.

II. Vidit DEUS cuncta opera Natura, quae fecerat, & erant valde bona Gen. 1. v. 31. Sunt ergo multo majori ratione valde bona opera gratia, inter quae eminet Ecclesia. Non est autem valde bona, sed nec bona quidem Ecclesia, si non omni parte & puncto est pura, quia quilibet singularis defectus causat malum, bonum autem causatur ex integra causa, ut S. Dion. dicit. cap. 4. de div. nom. post medium. Inepti igitur est Dorischei distinctio, dum fingit, Ecclesiam etiam haereticam & falsam posse esse Matrem fidelium, non quia falsam, sed quia caeleste semen retinens. Non enim alia Ecclesia generat fideles, quam Ecclesia Christi, quae autem partim falsa partim vera, partim bona partim mala fingitur; absolute mala est, non bona. Nullum malum est, quod non sit in aliquo bono, aut habeat aliquid boni; alioqui malum si integrum sit, destruit seipsum, ait Aristot. 4. Ethic. c. 5. Non autem est Ecclesia Christi (quae in N. T. sola est mater fidelium) si mala est: non est vero bona, si aliqua parte aut puncto sui mala est, quia malum ex quolibet defectu. Non potest igitur Mater esse fidelium illa Ecclesia, quae non omni parte & puncto pura est & vera.

III. Denique Sapiens & bonus artifex non facit opus à regulis suae artis errans; Peritus architectus non fabricat sponte ac deliberate domum ruinofam, aut quarimas agat, aut nullo defectu laboret. Ipsa aeterna sapientia Christus architectus fuit Ecclesiae suae, quam aedificavit supra petram, & quam stabilivit ut columnam, Matremq; fidelium constituit. Ergo paradoxum est, in eo summo Artifici injuriosum, tali aedificio ullam falsitatis rimam impingere. Culpaet hoc

F

opus

2. Ratio.

3. Ratio.

opus artificem suum, non laudaret, si tale esset, quale Dorscheus cum suis concinnat: non solum gratia, vera fidei, verum etiam lumini natura adversarius.

Resp.

ambiguitas
evoluitur.

LXXV. Hæc *Wagnereckius* verbosè quidem, sed minùs solidè in quorum frontispicio statim notabili ludit ambiguitate. Quod enim dicit: *Ecclesiam non esse aliter Matrem, quam prædicando ex omni parte & puncto verum & purum Verbum DEI, & secundum illud administrando sacramenta*; ambiguum est, quandoquidem *ωεγοδιστομοδς* ille: ex omni parte & puncto verum & purum; referri potest vel ad verbum Dei, ut declaret, quale in se sit Verbum Dei, ex quo nascuntur fideles, nempe omni ex parte & puncto verum & purum; vel ad verbū prædicando, ut declaret, qualem oporteat esse Verbi divini prædicationem, si ex illa debeant Deo filii nasci, nempe omni ex parte & puncto veram & puram. Si illo accipiatur modo, sensus erit; *Ecclesiam non esse aliter matrem, quam prædicando Verbum Dei, quod in se & quā tale omni ex parte & puncto est verum & purum; & Sacramenta secundum illud administrando.* Sin hoc? sensus emergit talis: *Ecclesiam non esse aliter Matrem fidelium, quā per prædicationem Verbi Divini omni ex parte & puncto veram & puram.*

Priori sensu
conseq. negatur.

LXXVI. Priori sensu vera est *Wagnereckii* assertio, sed si inde id velit inferre, quod in quaestione est, nempe *Ecclesiam, quæ non est omni ex parte & puncto vera & pura, non posse esse matrem fidelium*; negabitur à nobis consequentia, & quidem rectissimè. Nam *Verbum Dei*, cujus vi Ecclesia est fidelium mater, tum etiam est omni ex parte verum & purum, cum ejus prædicatio non est ex omni parte & puncto vera & pura. Aliud enim est *Verbum DEI*; aliud ejus prædicatio. Illud hoc ipso, quod *DEI* falli & fallere nesciū Verbum est, quā tale non potest non esse omni ex parte & puncto verum & purum. Prædicatio autem est actus hominum, qui falli & fallere possunt, cui propterea non repugnat subesse falsum. Neque rarò fit, ut Verbi divini præcones prædicationi vel ex inciticia vel ex perversitate aliquid humani & erronei admisceant. Quod cum contingit, distinguere oportet in prædicatione inter id, quod est Ecclesiæ, & id, quod est prædicantium proprium. Ecclesiæ est ipsum Verbum *DEI* prædicatum, Prædicantium autem est, quicquid

quid humani & erronei admiscetur. Sicut autem aliàs non necesse est, ut quæ conjuncta sunt, etiam conjunctim operentur, seu simul influant in effectum: ita in præsentia cum prædicationi Verbi divini adjungitur aliquid humani & erronei, non necesse est, ut in quibusque auditoribus utrumque simul operetur, sed solum, idq; *omni ex parte & puncto verum & purum Verbum DEI* est & manet potentia Dei ad salutem omni credenti, *Rom. I. 16. & semen immortale*, ex quo Ecclesiæ filii & filia spirituales nascuntur, *I. Petr. I. 23.* Prædicantium verò errores admixti in ipsam regenerationem planè non influunt, sed vel evanescent absque ullo effectu, vel si qui non sint absque omni effectu, tunc penetrabunt quidem simul cum Verbo DEI in hominis renascendi cor, sed in ejus regenerationem ne sic quidem ullum præbebunt influxum, verum si graviores fuerint, ut ipsum fidei fundamentum convellant, regenerationis gratiam impediunt; sin leviores, qui fidei fundamentum relinquunt integrum, eam quidem non remorabuntur, in renati animo tamen relinquent nævos & errores, qui perinde ut alia ignorantia & infirmitatis peccata renatis ex accidente adhærent, salvâ tamen illorum fide: quos forsan temporis progressu rectius edocti, ut dictum, abjicient ultrò, vel probationis ignis instar stipularum aliquando in iis consumet, *I. Cor. III. 13.* Non ergò repugnat, quò minus *Verbum DEI ex omni parte & puncto verum & purum* tum quoque regenerationem in aliquibus efficiat, ejusque virtute Ecclesia *fidelium Mater* esse possit, cum illius prædicatio publica non est *ex omni parte & puncto vera & pura.*

LXXVII. Si autem, quod dicebatur: *Ecclesiam non esse aliter Matrem, quàm prædicando ex omni parte & puncto verum & purum Verbum DEI, & secundum illud administrando Sacramenta;* altero sensu intelligi, & inde concludi debeat, *Ecclesiam, que non est omni ex parte & puncto vera & pura, non posse esse Matrem fidelium;* tunc committeretur petitio ejus, quod est in principio. Nam hoc ipsum versatur jam in controversia & contentione: Annon Ecclesia tunc etiam, cum publica Verbi divini prædicatio non est ex omni parte & puncto vera & pura, possit fidelium mater esse, & DEO filios generare, non quidem per prædicationem, quatenus ea impura est, sed per eandem, quatenus *vera &*

*Verbi divini predicatio est? Cujus negativam tuentur adversarii, recla-
mante veritate, hinc inde in speciem, adductis ratiunculis stramineis,
tantum ut qualemcunque colorem obducant meretrici illi magna &
matri scortationum & abominationum terra, cum qua scortati sunt
reges terre, & cujus scortationis vino inebriati sunt incola terra, Apoc.
XVII. 1. 2. 5. eamque pro virgine, h. e. Ecclesia pura & incorru-
pta hocce sub fuce simplicioribus obtrudere possint. Quod ipsum
etiam hæc *Wagnereckii*, & quæ ab ipso adducta sunt alia, jam jam
à nobis discutienda, comprobant.*

LXXIIX. Dicit: à se ostensum esse *Aphor. VII. Verbum divi-
num non posse conjungi ullatenus verbo humano & erroneo.* Sed in
hoc quoq; obscurè loquitur. Potest enim id intelligi de conjunctio-
ne Verbi divini cum humano & erroneo vel (1. *in ipso codice Biblico;*
vel (2. *extra codicem Biblicum* in externa prædicatione facta. Priori
modo ut Verbum divinum conjungeretur humano & erroneo, &
Scripturæ sacræ puritas periret, nunquam permisit divina providen-
tia, cui soli in acceptis ferendum, quòd tot inter hæreses, perfec-
tiones & hostes codicem Biblicum in hunc diem habemus inte-
grum, omniq; ab humano & erroneo verbo purum. Altero
autem modo quòd Verbum divinum possit humano & erroneo
conjungi, testatur quotidiana experientia tanto proh dolor! cum
Ecclesiæ damno, ut in dubium vocari aut negari non possit, nisi
forsan ab eo, qui in Ecclesia Christiana peregrinus & hospes ejusq;
calamitatum penitus ignarus est. Neque etiam apparet, quòd con-
trarium *Wagnereckius* in suo *aphor. VII.* quòd lectorem remittit,
vel ausus sit ostendere: quin ipse potiùs expressis verbis in nostram
concedit sententiam, cum *ibid.* fatetur, *hereticos dividere doctri-
nam Ecclesie Christi, ut aliqua recipiant, alia rejiciant, & veris
misceant falsa*, idque dicit facere ipsos *de facto, non de jure.* Nam
in religionis & fidei negotio *veris falsa miscere*, quid aliud est, quàm
verbo divino conjungere humanum & erroneum? Quis nescit
autem, quòd quæ de facto aliquando conjunguntur, aliquatenus
conjungi possint?

*Wagn. nihil
probat aph.
VII.*

*An Verbum
Dei per falsa
admixta sit*

LXXIIX. Quod si verò dicat *Wagnereckius*, se non negare
simpliciter, Verbum divinum posse in prædicatione publica ulla-
tenus conjungi verbo humano & erroneo, sed negare tantum,
quòd

quod ei sic conjungi possit, ut suam vim & efficaciam ad con- *am amittat*
vertendos hominum animos retineat, seu ut maneat *semen immor-*
tale, cuius virtute Ecclesia possit reddi fecunda ad fidelium ge- *efficaciam.*
nerationem, eorumque mater esse; tunc hoc ipsum quoque ne-
gamus, quod proinde ipsi incumbet probandum. Id verò citatò
in *aph. VII.* ne verbo quidem tetigit, multò minùs autem verum
esse ostendit. In toto enim ejus discursu, qui ibi legitur, nihil
exat, quod vel speciem probationis habere possit, nisi fortè
illud, quod dicit; *Christi doctrinam esse indivisibilem: si vel unum*
articulum divellas ab altero, hunc probando, illum improbando, vel
veris falsa miscendo, non esse eam doctrinam Christi & veram Ecclesiam.
Quod quidem verum est, si intelligatur in *sensu composito*, hoc
modo: totam doctrinam, vera simul & falsa complectentem,
non esse Christi & veræ Ecclesiæ doctrinam; falsum autem, si in
sensu diviso sic intelligatur: doctrinam, quæ veris miscentur falsa;
eâ parte, quæ vera continet, non esse Christi & veræ Ecclesiæ
doctrinam. Sicut enim falsa per hoc, quod veris admiscentur,
non fiunt Christi & veræ Ecclesiæ doctrina, ita vicissim vera per
hoc, quod conjunguntur falsis, vel falsa iis admiscentur, non
desinunt esse Christi & veræ Ecclesiæ doctrina. Nam falsorum
admixtio, quæ fit per prædicationem, est doctrinæ veræ, in scri-
pturis lætis comprehensæ extrinsecæ, quæ proinde illam intrin-
secè mutare non potest, ut desinat esse vera aut Christi & veræ
Ecclesiæ doctrina. Unde nec efficacia ad immutandos & regene-
randos hominum animos veræ Christi doctrinæ per hoc adimi-
tur, quod in ejus prædicatione aliqua falsa cum ipsa conjunguntur,
quamvis in hoc aut illo subjecto falsa, si admittantur, impedire
possint, ne vera suam vim exercere & radices agere possint, quod
ex accidente est, sicut contrà in aliis subjectis contingit, ut
Spiritus S. gratiâ acceptentur vera, & rejiciantur falsa, atque sic
audientium aures sint puriores, quam labia docentium, ut paulò
antè tuit ostensum. Benè Gerbardus d. l. *Quemadmodum semina* Tom. V. p. 268.
frugum crescunt & fructum salutarem proferunt, non obstante rix-
morum mixtura: ita in quorundam cordibus per prædicationem
Verbi Spiritus S. ad conversionem efficax est, licet fermento pulvere
& foribus antichristianarum superstitionum, traditionum & erro-
rum sit permixtum.

Ad arg.
Wagn. resp.
indirecte.

LXXX. Hactenus ergo lubricus fuit *Wagnereckius*, nec quicquam contra nos evicit. Neque est, quod à tribus, quæ *ibid.* subjunxit, & superius à nobis transcripta sunt, argumentis nobis metuanus. Minus enim in recessu illa habere, quam prima fronte pollicentur, facile intelliget, qui secum expenderit, quod si rectè evincant, *Ecclesiam, quæ non est omni ex parte & puncto vera & pura, non posse matrem fidelium esse*; iisdem probandi mediis eademque consequentiæ lege *Catharorum* hæresis stabiliri & concludi possit, non posse *Ecclesiam Christi*; vel fidelium matrem esse, quæ non est ex omni parte & puncto sancta & immaculata. Nam si *Ecclesia, inter præstantissima Dei opera procul dubio numeranda, est perfecta; perfectum autem id est, cui nihil deest in iis, ad quæ ordinatur, ut dicit Wagnereck in argumento primo; sequitur utique, quod Ecclesiæ veræ nihil deest in iis, ad quæ ordinatur. Atqui Ecclesia ordinatur ad sanctitatem, ut sit sancta & irreprehensibilis coram Deo in charitate, Eph. I. 4. ut sit gloriosa, non habens maculam, aut rugam, aut quicquam ejusmodi, sed ut esset sancta & irreprehensibilis c. V. 27. Ergo Ecclesia non est perfecta, nisi sit ex omni parte & puncto sancta & absque omni nevo aut macula. Si enim vel tantillo peccato aut labe contaminata sit, deerit illi sanctitas tali peccato & maculæ opposita, cum tamen sine exceptione ordinetur ad sanctitatem. Non autem potest esse omni ex parte & puncto sancta & absque omni nevo aut macula, nisi constet ex solis sanctis & perfectis, qui nullum habent peccatum. Sed hæc est Pelagianorum & Catharorum hæresis, quam aliàs Pontificii nobis per calumniam affingunt, ut supra vidimus, à se autem omnibus modis remove laborant. Aut ergo *Wagnereckio* descendendum est in eorum hæresin dudum damnatam, aut agnoscere cogetur, suum argumentum, nostræ sententiæ oppositum, esse infirmum. Idem sentiendum est de reliquis duobus ejus argumentis. Si enim in locam vocabuli *pura* substituas particulam *sancta*; habebis utrobique *Catharorum* hæresin probatam, quæ stabit, dum illa suo stabunt talo.*

§. XXV.

Ad 1. & 2.
arg. resp. di-
recte.

LXXXI. Hæc licet fortasse ad præsens possint sufficere, tamen ut omnem eximamus scrupulum, propius accedemus ad objecta argumenta, de singulis, quid concludant, ostensuri. Ad primum igitur & secundum dicimus breviter, si quicquam, hoc ea probare: *Ecclesiam, quæ non est ex omni parte & puncto vera & pura, non esse ex omni*

omni parte & puncto bonam & perfectam; quod concedimus. Nam eâ parte, quâ non est vera & pura, neq; bona neq; perfecta est; imò ne Ecclesia quidem est eâ parte, quâ non est vera. Quomodo autem, quod in quaestione est, inde inferri poterit, nempe eam simpliciter non posse fidelium Matrem esse? Num fortè Wagnerbeckio ita lubet argumentari: Quæ Ecclesia non est ex omni parte & puncto bona & perfecta, illa simpliciter non potest esse fidelium Mater. Atqui Ecclesia, que non est ex omni parte & puncto vera & pura, non est ex omni parte & puncto bona & perfecta. Ergò Ecclesia, qua non est ex omni parte & puncto vera & pura, simpliciter non potest esse fidelium mater? Sed quis non videt, majorem propositionem esse falsam, omnique destitui fundamento? Nec quicquam facient ad eam fulciendam, quæ in deductione arg. II. disserit hisce verbis: Non alia Ecclesia generat fideles, quàm Ecclesia Christi, que autem partim falsa, partim vera, partim bona, partim mala fingitur, absolutè mala est, non bona. Non autem est Ecclesia Christi, si mala est &c. Non potest igitur Mater esse fidelium illa Ecclesia, qua non omni parte & puncto pura est & vera. Quæ, ut quarum virium sint, manifestius evadat, in syllogismum reducemus, qui proveniet talis: Quæ Ecclesia non est Ecclesia Christi, illa non potest esse fidelium Mater. Sed qua partim falsa partim vera, partim bona partim mala est, non est Ecclesia Christi. Ergò qua partim falsa, partim vera, partim bona, partim mala est, non potest esse Mater fidelium.

Ubi majorem propositionem ambiguum esse facile intelliget, qui hujus doctrinæ non planè rudis & ignarus est. Nam quando de aliquo cætu dicitur, quòd non sit Ecclesia Christi, potest id intelligi, vel 1. simpliciter, quòd planè non, & nullà sui parte Christi Ecclesia sit; vel 2. secundum quid, quòd ex potiori parte, quæ constat hypocritis & malis, falsasque doctrinas docet & propugnat, non sit Ecclesia Christi. Illo modo de Judæorù, Turcarum & paganorum cœtibus dicitur, quòd non sint Ecclesiæ Christi; hoc v. g. de Ecclesia Pontificia idem rectè asseritur, quippe quæ non est Ecclesia Christi eâ parte, quâ Pontificia & meretrici Babylonicæ addicta est. Quod si igitur major propositio hoc posteriori accipiatur modo, ut sensus sit: Quæ Ecclesia non quidem simpliciter & secundum se totam, sed eâ parte, quâ falsas doctrinas docet & propugnat, non est Ecclesia

*Wagn. exco-
ptio resiliunt.*

eclesia Christi, illa simpliciter non potest esse mater fidelium; tunc
rursum petitur *ἐν ἀρχῇ*. De hoc ipso enim jam controvertitur,
annon fidelium mater esse possit talis Ecclesia, non quidem secun-
dum eam partem, quâ falsa docet, & Christi Ecclesia non est, sed
alterâ parte, quâ verè credentibus & sanctis constat. veramque
Christi doctrinam amplectitur & docet, licet per ministros impuros,
qui inter docendum de suo admiscant, quæ Ecclesiæ non sunt. Si au-
tem *juxta priorem acceptionem major sic intelligatur*: Quæ planè
non, & nullâ sui parte Ecclesia Christi est, illa non potest esse fi-
delium mater; verissima quidem illa, sed minor propositio falsa erit.
Nam quæ *partim falsa, partim vera, partim bona, partim mala*
est, illa non est nullâ sui parte Christi Ecclesia. Nam illâ parte, *quæ vera*
& bona est, non potest ea non esse Christi-Ecclesia: aliàs enim ne
eâ quidem parte, quâ *vera & bona est, vera & bona esset*, nec de
toto cœtu dici posset, quòd *partim falsa, partim vera, partim bona*
partim mala Ecclesia sit. Nulla enim datur *vera & bona Ecclesia*,
præter *Christi Ecclesiam*, & quâ parte Ecclesia aliqua est *vera & bo-
na* Ecclesia, eâ parte necesse est illam aut esse *Christi Ecclesiam*, aut
non esse *veram & bonam*, quod posterius implicat contradictionem,
prius autem continet id ipsum, quod nos asserimus, & quod res ipsa
loquitur. Quando enim in aliquo cœtu hypocritæ & mali, doctri-
nam Verbi adulterantes, eminent & dominantur, verè credentibus
& sanctis oppressis, res ipsa loquitur, quòd sicut hypocritæ & mali,
qui falsam doctrinam amplectuntur & propugnant, non constitu-
unt Christi corpus, sed ad diaboli regnum pertinent; contra autem
verè credentes & sancti, veram Christi doctrinam amplectentes,
Christi membra sunt, ejusque corpus mysticum constituunt: ita
illi non Christi Ecclesia sed diaboli synagoga; *hi* autem non dia-
boli synagoga, sed Christi vera Ecclesia sint, ut ut inter se exterius
sint permixti, & hominum in conspectu *illi* emineant, *hi* lateant. Er-
gò cum de cœtu, ex utrisque aggregato sermo est, is secundum
se totum nec est, nec non est Christi Ecclesia, sed ex parte est;
& ex parte non est. Est Ecclesia Christi eâ parte, quâ continet
verè credentes & sanctos. Non est Ecclesia Christi alterâ parte,
quâ continet hypocritas & malos, quamvis ab his tanquam majori
& præponderante parte absolute Ecclesia *falsa* dici soleat, ut in-
ferius

ferius docebitur. Quod si verò hujusmodi coetus eâ parte, quâ
continet verè credentes & sanctos, est Ecclesia Christi, quid pro-
hibet, quò minùs, quoad eandem partem possit esse fidelium Ma-
ter?

LXXXII. At, inquit *Wagnereckius d. l. p. 323. sicut doctrina* *Nova Wagn.*
(publica) talis Ecclesia permixta est erroribus, ita quoque pradi-
cationis semen corruptum est (quævis enim Ecclesia totam doctrinam,
transfundit in prædicationem & observantiam, ac utramque ind-
istincte tradit ut veram) ut inde non possint generari, nisi hæretici &
errores. *objectio.*

LXXXIII. Resp. concedendo, quòd cum in Ecclesia falsi do-
ctores & mali dominantur, *prædicationis semen*, h. e. *semen*, quod
iporum prædicatione spargitur, ob admixtos errores sit *corruptum*.
Quod autem non possint ex illo, non quidem *quæ corruptio*, sed *qua-*
renus adhuc *semen DEI* est, fideles generari, negatur. Neq; juvat mor-
bidam adversarii causam, quòd dicit: *Ecclesiam transfundere totam*
(ex veris & falsis permixtam) *doctrinam in prædicationem & ob-*
servantiam, ac utramque indistincte tradere ut veram. Hoc enim
fieri tum solere, cum publicum Ecclesiæ ministerium est corruptum,
nos haud inficiamur, quamvis id non faciat Ecclesia: nam falsa ad-
mixta non sunt Ecclesiæ; sed hypocritarum & malorum, in Ecclesia
dominantium doctrina: sed falsi doctores, & quæ ipsis applaudit,
errantium multitudo faciunt illud. Quod autem *inde non possint nisi*
hæretici & errores generari, falsum est, neque priùs à nobis admitte-
tur, quàm ab adversariis fuerit probatum, quæ in prædicatione sunt
conjuncta, seu per eam simul transfunduntur, ea in auditoribus sem-
per operari conjunctim, simulque in iis suum sortiri effectum; vel
falsa in virtute agendi semper & in omnibus subjectis prævalere, &
impedire, ne unquam vera ad aliquorum salutem sese exercere pos-
sint, contrà quàm Scripturæ sacræ docent, *semen Verbi*, quando cun-
que in bonum cordis agrum incidit, etiam media inter zizania,
crescere & edere fructum *Matth. XIII. 26.* & in alio quidem pro-
ferre *centena*, in alio verò *sexagena*, in alio verò *tricensa*, *ibid. v. 8.*
23. idem esse *semen immortale*, *1. Petr. I. 23.* *potentiam DEI*, *Rom.*
1. 16. 1. Cor. I. 18. *Verbum vivum, efficax, & penetrantius quovis*
gladio, Ebr. IV. 12. cui semper conjuncta sit gratia Spiritus Sancti,

G

I. Cor.

2 Cor. II. 5. & Ep. I. 19. c. III. 7. I. Theff. I. 5. cuius aurâ in cordibus fidelium per Verbum spirante, si quid falsi & erronei fuerit admixtum, instar palearum dispelletur, vel virtute Verbi, quod est *tanquam ignis*, per XXIII. 29. tandem ut stipulae consumetur.

Ad III. arg.
resp.

LXXXIV. Ad III. arg. respond. verum esse, quod *eterna sapientia Christus Architectus Ecclesiam suam adificaverit super petram, & stabiliverit ut columnam. Matremq; fidelium constituerit.* Neque tamen id inde sequitur, quod *Vagnerockia* incumbenda probandum, nempe publicum Ecclesiae ministerium non posse utilis implicari erroribus. Potest enim & hoc fieri, & simul illud esse verum, sine ulla repugnantia, h. e. publicum Ecclesiae ministerium potest aliquibus implicari erroribus, ut tamen Ecclesia ipsa sit & maneat *adificata super petram, stabilita ut columna, & constituta fidelium Mater.* Nulla enim inter duo hæc repugnantia intercedit. Nam errores, quibus implicatur ministerium publicum, non sunt ipsius Ecclesiae, quæ est verè credentium & sanctorum congregatio; sed, ut dictum, hypocritarum & malorum, adversus eam grassantium doctrinæ, neque etiam ad Ecclesiam pertinent, ejusve & Christi ministri sunt doctores falsi, nisi quatenus ipsius & Christi veram doctrinam tradunt, eiq; conformiter Sacramenta administrant. Quatenus autem falsas spargunt & propugnant doctrinas, sanctosq; & verè credentes persequuntur, eatenus hypocritarum & malorum, sub quibus latet & ingemiscit Ecclesia, & diaboli in illis agentis ministri sunt. Benè *Hunnius* de Ministerio in Papatu: *In Papatu ministra Pontificis mancipia Antichristi fuerunt in his, quæ erant Antichristi propria: quando vero baptizabant, textum Evangelij legebant, eumque convenienti explicatione inculcabant; Spiritus Sancti ordinationem ac publicum ministerium susceperunt.* *Conte Zeamannum d. l. fol. 335.*

Diff. L. ibi.
153. Tom. V. op.
col. 487.

Erustra præ-
tenditur pa-
radoxum.

LXXXV. Neque in paradoxis habendum est, aut existimandum, in Christum autorem & architectum Ecclesiae quicquam redundare imperfectionis, si id dicamus fieri posse, quod re ipsa factum esse, & præteritorum seculorum & nostræ ætatis historiae abunde testantur, hodieq; multo cum dolore fieri cernimus, nempe Ecclesiae à Christo ædificatæ doctrinam publicam misceri quandoque falsis doctrinis. Nam falsa admixta non sunt à Christo architecto,

chitecto, sed à diabolo. Sicut ergò nec paradoxum, nec in æternam
sapientiam injuriosum est, quòd Christus, *regni calorum* seu Ecclesiæ
autor & architectus semetipsum comparat *homini ferenti bonum se-*
men in agro suo, cujus *inimicus, dormientibus hominibus, venerit &*
seminaverit zizania inter triticum, *Matth. XIII. 24, 25.* ita nec
præter communem hominum opinionem aut in Christum Ecclesiæ
architectum injuriosum quicquam dicit, qui eundem dicit ædificasse
quidem Ecclesiam puram, eique dedisse doctrinam Verbi, absque
omni fallitate veram: inimicum autem illius, h. e. diabolum admi-
scuisse publicæ ejus prædicationi per falsos doctores zizaniorum,
semina & falsa, ut tamen triticum media inter zizania, hoc est, Chri-
sti doctrina medios inter seducentes & seductos in rectè creden-
tibus conservetur, & semper maneat in orbe terrarum Ecclesia,
utrunque pressa, quæ eam puro amplectatur corde, & ad posteros
transmittat intemeratam.

LXXXVI. Ex quibus manifestum est, quæ à *Vagnerockio*
hactenus allata sunt, infirma esse omnia, & arenosis niti fundamen-
tis; contra autem adhuc stare invictum, quod superius docuimus,
externam Ecclesiæ faciem, etiam ratione doctrinæ publicæ, non
semper esse eandem, sed modò meliorem, modò deteriorem, pro-
ut hypocritæ & mali admixti in doctrina fidei magis minusve im-
plicati sunt erroribus, & auctoritate viribusq; in Ecclesia magis vel
minus valent. Et quia Ecclesia, quæ est *verè credentium & Ecclesiæ im-*
sanctorum congregatio, non statim desinit esse, cum hypocritæ & ma- *pura quæ sensu*
li in illa dominantur, ejusque doctrinam publicam adulerant, sed *dicantur Ec-*
DEI gratiâ sub impuro quoque ministerio conservari potest & *clesia.*
conservari solet; hinc usus loquendi obtinuit, ut hujusmodi etiam
cœtibus; in quibus publica doctrinæ prædicatione non per omnia pu-
ra & incorrupta est, Ecclesia nomen tribuatur, non
quod doctores falsi & erroneæ doctrinæ sectatores sint Eccle-
sia: hi enim secundum se & seorsim considerati non sunt Ecclesia,
sed *Satana synagoga*; sed *propter verè credentes & sanctos*, qui in
illis comprehensi veram Christianæ fidei doctrinam, DEI gratiâ,
amplectuntur sincerè & absque erroribus, vel saltem absque er-
roribus gravioribus, quibus fidei fundamentum labefactatur.
Dicuntur itaque Ecclesia per eandem intellectiois figuram, quam

n. LXVII. Superius diximus, nempe per *synecdochen*, quâ tribuitur toti, quod tantum convenit ejus parti, non quidem majori, sed nobiliori & ob internam fidem, quæ Ecclesiæ est, præstantiori. Ita *B. Lutherus*, loco supra citato, cum de *Galatarum* Ecclesiis, per PseudoApostolos & seductores miserum in modum deformatis dixisset, eas per *synecdochen* dici Ecclesias à Paulo; subjungit statim de Ecclesia Romana, quod eodem sensu dicatur sancta: Sic, inquit, & nos hodie vocamus Ecclesiam Romanam sanctam, & omnes Episcopatus sanctos, etiamsi sint subversi & Episcopi & ministri eorum impii. Deus enim regnat in medio inimicorum suorum. Item, Antichristus sedet in templo DEI. Et, Satan adest in medio filiorum DEI. Ideo Ecclesia, etiamsi sit in medio nationis prava & perversa, ut Paulus ad Philippenses ait, etiamsi sit in medio luporum & latronum, h. e. tyrannorum spiritualium, nihilominus Ecclesia est. Quæ non possunt aliter accipi, quam per *synecdochen*, quâ Romanæ Ecclesiæ tribuitur, quod convenit solis verè credentibus & sanctis, qui in ea continentur. Nam quod ipse *Papatus*, qui in Ecclesia Romana dominatur, non sit Ecclesia Christi, sed antichristi Regnum, *B. Luthero* fuit extra omnem dubitationem positum, & ab ipso hæc locetiam subinnuitur, cum dicit: & Episcopos & ministros eorum esse subversos; Antichristum sedere in templo DEI; & Ecclesiam esse in medio nationis prava & perversa, in medio luporum & latronum, h. e. tyrannorum spiritualium.

Eundem in sensum scribit *Gerhardus Tom. V. de Eccl. p. 945.* Proinde cæcus Christianorum propter illam Pape dominationem ac tyrannidem, ac propter corruptelas, publico ministerio inveltas non desit vocari & esse Ecclesia, sed erat ac dicebatur civitas dilecta, & castra sanctorum, e *Apoc. 20. v. 9.* ac populus sanctus, *Dan. 7. v. 21.* videlicet SYNECDOCHICA appellatione, propter fideles & electos, in eo adhuc residuos, sicut olim populus Judaicus etiam in corruptissimo Ecclesiæ statu dicebatur populus DEI, factâ denominatione à parte, non quidem majore, sed migliore, ac Hierosolyma dicebatur sancta, *Matth. 4. v. 5.* propter electos in cæteris. Et *D. Egidius Hunnius Disp. Theol. LI. de Malis & hypocrisis 16.* Romana, inquit, Ecclesia dicitur templum DEI, SYNECDOCHICA illâ locutione, quam supra explicavimus, nempe quatenus
sub

Tom. V. op.
Lat. col. 487.

sub Ecclesia Romana est verum Dei templum, hoc est, vera & invisibilis Ecclesia. Dicitur igitur Romana Ecclesia Dei templum, non quatenus Romana est, aut quatenus constat ex Pontifice, Episcopis & clericis, sed quatenus sunt in ea adhuc aliqui, qui non sunt fornicati cum illa meretrice Babylonica. Hisce adstipulatur D Leonhardus Huttenus in Disp. Theol. XIII. de Eccl. th. 30. cujus hæc sunt verba: Romana Ecclesia Dei templum ab Apostolo nominatur, non quatenus est Romana, aut constat ex Pontifice, Episcopis & Cleris, sed SYNECDOCHICA locutione, quatenus nimirum sub Ecclesia Romana est verum Dei templum, reliqua ille vera invisibilis Ecclesia, qua non sunt fornicata cum meretrice illa Babylonica. Confer eundem super Aug. Confess. Disp. XIV. th. C. & seqq. Zeemannum d. l. fol. 230. 352. & alios.

LXXXVII. Quibus observatis prudens lector facile intelliget. Lutherani quas nugas agant adversarii, qui κατ' ἀδύνατον contra nos argumentantur ita inferunt: Ecclesia Romana, juxta Lutheranos, est templum seu Ecclesia Dei. Ergo Lutherani defecerunt à templo seu Ecclesia Dei. Nam Romana Ecclesia non est propriè templum Dei, sed, ut dictum, per synecdochen sic dicitur propter verè credentes & sanctos, qui in ea sunt & Ecclesiam constituunt. A verè credentibus autem, qui in Papatu sunt, non defecerunt Lutherani, sed tantum à Papatu, quâ tali. Papatus autem non est templum Dei, licet sit & dominetur in illo, perinde ut in acervo triticeo, qui nondum ventilabro purgatus est à paleis, paleæ licet in illo sint, triticum tamen non sunt. Neque sequitur: acervus tritici, in quo sunt paleæ, dicitur triticum. Ergo paleæ sunt triticum. Ita in præsentia non sequitur: Ecclesia Romana, in qua est Papatus, dicitur templum Dei. Ergo Papatus est templum Dei. Hæc si non intelligast, qui ita colligunt, supinâ ignorantia laborant; si intelligant, mali-tiosi sophistæ sunt, & fallaciam à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, ut dialectici loqui amant, committentes pessimum in modum ludunt, nobisque illudunt.

LXXXVIII. Cæterum licet Ecclesia sub impuro & corrupto ministerio existens, non desinat esse Ecclesia, tamen quia ejus facies externa ob impuram & corruptam Verbi prædicationem miserè deformata, & à genuina ejus facie, quam alias per se habet, cum extra

Ecclesia vera
& falsa qua
dicatur.

persecutionis casum constituta nullisq; onerata conspicitur doctrinis peregrinis, diversissima est: ideo cœtus illos, quorum ministerium impurum est, autores differentiarum causâ dicere solent cum appo- sito *Ecclesias FALSAS*, sicut contra *VERAS Ecclesias* dicunt eos, quorum publica doctrinâ prædicatio ab erroribus pura & incorru- pta est, quamvis alias neutra appellatio suâ careat ambiguitate. Dici- tur enim & *VERA & FALSA Ecclesia* duplici in significatu. Et quia, quæ hæc latet, æquivocatio facillè imponere potest asperitatis; sophistæ autem eadem ut aleatores tesseriis ludere solent, in gratiam studiosæ juventutis, ut à sophistarum strophis sibi cavere, & in Theo- logorum hac de re diversimodè loquentium scriptis inoffenso pede progredi discat, eam hic accuratius discutiendam ducimus.

*Verum & fal-
sum quid no-
cent.*

LXXXIX. Sciendum igitur, quòd *verum & falsum* propriè lo- quendo tantum locum habeant in compositione & divisione, h. e. in integris propositionibus, quibus aliquid de quopiam affirmatur vel negatur; minus propriè autem conveniant terminis incomple- xis vel rebus ipsis, docente *Aristotele III. de Anim. r. XXI.* item *VI. Metaph. c. II. & IX. Metaph. c. XII.* Et quando terminis incomplexis vel rebus ipsis tribuitur *verum* vel *falsum*, tunc *ve- rum* nihil superaddit enti, sicut nec *falsum* non enti, præter relatio- nem rationis, quâ ad nostram cognitionem referuntur, & *res vera* dicitur, quæ talis est, qualis nobis apparet esse & à nobis cognoscitur; *falsa*, quæ apparet & cognoscitur esse, quod non est: v. g. cum di- co, *verum aurum*, quoad rem nihil dico, præter aurum, & relatio- nem ejus ad potentiam cognoscentem, cui apparet esse, quod est, ut ita dicatur *verum aurum*, quia non solum tale nobis apparet, sed etiam re ipsa est, quod esse apparet & cognoscitur, vel quia aptum est terminare veram sui cognitionem. Contrâ cum dico: *falsum au- rum*, nihil dico præter *non aurum*, & dicitur res aliqua *falsum au- rum*, quia in ordine ad nostram cognitionem sese habet ut aurum, seu apparet nobis aurum esse, cum non sit, vel quia aptum est ter- minare falsam sui cognitionem, ut loquuntur Metaphysici: intellige falsam sui cognitionem, quâ cognoscitur esse aurum, cum non sit. Quæ si ad Ecclesiam accommodentur, vox *vera* Ecclesiæ, cui addi- tur, itidem nihil superaddet, præter relationem rationis, quâ ad po- tentiam cognoscendi comparata Ecclesia dicitur *vera*, quia re ipsa est

est, quod potentia cognoscendi esse apparet & esse cognoscitur: vox
falsa autem, cum *Ecclesiam falsam* dico, superadde vocabulo Eccle-
sia oppositam relationem, quâ ad potentiam cognoscendi compara-
tus aliquis cœtus dicitur *Ecclesia falsa*, quia re ipsa non est, quod
potentia cognoscendi esse apparet, seu quia apparet esse Ecclesia;
nec tamen Ecclesia est. Ex parte rei igitur & intrinsecè *Ecclesia*
vera nihil importat præter *Ecclesiam*: nec *Ecclesia falsa* involvit quic-
quam, præter *non-Ecclesiam*. Extrinsecè autem *Ecclesia vera* præ-
ter Ecclesiam connotat ejus conformitatem cum cognitione; *falsa*
autem præter *non-Ecclesiam* connotat negationem conformitatis
cum cognitione, seu disconvenientiam rei, quæ Ecclesia non est, ad
potentiam cognoscentem, cui Ecclesia esse apparet.

XC. Deinde dicitur quandoque etiam *res falsa*, non quæ *Alia veri &*
planè non est, quod videtur esse, sed quæ *falsata* seu corrupta est, *falsi significa-*
seu quæ licet sit, quod videtur esse, tamen aliquid falsi habet admix-
tum: quomodo forsan *falsum aurum* dici potest, quod admixto
cupro est falsatum: contra autem *res vera* dici potest, quæ purè ta-
lis est, qualis apparet, nec quicquam alieni seu falsi habet admixtum:
quomodo verum aurum idem erit, quod *purum aurum*. Atque
hoc sensu *Ecclesia falsa* idem est, quod *Ecclesia falsata*, quæ licet
Ecclesia sit, non tamen merè talis seu pura est; & contra *vera Ecclesia*
idem est, quod *Ecclesia pura*.

XCi. Licet verò Ecclesia, quamdiu hisce in terris sub Christi *Ecclesia unde*
vexillo militat, ut supra vidimus, semper permixta sit hypocritis &
malis, qui Ecclesia non sunt, atque sic nunquam ab omni, quod *dicatur falsa*
non est Ecclesia, pura existat, ut si Ecclesia hoc posteriori signi-
ficatu *vera* dici debeat, quæ nihil falsi seu alieni habet admixtum,
omnis Ecclesia militans dicenda esset *FALSA*; nulla *VERA*: ex usu
loquendi tamen specialiter illa tantùm dici consuevit *Ecclesia*
FALSA, i. e. *falsata*, cujus potior pars constat hypocritis & malis,
qui Ecclesia non sunt; & contra *VERA* Ecclesia dicitur, non
quæ nihil falsi habet admixtum, sed cujus potior pars constat verè
credentibus & sanctis, qui Ecclesiam constituunt. *Utraq; enim*
non à toto, sed à potiori appellationem istam sortitur. Nam: ut Ec-
clesia piorum nunquam ita pura est, quin mixti sint & impuri ali-
qui & de veritate Evangelii male vel nihil omnino etiam sentientes, 122. b.
propter

propter quos tamen major pars credentium Ecclesia vera nomen non amittit: ita falsa Ecclesia, si Verbum DEI atq; usum Sacramentorum saltem aliquem retineat, nullius tanta est depravatio, quin semen aliquod vera Ecclesia proprium istic lateat. Verba sunt B. Myly, quibus insimul declarat, quanam pars habenda sit pro potiori, nempe quæ major est. Eum sequitur Hutterus Diss. XIV. in art. VII. Aug. Conf. th. XXXI. Vera, inquit, Ecclesia semper malos & hypocritas habet admixtos: sed respectu cætus verè fidelium, pauciores: Falsa contra, pios etiam & verè electos suo ambitu continet; sed errantium & hypocritarum multo plures. Unde utriusque denominationis non à toto, sed à potiori competit.

*Ode potiori
pars.*

XCII. Sanè in aliis rebus plerunque ita contingit, ut quæ absolutè dicuntur vera vel falsa, à majori parte sic denominentur, sicut v. g. massa argentea, cujus saltem decima tertia vel adhuc minor aliqua pars constat cupro admixto, absolutè dicitur verum argentum; cum autem plus cupri, quàm argenti continet massa, dicitur ea absolutè falsum, i. e. fallatum argentum. De Ecclesia autem num hoc perinde & per omnia procedat, fortè non temerè quis dubitaverit. Licet enim de iis, quas falsas, i. e. falsas dicimus Ecclesias, non negaverim, hypocritas & malos in iis dari plures, quàm verè credentes & sanctos, easque dici falsas Ecclesias à parte majori, vix tamen apparet, qui de aliis ecclesiis, quos veras appellamus Ecclesias, perinde possit pro certo affirmari, majorem in illis partem semper constituere verè credentes & sanctos. Præterquàm enim, quòd quinam verè credentes & sancti; & qui hypocritæ sint, soli illi distinctè notum est, qui corda & renes scrutatur, nihil etiam impedit, quòd minùs in tales quoque vocatorum cætus quandoq; cadat illud Christi: *Multi sunt vocati; sed pauci electi, Matth. XX. 16. c. XXII. 14.* Unde forsitan magis congruè diceretur, in potiori parte hoc loco habendos esse illos, qui in Ecclesiæ cœtu eà sunt auctoritate aut viribus, ut publicum Verbi Sacramentorumque ministerium per omnia sibi habeant additum. Per illud enim, ut suprà vidimus, Ecclesia est plantata; per idem Christus tanquam Ecclesiæ caput præbet suum in membra influxum, & vitam motumque ipsis impertit, & per id ipsum etiam generat Ecclesia filios suos, & constituitur fidelium Mater.

Hinc

Hinc si verè credentes & sancti ita emineant in vocatorum promi-
 scuo cœtu, ut ministerium publicum suæ fidei conformiter consti-
 tuere; & quam interius sincerè amplectantur & credunt, doctri-
 nam Christi per illud sincerè docere possint, nihil quicquam obsta-
 tibus hypocritis & malis admixtis; rectè illi æstimabuntur potior
 Ecclesiæ pars, à qua vocatorum cœtus, in quo sunt, absolute deno-
 minetur *Ecclesia vera*, ut ut forsan numero plures in eo contineantur
 hypocritæ, *qui in facie gloriantur & non in corde*, ut *Paulus* loquitur
II. Cor. V. 12. Si verò hypocritæ & mali, falsis doctrinis addicti ita
 emineant, ut oppressis verè credentibus & sanctis ministerium Ver-
 bi & Sacramentorum impuris committere audent & committant
 doctoribus, tunc illi potior censentur pars, à qua cœtus talis ab-
 solute denominetur *falsa*, i. e. *falsata* Ecclesia, si vel maximè hinc
 etiam contingeret, ut major sit numerus verè credentium & sancto-
 rum, qui in eo oppressi latent, quam malorum, qui in illo do-
 minantur. Nam ratio cognoscendi, utra pars in Ecclesiæ cœtu e-
 mineat, non est attendenda penes numerum personarum, qui no-
 bis non est satis spectus, sed, ut dictum, penes ministerium Ver-
 bi & Sacramentorum, per quod Ecclesia, quæ sua fides sit, publicè
 profitetur. Quod si purum sit, & Verbum Dei doceat sincerè &
 sine corruptelis, nec non Sacramenta rectè administret, dubium non
 est, quin verè credentes & sancti in cœtu illo prævaleant, quippe
 quorum propria est, quæ per illud docetur, doctrina publica. Sin
 impurè & cum erroribus, fidei doctrinam adulterantibus Verbum
 Dei doceat, aut Sacramenta non per omnia rectè administret,
 certo id indicio est, potiorè & auctoritate vel viribus præponde-
 rantem partem esse hypocritas & malos. Verè credentes enim,
 nisi essent ab hisce oppressi, corruptelas illas, publicæ doctri-
 næ admixtas nunquam essent toleraturi. Videantur, quæ su-
 perius hac de re disseruimus *n. LXIV. & seq.* nec non *n. LXXI.*

XCIII. Atque hæc de diversis *vera & falsa* Ecclesiæ acceptio-
 nibus. Quod si eas inter se conferas, apparebit, non perinde esse,
 hoc an illo modo loquaris. Fieri enim potest, ut quam dicis Ec-
 clesiam *falsam*; alter *veram* dicat Ecclesiam, uterque quidem rectè,
 sed alio atque alio significatu. Nam in posteriori significatu Ec-
 lesia *falsa* dicitur, non quæ *nulla*, sed quæ *non pura* est Ecclesia. Jux-

*Differentia
 inter dupli-
 cem significa-
 tionem.*

ta priorem verò significationem *falsa* dicenda est, non quæ *impura*, sed quæ *nulla* Ecclesia est. Quæ autem adhuc est Ecclesia, licet impura, juxta priorem acceptionem *vera* dicitur Ecclesia. Eadem ergò Ecclesia, quæ non est *vera*, sed *falsa* Ecclesia, juxta posteriorem, non est *falsa*, sed *vera* Ecclesia juxta priorem acceptionem.

Gerhardi sententia.

XCIV. Diversas hæc veræ & falsæ Ecclesiæ acceptiones B. Gerhardus in *Conf. Cathol. lib. II. art. V. c. IV.* breviter hunc proponit in modum: *Vera Ecclesia* opponitur *falsæ* vel *contradictoriæ*, i. e. *non-Ecclesiæ*, vel *privativæ*, i. e. *non orthodoxæ Ecclesiæ*. Posteriore significatione, dicit, *Ecclesiam apostasiæ partialis ream*, h. e. quæ à vera fide & religione ex parte defecit, qualis v. g. Pontificia est, *non esse veram Ecclesiam propter depravationem religionis*, sed esse *falsam*, hoc est, *vitiatam & impuram Ecclesiam*. Ubi clarum, quòd *falsæ Ecclesiæ* ipsi idem sit, quòd *falsata, vitiata, impura* Ecclesiæ; & vi oppositionis *vera Ecclesiæ* hoc significatu nihil aliud esse potest, quàm *Ecclesiam non falsatam*, vel ab erroribus pura. Prioris autem oppositionis respectu, dicit, concedendum esse, quòd Ecclesiæ partialis apostasiæ rea, h. e. quæ ex parte tantum à veritate fidei & religionis Christianæ defecit, sit *vera Ecclesiæ*, hoc est, *adhuc sit Ecclesiæ*, licet *impura & falsata*. Quod probat duplici fundamento: I. Quia talis Ecclesiæ retinet baptismum tanquam sacramentum initiationis, per quod Deo quotidie nascuntur filii & corpori Christi mystico inseruntur. Hoc autem ubi sit, ibi Christus adhuc habet Ecclesiam, ut ut falsatam & impuram. II. Quia Verbum Dei in conventibus suis per ministerium publicè prælegit & tractat. Licet verò Verbi præcones non per omnia rectè id explicent, sed multas falsas glossas & corruptelas in ejus prædicatione admisceant, hoc tamen non obstante, medium adhuc præstò est, per quod Spiritus S. in adultis quoque veram fidem excitet, foveat, conservet. Ubi autem in adultis quoque fides per Verbum Dei à Spiritu S. accenditur, ibi necesse est esse aliquam Christi Ecclesiam. Quæ etiam B. Lutheri sententia est, qui loco jam ante citato de Galatis dicit, quòd, licet fuerint subversi, tamen Ecclesiæ fuerint, propterea quòd *apud eos manserit baptismus, Verbum & nomen Christi & c. & aliqui inter eos boni fuerint, qui non descierint à Pauli doctrina*. Et paulò post: *Quare, inquit, Ecclesiæ sancta est, etiam ubi fanatici Spiritus regnant,*

gnant, modo ipsi non negent Verbum & Sacramenta. Nam si illa
 negantur, non potest esse Ecclesia. Quare ubicunque Verbum & Sa-
 cramenta substantialiter manent, ibi est sancta Ecclesia, non obstante,
 quod Antichristus ibi regnat &c. & B. Hunnius in Loco de Eccles. Tom. I. op.
 docet, Ecclesiam catholicam tam se extendere longè latèque, quam col. 2268.
 longè patet legitime baptizatorum cœtus. Sicut enim, ut verbis ipsius,
 extra cœtum vocatorum non quærendi sunt electi: sic extra cœtum
 baptizatorum non quærenda Ecclesia Catholica. Rursum ubicunque
 vocatio Dei sonat, ibi aliqui electi sunt. (siquidem Verbum Dei nun-
 quam redit vacuum Esa. 55.) Sic quoque ubicunque verus baptismus
 (qui pars est vocationis) substantia ratione viget integer, ibi certo ali-
 qua est Ecclesia, qua sub complexu & in gremio quasi matris catholi-
 ca contineatur. Ita etiam alii.

XCV. Eodem redit Gerhardi distinctio inter Ecclesiam simpliciter
 & absolute dictam, & inter Ecclesiam puram & incorruptam, quam
 in doctrina de notis Ecclesiæ inculcat. Vocat autem Ecclesiam abso- Tom. V. p.
 lute & simpliciter, quam in Confessi. Cath. d. I. dixerat veram Eccle- 837. p. 342.
 siam, false contradictorie oppositam. Hoc significatu enim ab-
 strahit Ecclesia vera à pura & impura, & de utraque dici potest,
 quod sit Ecclesia vera, h. e. quod non sit non-Ecclesia. Puram ve-
 rò & incorruptam vocat, quam ibid. dixerat Ecclesiam veram in
 altero significatu, nempe prout vera Ecclesia falsa opponitur pri-
 vative. Eandem distinctionem præmittit Zeemannus d. I. fol. 266.
 doctrinæ de notis Ecclesiæ, verbis tamen nonnihil diversis. Ejus
 mens redit huc: Ecclesiam veram dici vel absolute (prout abstra-
 hit ab Ecclesia pura & impura) vel comparative in comparatione ad
 Ecclesias heterodoxas & impuras. Priori modo posse illam quoque
 dici Ecclesiam veram, cujus ministeriū non est per omnia purum
 & incorruptum; posteriori autem solam eam, cujus ministerium
 purum & incorruptum est. Verba ipsius sunt hæc: *Alhie ist zu-
 forderst wohl in acht zunehmen/das ABSOLUTE LOQUENDO
 der wahren Kirchen einig/warhafftig /eigen und wes-
 sendlich Kennzeichen sey das geoffenbahrte und dem
 menschlichen Geschlecht mitgetheilte Wort Gottes/dar-
 durch Gott seinen Beruff zum Himmelreich (auch an-
 denen Orten/da das offentliche Predigambt nicht aller-
 dings*

dings rein ist) verrichtet. Daß wo eine wahre Kirche ist
 (ungeacht dieselbe/ so viel die eusserliche Form oder dem
 öffentlichen Gottes-Dienst betriff/ nicht allerdings rein
 und unverfälscht) da muß auch Gottes geoffenbahret
 Wort seyn/ und hinwider. Wenn aber von der sichtbaren
 Kirchen nicht absolute, sondern comparatè geredet wird/
 und man diß eine WARE sichtbare particular Kirchen
 nennet/ welche ihrer eusserlichen Gestalt / oder dem of-
 fentlichen Ministerio nach in allerdings reinem unver-
 fälschtem Zustand ist/ und also vielgemelt Wort Gottes
 respectu publicarum actionum betrachtet/ und gefragt
 wird/ durch was Kennzeichen ein solche reine Kirch von
 den unreinen unterschieden werde/ oder welches eine reine
 unverfälschte/ und hinwider welches eine unreine Kirch
 sey/ als dann wird recht geantwortet/ daß zwey unfehlbare
 Kennzeichen einer solchen WAREN/ das ist/ reinen
 unverfälschten Kirchen seyn/ nemlich die reine Predigt
 des Wortes Gottes/ und rechter Gebrauch der Sacra-
 menten.

Mylius disti-
 ctio.
 p. 131. b.

XCVI. D. Georgius Mylius d. l. similem in modum distinguit
 inter Ecclesiam simpliciter dictam, & Ecclesiam veram. Ecclesiam
 simpliciter, inquit, quemadmodum facit, ita monstrat etiam solus
 verbi & Sacramentorum usus; & sic quidem monstrat, ut quamvis
 falsa sit Ecclesia, aliquos tamen in eo cœtu electos esse, minime du-
 bitandum sit. Ad veritatem Ecclesie probandam majus aliquid re-
 quiritur. Ipsum sequuntur Hutterus d. l. th. XLIX. & th. XXVI. seq.
 Jacobus Martini Colleg. III. in Aug. Conf. Diss. XIII. th. XVI.
 & alii, qui omnes Ecclesiam veram accipiunt in altero significatu,
 pro Ecclesia pura; falsam verò pro vitata seu corruptelis doctri-
 nae publicæ admixtis falsatâ. Ecclesiam verò simpliciter dicunt,
 quæ abstrahit à pura & impura, & Ecclesia vera dici potest si-
 gnificatu priori, quo Ecclesia vera dicebatur quælibet, quæ ad-
 huc est aliqua Ecclesia, nec tantùm videtur esse, seu quæ non est
 nulla

nulla planè Ecclesia. Quod evincunt clara Mylii verba, *ibid.* p. 131. a.
 centis: Verbum habere & sacramenta Ecclesiam quidem facit; sed
 non veram facit Ecclesiam, & ab infidelium cœtu gregem fidelium
 distinguit. Potest enim falsa esse Ecclesia, à corruptela Verbi & Sacra-
 mentorum sic appellata; qua tamen bonum habeat. Evangelium, &
 vera habeat. Sacramenta. Bonum autem Verbum & vera Sacra-
 menta non rectè tractat, nisi vera Ecclesia. Et rursum: falsa, inquit, p. 122. b.
 Ecclesia si Verbum DEI atque usum Sacramentorum saltem aliquem
 retineat. (his enim amissis NON FALSA, sed NULLA appel-
 landa foret) nullius tanta est depravatio aut corruptio, quin semen
 aliquod vera Ecclesia proprium istic lateat. Quod si ergò ad Ecclesiam
 veram requiritur, ut in ea Evangelium doceatur rectè, & Sacra-
 menta rectè administrentur, & in hoc distinguitur à falsa Eccle-
 sia, quòd hæc quidem facit idem, sed non rectè, sequitur utique,
 quòd Ecclesia vera idem sit, quod Ecclesia pura & incorrupta;
 falsa autem idem, quod Ecclesia impura & corrupta. Rursum si
 Ecclesia falsa non est nulla Ecclesia, ut citata verba habent, ne-
 cesse est, eam esse aliquam Ecclesiam. Nam aliqua & nulla Eccle-
 sia opponuntur inter se contradictoriè, inter quæ nullum dari
 potest tertium. Si autem est aliqua Ecclesia, tunc non tantùm
 apparet esse, sed reipsà etiam est Ecclesia, & sic est vera Ecclesia,
 juxta priorem significationem, paulò antè declaratam. Quodlibet
 enim, quod non tantùm apparet esse, sed reipsà est, verum est.

XCVII. Atque hæc ambiguitas in causa est, cur sæpenumero
 Theologi loquantur diversimodè, & quam hic dicit falsam Eccle-
 siam, alter veram appellet, sed impuram, & contra: qui tamen
 in re nihil quicquam dissentiant, sed iisdem tantùm vocibus, oc-
 casione sic ferente, in diversa utuntur significatione. Et quidem
 de Mylio, Hutzero, & Jacobo Martini, Viris de Ecclesia Christi
 meritissimis, jam vidimus, quòd absolutè & simpliciter dicant
 Ecclesiam veram, quæ pura & incorrupta est; falsam autem, quæ
 impura & doctrina corruptelis falsata est. Quem modum loquendi
 sequuntur aliàs Theologi communiter. Nonnulli tamen pro re
 nata distinguunt inter Ecclesiam VERAM & PURAM, & VE-
 RAM dicunt, quæcunque non planè nulla est Ecclesia, seu in qua-
 cunque per baptismum & Verbum DEO filii nascuntur, sive ab

*Diversa fir-
 mule loquendi.*

p. 221.

p. 286.

Tom. V. op.
col. 473.

e. III. a. III.
p. 80.

p. 81.

p. 83.

erroribus pura sit, sive minus. Ita inter alios loquitur *Graverus*, cum *Tom. I. Disp. Anti-Jesuit. Disp. II. th. XI.* monet, diligenter distingui debere inter ea, quae pertinent ad essentialiam Ecclesiae, & ea, sine quibus *VERA* Ecclesia ut *VERA* Ecclesia esse potest: differunt enim Ecclesia etiam *VERA*; & Ecclesia quoad externam formam & dispositionem accidentalem per omnia *PURA*. Et *Disp. III. th. XXXVIII.* Potest etiam *VERA* Ecclesia esse & manere, licet quoad externum ministerium Verbi non sit per omnia incorrupta & pura: aliud igitur est querere de notis Ecclesiae *VERAE*, aliud verò de notis Ecclesiae, per omnes partes integra & incorrupta. Et *Hannius* citatà *Disp. L. cum th. 154.* docuisset, *Antichristum* sessurum in templo *DEI*, id est, gubernationem & administrationem Ecclesiae occupaturum; subjungit *th. seq.* hæcce verba: *Ex quo efficitur, non semper habere purum ministerium VERAM Ecclesiam, aut similem conformitatem perpetuam.* Et *th. 220.* Tam, inquit, late sese diffundit Ecclesia *VERA*, quam late se extendit legitime baptizatorum cœtus: Et ubicunque baptismus in suis substantialibus integer administratur, necesse est, ut concedatur, ibi esse Ecclesiam. *Dn. D. Melchior Nicolai* in *Umbella Somnio Foreriano* ait: Ecclesia etiam Judaica, cum variâ & foedissimâ idololatriâ contaminatissima esset, propter concredita sibi divina oracula *VERA* & visibilis Ecclesia fuit, ad quam infideles confugere, verbum veritatis ab ea percipere & subintroductam idololatriam arguere debuerunt &c. Et paulò post: In una visibili Ecclesia sunt, qui impias furorum idololatricorum & subintroductarum perditionis sectarum novitates amplectuntur; & qui iisdem ingemiscunt. Respectu priorum non dicitur Ecclesia visibilis *VERA*, sed respectu posteriorum. Et paucis interjectis: Cum ergo cum iis conjuncti simus, propter quos vestra Ecclesia *VERA* Ecclesia audit, non constituimus Ecclesiam novam, novum corpus Christi, sed antiquius constructo adhaeremus. Et *ibid. a. IV. Heretica*, ait, Ecclesia, ut talis, quatenus est cultus veritati, etiam post admonitionem, resistendum, verum Domini corpus dici non potest. Quatenus autem includit, in sensu simplicitatis suae ambulans, & profunda Satanae non capientes, aut iisdem, si capiunt, ingemiscentes, *VERA* Ecclesia propter ista frumenta manet.

XCIX.

XCIX. Ita igitur illi inter alios loquuntur, non quidem temeritate aliqua, vel, ut forsitan imperitus quis existimaverit, novitatis studio ducti, sed re ipsâ sic exigente. Et *Hunnio* quidem, ut ita loqueretur, & pro iisdem acciperet *Ecclesiam* atque *Ecclesiam VERAM*, ansam præbuit Pontificiorum tritissima objectio hæc: Si ante *Lutherum* per tot secula *Ecclesia Romana* fuit erroribus gravissimis implicata, sequitur, nullam tunc *Ecclesiam veram* in terris fuisse reliquam, &c. Cui iturus obviam benè vidit, ante omnia sibi probandum incumbere, quòd *Ecclesia*, cum erroribus implicatur, non statim desinat esse, sed quamdiu retinet Verbum Dei & baptismum, sit & maneat *Ecclesia*, & quidem *Ecclesia*, quæ non nomine solum, ut cavillantur adversarii, sed ipsâ re *Ecclesia* atque sic *VERA Ecclesia* sit, prout *Ecclesia VERA* dicitur, quæcunque reipsâ non est nulla *Ecclesia*. Quam rationem adhibita à se loquendi formulæ subinnuit autor ipse d. l. Cum enim *th. 155.* dixisset: *Non semper habere purum ministerium VERAM Ecclesiam*, idque contra Pontificios ostendisset ex Scripturis; subjungit *th. 164.* *Alia autem ratio est, quando Ecclesie inter se ratione puritatis doctrine opponuntur, & in corruptam & integram separantur*; significans, se jam non in eo esse, ut *Ecclesias* particulares ratione puræ & impuræ doctrinæ oppositas consideret: ita enim de *Ecclesia VERA*, id est, *pura* aliter loquendum esse, agnoscit ultro: sed ut absolute declaret, quænam sit *Christi Ecclesia*, & quàm diversa sit ejus facies externa ratione doctrinæ publicæ, quæ modò pura & incorrupta, modò impura & corrupta esse solet. Quin & illud addit *seq. th. 165.* sibi venire, nunc porro speciatim contra Pontificios probandum, quòd corrupta *Ecclesia* nihilominus *Ecclesia Dei* sit, in qua sint, quamvis lateant, electi quam plurimi, quodq; manserit *Ecclesia*, nec interierit etiam in medio *Papatu*, etiamsi *Papatus* ipse, hoc est, *Pontifex cum suo conjurato clero non sit Ecclesia*. Ubi res ipsa loquitur, quòd, cum probandum est, *Ecclesiam* corruptam quoque esse *Ecclesiam Dei*, vel *Ecclesiam VERAM*, *Ecclesia* vel *vera Ecclesia* non possit opponi *Ecclesia vitiate & impura*, sed simpliciter opponatur *non-Ecclesia*, ut *Ecclesia* vel *VERA Ecclesia* dicatur, quæcunque non est nulla *Ecclesia*.

Causa diversis.

XCIX. Aliis aliæ adversariorum strophæ in causa sunt, cur de *Foreri strophæ.*
Eccle- phæ.

Ecclesia *VERA* & *falsa* aliter atque aliter loquantur. Exemplo sint
 illa, quas Jeshita Forerus in *Umbella* p. 33. seq. Dn. Melchiori Ni-
 colai opposuit: Lutherani, inquiens, docent, notas *VERÆ* Ecclesiæ
 esse puram prædicationem Verbi, & legitimam Sacramentorum ad-
 ministrationem. Quæro ergo, utrum Ecclesiæ Pontificiæ ante
 Lutherum, per mille annos, has notas habuerit, annon? Si non ha-
 buit! sequitur, nullam fuisse visibilem *VERAM* Christi Ecclesiam
 in mundo per mille annos, extra quam nemo saluatus consequitur. Ne-
 mo igitur toto illo tempore saluatus est, quod absurdissimum. Nota
 enim ista, secundum vos, sunt essentialia *VERÆ* Ecclesiæ: ergo ubi
 illa non sunt, ibi nulla est *VERA* Ecclesiæ, quæ sine suis essentialibus
 subsistere nequit, & tamen tu dicis, *NON* ideo *ECCLESIAM*
FUISSE NULLAM, quia tyrannide Pontificiæ fuerit oppressa:
 ergo etiam sub Pontificio isto regimine semper adhuc fuit & perman-
 sit *VERA* Ecclesiæ. Ergo semper etiam retinuit has notas. Si autem
 semper retinuit, impossibile est, ut illa simul errores, contra fundamen-
 tales fidei articulos, docuerit: quia simul puram doctrinam tradidisset,
 & impuram: quod implicat. Hæc Foreri, ut patet, continent syllo-
 gismum cornutum, cujus cornua sicut nata sunt matre æquivocatio-
 ne, ita si frangi, vel ne nocere possint, obtundi debeant, res ipsa
 postulat, ut ante omnia tollatur æquivocatio, à qua habent, quicquid
 habere videntur virium. Si igitur Forerus Ecclesiam *VERAM* eo
 accipiat significatu, quo *FALSÆ* opponitur conradictoriè, ut lo-
 quitur Gerhardus, seu prout Ecclesiæ *VERA* dicitur, quæcunque
 non est nulla Ecclesiæ, tunc negant Gerhardus, Gravverus, Mylius,
 Hutterus, locis suprâ citatis, aliique, quòd pura Verbi prædicatione &
 legitima Sacramentorum administratio sint essentialia notæ Ecclesiæ
VERÆ. Prædicatione Verbi & Sacramentorum administratio est nota
 Ecclesiæ simpliciter & absolute loquendo: *PURA* Verbi prædicatione &
 legitima Sacramentorum administratio est nota Ecclesiæ *PURÆ* &
 incorruptæ, inquit Gerhardus d. l. *ECCLESIAM SIMPLICITER*
quemadmodum facit, ita monstrat etiam SOLUS VERBI & SA-
CRAMENTORUM USUS, sed ad VERITATEM (i.e. puritatem)
 Ecclesiæ probandam majus aliquid requiritur, nempe *PURITAS* do-
 ctrinæ cælestis & *LEGITIMUS* Sacramentorum usus; ait Mylius
 d. l. & ex ipso Jacobus Martini d. l. Aliud est, querere de notis
 Eccle-

Tom. V. p. 432.

Ecclesia VERÆ (h. e. ejus, quæ non est nulla Ecclesia) aliud de
 notis Ecclesia, quæ ad omnes partes seu circumstantias PURÆ, scribit
 Græverus d. l. p. 286. & addit, hujus notas esse SINCERAM Verbi
 predicationem & LEGITIMAM Sacramentorum administratio-
 nem: illius autem propriam & essentialem notam convenientissimè
 assignari Verbum DEI revelatum & communicatum, quo DEUS
 vocationem suam in Ecclesia efficit. Ita illi, si Ecclesia VERÆ prio-
 ri modo sumatur. Si verò Forerius eam in altero accipiat signifi-
 catu pro Ecclesia PURA, tunc omnes uno fatemur ore, ejus
 notas certas & infallibiles esse puram Verbi predicationem & legiti-
 mam Sacramentorum administrationem. Quo sensu etiam intrepide
 asserimus, Ecclesiam Pontificiam ante B. Lutherum per
 mille annos non habuisse VERÆ Ecclesia notas, neque hodiè eas
 habere. Nec tamen inde sequitur, falsum esse, quod dixit Du. D.
 Nicolai: non idè Ecclesiam fuisse nullam, quia tyrannide Pontificia
 fuerit oppressa. Licet enim tyrannis Pontificia, quæ per mille annos
 oppressa fuit, & magnam sui partem adhuc opprimitur Ecclesia,
 id olim effecerit, & hodiè efficiat, ut quanta quanta fuit & nuac
 est sub Papatu, quoad externam faciem & doctrinam publicam,
 nusquam appareret & appareat integra & incorrupta, tamen ut
 profus defineret & nulla esset Ecclesia, tam efficere non potuit
 tyrannis ulla, vel etiam ipsæ inferorum portæ, quàm non potuè-
 re efficere, ut Verbum DEI & baptismus in ea omni essent absque
 fructu.

C. Quod autem tantopere urget Forerius: *Notas*, juxta nos, *Nota an Ec-*
 esse Ecclesia VERÆ essentialis, quæ ubi non sint, ibi nullam esse *clesia essentialis*
 VERAM Ecclesiam; nullius est ponderis. Nam si appellatione *notæ sicut.*
 VERÆ ECCLESIAE intelligat Ecclesiam non vitiatam, non falsatam,
 sed puram, concedimus, quòd ubi notæ illæ; pura Verbi predicatione
 & legitima Sacramentorum administratio non sunt, ibi nulla sit Ec-
 clesia VERÆ i. e. pura & incorrupta. Sed si ulterius inferas: Ubi
 nulla est Ecclesia vera, i. e. pura, seu non falsata, ibi nulla est Ecclesia;
 negabitur consequentia. Committitur enim fallacia à dicto secun-
 dum quid ad dictum simpliciter. Nam quæ non est Ecclesia vera,
 hoc quidem significatu, illa non simpliciter; sed tantum secundum
 quid nulla est, nempe secundum quod non vera seu pura, sed
 corruptelis

corruptelis doctrinæ *falsata* est, perinde ut aurum, admixto cupro falsatum non est *verum*, i. e. purum aurum, nec tamen propter eâ simpliciter non est aurum, sed saltem secundum id, cujus admixtione falsatum est, non est aurum. Si verò Ecclesiam *VERAM* accipiat altero significato pro ea, quæ non est nulla Ecclesia, sicut *non esse nullam Ecclesiam*; & esse *veram Ecclesiam*, *Forerius* hoc loco pro iisdem habere videtur: tunc negatur, quòd *vera* Ecclesiæ essentialis notæ à nobis statuuntur *pura Verbi prædicatio*, & *legitima Sacramentorum administratio*. Diverſum enim ostendunt verba, jam antè ex *Gerhardo* aliisq; Theologis citata. Ita ergò dilemmati *Foreriano* utrumque fractum est cornu, ut ab eo nihil aduersi nobis metuendum sit.

*Nova objectio
Foreri.*

CI. Sed nondum satis iugarum! Ex prædicta Theologorum sententia, quòd cum publica Ecclesiæ doctrina impura & variis corruptelis adulterata est, non statim Ecclesia desinat; *Forerius d. l.* novam contradictionem fabricare conatur, hac usus illatione: *Si Ecclesia VERA Catholica potest esse & permanere VERA Ecclesia, & simul etiam errores in fide contra articulos fundamentales (qualis idololatria & alia horrenda publicè docere, tunc quoad doctrinam Ecclesia simul potest esse Christi sponsa & cortum diaboli, simul esse virgo & meretrix: simul seruire Christo & Belial: simul conjungere lucem cum tenebris; simul esse sancta & impia; simul esse vera & falsa; simul esse Apostolica & diabolica. Sed consequens est absurdissimum, Christo injuriosissimum, summisq; encomiis & proprietatibus vera Ecclesia in S. Scriptura clarè expressis, SS. Patrum assertionibus, & ipsi rationi contrarium: quia ista omnia sunt manifestè pugnantia inter sese. Ergò & antecedens. Ita rursus ille, sed frustrà deludat in re aliàs non difficili, tantùm, ut veritati tenebras offundat. Quas ut discutiamus, ante omnia repetendum est, quòd Ecclesiæ *VERÆ* appellatione hîc itidem intelligenda veniat non præcisè Ecclesia *PURA*, sed altero significato, quacunque *NON EST NULLA* Ecclesia. Nam eo significato, quo Ecclesia *VERA* tantùm dicitur, quæ *pura* est, nemo sanus in controversiam vocare potest, aut quærere, an Ecclesia *VERA*, i. e. *PURA* possit esse & permanere *VERA*, i. e. *PURA ECCLESIA*, & simul errores in fide contra articulos fundamentales publicè*

publicè docere? Quia enim errores in fide Ecclesiam reddunt impuram, rediret quæstionis sensus tandem huc: an *Ecclesia pura* possit esse & permanere *pura*; & simul non esse & non permanere *pura Ecclesia*; quæ est aperta contradictio. Deinde in *Ecclesia VERA*. i. e. quæ non est nulla *Ecclesia* benè distinguenda sunt ipsa *Ecclesia secundum se*, & id, quod ipsi accidit, seu quod ex accidente cum ea conjungitur. Ipsa *Ecclesia secundum se* sunt verè credentes & sancti, qui in visibili errantium & fidei doctrinam depravantium cœtu continentur, & amplectuntur Verbum DEI, & quicquid Verbo DEI conformiter in eo per ministerium aliàs corruptum proponitur. Eidem verò accidit, quòd hypocritæ & mali admixti in illa dominantur, & doctrinam publicam adulterant. Illi, non obstante horum dominio, sunt & manent Christi Ecclesia. Hi neque fuerunt unquam, neque sunt Christi Ecclesia. Ab illis, & à vera, quam tenent, Christi doctrina habet vocatorum cœtus, quod adhuc *vera*, h. e. non planè nulla Ecclesia est. Ab his & à falsa, quam propugnant, doctrina idem *falsa*, h. e. falsata, impura, corrupta Ecclesia dicitur.

CII. Aut ergò antecedens objectionis Forerianæ loquitur de *Ecclesia VERA*, secundum idem considerata, & sensus est, quòd aliquis vocatorum cœtus secundum idem possit esse & permanere *VERA Ecclesia*, & simul errores in fide contra articulos fundamentales publicè docere; aut loquitur de eadem secundum aliud atque aliud consideratà, ut sensus sit, eam posse esse & permanere *VERAM Ecclesiam secundum id*, secundum quod *Ecclesia* est: est autem Ecclesia, quatenus verè credentes & sanctos, veram Christi doctrinam retinentes intra se continet; secundum aliud autem & quatenus hypocritas & malos in se continet, errores in fide contra articulos fundamentales publicè docere. Si illud? negatur antecedens, quod nemo nostrum asseruit unquam. Sin hoc? lubrica erit consequentia. Ex antecedente enim sic intellecto non sequitur, quòd *Ecclesia VERA*, i. e. quæ non est planè nulla Ecclesia, secundum idem & quoad eandem doctrinam possit simul esse sponsa Christi & scortum diaboli, sed si quicquam, hoc inde sequitur; eam posse esse Christi sponsam secundum id, secundum quod *Ecclesia* est, & verè credentium ac sanctorum congregatio-

Resp. ad arg.
Foreri.

nem continet, & quoad veram Christi doctrinam, quam verè credentes in ea amplectuntur; esse autem *scorum diaboli* secundū aliud, nempe quoad hypocritas & malos, qui in ea dominantur, & quoad errores, quos contra fundamentales fidei articulos publicè docent. Vel, ut clariùs dicam, hoc sequitur: in vocatorum cœtu, qui *VERA*, i. e. non nulla Ecclesia est, verè credentes & sanctos, qui veram Christi doctrinam retinent intemeratam, esse *sponsam Christi*; hypocritas autem & malos, qui admixtis corruptelis eam adulterant, esse *scorum diaboli*; illos esse *virginem*; hos *meretricem*: illos *servire Christo*; hos *Belial*: illos esse *lucem in Domino*; hos *tenebras*: illos *sanctos*; hos *impios*; illos *Ecclesiam Apostolicam*; hos *diabolicam*. Inter hæc num pugna est, *Forer* & *Ann*on Christus ipse docet, in eodem Ecclesiæ agro esse & *triticum* & *zizania* inter se permixta, & futurum, ut tempore messis hæc colligantur, & in ignem conijciantur; illud verò congregetur in horreum, *Matth. XIII. 30*. Hisce verò quid aliud docet, quàm quod hæctenus nos docuimus? nempe significat, quòd licet *sancti*, qui *tritico*, & *mali* qui *zizaniis* comparantur, in uno Ecclesiæ cœtu sint permixti, tamen illud ipsum inter eos discrimen intercedat, quod jam jam inculcavimus. Quia enim sub rerum omnium, finem reapse separabuntur, & mali instar *zizaniorum in ignem*, qui paratus est *diabolo & angelis ejus*, *Matth. XXV. 41*. detrusi diabolo associabuntur; verè credentes autem & sancti *regnum*, sibi paratum ab exordio mundi *v. 34*. ingressi Christo conjungentur, necesse utique est, hosce in hac etiam vita Christi *sponsam* fuisse, ipsique *servisse*, illos autem *diaboli* fuisse *scorum*, & *servisse Belial* &c. ut ut exterius fuerint inter se commixti. Neque enim in altera vita alii conjungentur Christo, quàm qui hac in vita ipsi fuerunt per fidem conjuncti, ipsique serviverunt; vel diabolo alii associabuntur, quàm qui hac in vita ejus fuerunt *mancipia*.

*Alia Foreri
illatio.*

CIII. Atque hinc fluit etiam responsio ad alterum, quod *ibidem* objicit *Forerus*: *Etiamsi*, inquit, *concederemus, VERAM catholicam Ecclesiam ante Lutherum fuisse in gravissimos errores prolapsam (quod tamen non concedimus) vel adhuc permanisset VERAM catholica & Apostolica Ecclesia, vel non permanisset. Si perman-*
isset

fisses! non potuissent Lutherani se ab illius communionem segregare, cum
 Ecclesia VERA sit tantum unica, extra quam nemo salvari potest;
 non potuissent illius communionem sine salutis aeterna dispendio defere-
 re. Si autem non permansisset! ideo non permansisset, quia non possunt
 simul stare VERA Ecclesia, & errores fundamentalibus articulis con-
 trarii: quod Tuo assertioni repugnat, qui dicis, ista simul stare
 posse. Quibus perinde ut in praecedentibus Ecclesiam VERAM Fo-
 rerus accipit in oppositione ad non-Ecclesiam, prout VERA dici-
 tur, quaecumque non est planè nulla Ecclesia. Eam verò vel secun-
 dum idem considerat, vel secundum diversa. Si secundum idem
 tunc ipsi quaerenti: An Ecclesia VERA, postquam in gravissimos
 errores prolapsa est, adhuc permanserit VERA, catholica, Apostoli-
 ca Ecclesia; respondemus negativè, dicentes, secundum illam sui
 partem, secundum quam in errores ita graves prolapsa est, eam
 non permansisse Ecclesiam VERAM, Catholicam, Apostolicam. Il-
 la enim gravissimis erroribus implicata ejus pars, quæ talis, non est
 Ecclesia, nisi solo nomine & æquivocè. Quin & hoc concedi-
 mus, quod quoad illam partem ideo non sit vel permanserit Eccle-
 sia, quod Ecclesia VERA (h. e. quæ non solo nomine sed ipsa re
 Ecclesia est) quæ talis & errores fundamentales simul stare non pos-
 sint. Quod autem Forerus dicit, hoc nostræ repugnare assertioni, qui
 dicamus, ista simul stare posse; in eo fallit & fallitur. Nunquàm enim nos
 docuimus, Ecclesiam, quæ talem, seu secundum id, secundum quod
 VERA, h. e. re ipsa Ecclesia aliqua est; & errores fundamentales pos-
 se simul stare, ita ut illi ipsi, qui fundamentales errores amplectuntur,
 adhuc Ecclesia VERA, hoc est, aliqua Christi Ecclesia sint & man-
 eant. Sin secundum diversa accipiat Ecclesiam VERAM, dicimus,
 eam postquam in gravissimos errores prolapsa est, permansisse &
 non permansisse VERA, seu aliquam Ecclesiam, sed secundum
 aliam atque aliam sui partem. Non permansit Ecclesia quoad eam
 partem, quæ constat hypocritis & malis, qui erroribus ita gravi-
 bus implicati rectè sentientes opprimunt & persequuntur. Perman-
 sit autem Ecclesia secundum alteram sui partem, quæ constat verè
 credentibus & sanctis, qui introductis erroribus gravioribus non
 adtipulantur.

CIV. Quod autem Forerus hinc infert: Si, inquit, per- Consequentiã
 man- Foreri exami-

natur. mansisset (Ecclesia VERA) non potuissent Lutherani se ab illius
communione segregare ; id vel eo intellectum vult sensu : Lutheranos
non potuisse sese segregare ab illius communione quoad eam par-
tem, quâ VERA, h. e. adhuc Ecclesia est & permansit ; vel hoc :
ipfos planè non potuisse absque salutis æternæ dispendio se segrega-
re à communione illius, ne quidem quoad alteram ejus partem,
quâ constat hypocritis & malis, Ecclesiam persequentibus, ejus-
que doctrinam publicam adulterantibus. Priori sensu consequens
nobis non adversatur, Lutherani enim non segregaverunt sese
ab Ecclesia Romana quoad eam partem, quâ Ecclesia est, h. e. à
verè credentibus & sanctis, qui in ea sunt & Ecclesiam constituunt
illos enim agnoscunt Lutherani pro mēbris ejusdē corporis Chri-
sti, cujus ipsi sunt membra, h. e. Ecclesiæ, licet quot & quinā illi sint,
distinctè non noverint. Quos si novissent, nec vel locorum
distantiâ, vel Pontificiâ tyrannide, vel aliunde impedirentur, du-
bium non est, quin ipso actu cum illis communionem essent habi-
turi, parati ad opera charitatis ipsis pro eo ac oportet præstanda.
Posteriori autem sensu negatur consequentia, nihil quicquam ob-
stante, quod ad ejus confirmationem dicit Forerus : *Ecclesiam esse
tantùm unicam, extra quam salvari possit.* Hoc enim verum
est de Ecclesia, sumpta pro toto corpore Christi mystico, ex omni-
bus aggregato verè credentibus & sanctis, qui sub sole sunt ; saluta-
rem autem de Ecclesia, quæ tum temporis erat sub Papatu, & quæ ad
huc sub ejus tyrannide ingemiscit. Hæc enim nunquam totum
Christi corpus ; sed ejus tantùm pars seu Ecclesia particularis &
olim fuit & hodiè est. Sicut autem particulares Ecclesiæ statim
ab Apostolorum tempore fuerunt plures : alia enim erat Corinthi,
alia Ephesi, alia Antiochiæ, alia Romæ &c. ita extra quamlibet ta-
lem homines salvari poterant. Præterea Lutherani, ut dictum, ne
ab illa quidem Ecclesiæ parte, quæ sub Papatu est, sese segregave-
runt animo & affectu, sed tantùm à Papatu, quâ tali, h. e. à
Papa, clero & iis, qui traditionibus humanis, corruptelis & abu-
sibus abominandis Ecclesiam onerant. Tantum verò abest, ut
illi unica sint Ecclesia VERA, extra quam salvari nemo possit, ut ne-
quidem Ecclesiæ propriè sic dictæ pars, sed potiùs ejus hostes &
persecutores sint, à quorum communione præinde Lutherani non
poterant modò sese segregare absque ullo salutis æternæ dispendio,
sed

sed, quantum in ipsis erat, debebant quoque id facere, vi divini illius moniti: *Exite ex ea* (Babylone spirituali) *popule mi, ne participes sitis peccatorum ejus, & ex plagis ejus accipiamis*, Apoc. XVIII. 4. Quod pertinent & hæc Paulina: *Ne ducatis jugum cum incredulis. Quod enim consortium justitia cum injustitia? aut qua communio luci cum tenebris? aut qua concordia Christo cum Belial? aut qua pars fidelium cum infidelibus?* II. Cor. VI. 14 seq. *Exite de medio illorum & separemini ab illis*, v. 17.

CV. Breviter: Verè credentes & sancti debent, quoad *Apoc. XVII.* possunt, sese segregare à meretrice Babylonica, matre illa fornicationum & abominationum terra, ne & ipsi inducantur ad bibendum de vino prostitutionis ejus, & ad fornicandum cum illa. Et qui eam deserunt, tam certum est, quòd per hoc non deserant Ecclesiam, quàm certum est, meretricem illam, quæ in Ecclesia suam exercet tyrannidem, ebriam de sanguine sanctorum & de sanguine martyrum Jesu Christi; non esse Ecclesiam. Contrà autem qui hodiè à nobis ad Pontificios transeunt, illi non ad Ecclesiam, quæ est sub Papatu, sed ad ipsum transeunt Papatum, nec subterfugere possunt, quin bibant de poculo, quod mulier illa amictu purpureo & cocco & inaurata auro & lapidibus pretiosis & margaritis, in manu habet, pleno abominationibus & immundiciâ fornicationis ejus. *Apoc. XVII. 4.* Quod *αἰς ἐν πνεύματι* adjicio propter imperitiores, qui forsitan existimaverint, si sub Papatu etiam Deus sibi conservat Ecclesiam, perinde fore, in hoc an in illo cœtu quis degat, modò in aliqua degat Ecclesia. Longissimè enim à vero aberrat, quisquis ita sentit. Nam licet minimè negetur, Christum conservare sibi Ecclesiam etiam in medio Papatu; tamen Ecclesia illa, in quantum Ecclesia & ab ipso Papatu tanquam Antichristi regno distincta est, neque in se, neque ex doctrina publica conspici potest, ut ad illam præcisè quis transire, eique per tinam fidem sese conjungere possit. Nam doctrina publica, ex qua innotescere debebat, non est mera & pura Ecclesiæ doctrina, sed Pontificiis traditionibus, corruptelis & erroribus quamplurimis permixta, miserum què in modum deformata. Quamvis autem verè credentes & sancti in ea discernant vera à falsis, & illa amplectantur, hæc rejiciant, tamen discretio hæc non peragitur foris per prædicationem publicam, ex qua

Apoc. XVII.

v. 5.

ibid. v. 6.

*Apostata an
transeant ad
Eccl. sub Pa-
patu.*

Apoc. XVII. 4.

qua animadvertere quilibet possit, quæ Ecclesiæ sub Papatu existens doctrina vera; & quæ ipsius Papatus corruptelæ sint: neque enim per Pontificiam tyrannidem hoc licet; sed inus, Spiritus S. gratiâ in verè credentium cordibus per Verbum operante, eaque illuminante, ut superius n. LXXXII. seqq. fuit ostensum pluribus. Non igitur præcisè ad Ecclesiam, quæ sub Papatu est, accedunt vel accedere possunt, qui à nobis deficiunt. Ignorant enim, quasnam doctrinæ publicæ tot modis corruptæ partes illa interius à Spiritu S. collustrata probet vel improbet. Relinquitur ergo, quòd ad solum Papatum accedant, cujus etiam falsas doctrinas, traditiones, idolatrias & corruptelas omnes palàm approbare coguntur, veritate illis oppositâ multis cum execrationibus abnegatâ. Quod qui faciunt, illi hoc ipso sese obstringunt ad communionem non cum Ecclesia, quæ sub Papatu oppressa latet, sed cum ipso Papatu, quâ tali, habendam, non solum contra monita divina, paulò antè adducta ex Apoc. XIII. 4. & II. Cor. VI. 14. seqq. sed etiam contra severissimas ipsius Christi comminationes hæc: *Quisquis abnegaverit me coram hominibus, abnegabo eum coram Patre meo, qui est in caelis, Matth. X. 33. Luc. XII. 9. Quemcumque puduerit me ac meorum sermonum in gente ista adultera & peccatrice, Filium etiam hominis pudebit ejus, quando venerit in gloria Patris sui cum Angelis sanctis, Marc. IX. 28. Luc. IX. 26. Quòd spectat & illud Pauli: Si abnegamus, & ille abnegabit nos, II. Tim. II. 12.*

*Essentialia
Ecclesie.*

CVI. Sed de hisce plus satis! Ut è diverticulo benè longo tandem in viam redeam, ex hætenus dictis facilè est dignoscere, quæ Ecclesiæ essentialia sint, & quæ eidem accidant, nempe esse congregationem sanctorum, per veram & vivam fidem Christo capiti adherentium, Ecclesiæ essentialia esse, probatum dedimus superius, cum ostendimus, Ecclesiam per essentialiam esse corpus Christi mysticum, aggregatum ex verè credentibus & sanctis, & fidem esse ipsam formam, per quam Ecclesiæ membra in esse membrorum constituantur. Deinde & illud certum est, quòd absque Verbo DEI & Sacramentis, cum primis baptismi Sacramento, Ecclesiæ neque esse neque conservari possit. Ab illis enim dependet fides, per quam Ecclesiæ membra sunt, quod sunt: quæ proinde non incommode essentialibus Ecclesiæ annumerantur, prout

prout quidem in hujusmodi entibus per aggregationem
 essentialia vulgò dici solent. Tertiò Ecclesiæ Christi est,
 non solum habere Verbum Dei & sacramenta, sed etiam per ido-
 neos ministros illa ad communem usum ipso actu adhibere cum ad
 nutriendos & conservandos in fide, qui jam antè geniti sunt, tum
 ad procreandos subinde novos filios, quorum accessu ipsa conserve-
 tur & ab interitu vindicetur. Quamvis autem Ecclesia, quantum in
 ipsa est, hoc faciat publicè, & ita, ut Verbum Dei doceat purè & in-
 corruptè; sacramenta itè administret in substantialibus integra, mul-
 ta tamen intervenire possunt, quæ hanc ejus operam ad tempus in-
 aliqua ejus parte suspendant aut sufflaminent. Interdum enim
 tyranni, Ecclesiam affligentes & crudeliter persequentes publicum
 religionis exercitium inhibent. Nonnunquam hæretes invalescen-
 tes impediunt, quò minùs purè doceri Verbum Dei aut sacramenta
 per omnia rectè administrari possint, quâ de re superiùs actum est
 fusiùs. Videatur etiam *Gerhardus Tom. V. Loc. ubi à pag. 746. us-*
que ad 756 ex historiis Ecclesiæ cum Veteris tum Novi Testame-
 nti ostendit, quàm varia & diversa diversis temporibus fuerit Eccle-
 siæ faciès, quantum attinet ad publicam Verbi prædicationem & Sa-
 cramentorum administrationem. Quod ante ipsum etiam fecit
B. Hunnius Diss. L. à th. 115. usque ad 234. ubi inter alia Ecclesiæ
 N. T. facièm quadruplicem ex historiis monstrat: *primam* tempore
 Apostolorum *clarissimam* & maximè conspicuam. *Alteram* S. Pa-
 trum tempore humanis traditionibus aliquantulù aspersam. *Tertiam*
 sub Papatu errorum & superstitionum tenebris *obscuratam*, ut pro-
 pe nullos & admodum raros spargat radios. *Ultimam* pristino nitore
restitutam, ubi cœpit Dominus Antichristum conficere spiritu oris
 sui. Quibus gemina docent alii quoque Theologi. Unde licet
 Ecclesiæ per se conveniat *docere Verbum DEI PURÈ, & Sacramen-*
ta RECTE administrare, multumquæ ad ejus prosperitatem & ex-
 ternum splendorem faciat, si publicè hæc ita peragantur, ob me-
 moratas tamen Ecclesiæ, quoad præsens, vicissitudines inter ejus
 essentialia neq; nos referre ea possumus, neq; referre alii ex nostris
 solent, ut ut adversarii repugnent. Ad quorum strophas discutièn-
 das non malè *Dn. D. Jacobus Martini Partii. Theol. Diss. XXVII.*
judicat in prædicatione Verbi distinguendum esse id, quod est Dei,
ab eo, quod est officii hominum. Verbum in se consideratum, inquit,
K
simpli-

Puritas do-
ctrina est Eccl.
occidentalis.

simpliciter divinus est. **PREDICATIO VERBI** est actus humanus: tan-
de **SINCERITAS** actus huius, nempe predicacionis & professionis **MO-**
DUS. PRIMUM, ait, simpliciter est Ecclesia necessarium, quandoquidē
sive Verbo **DEI** Ecclesia non est Ecclesia, neque qua est cæcus, verbo divino
evocatus: hoc itaque nullo vel tempore vel modo ab ipso potest separari.
POSTERIOR AD DUO, pergit idem, debent quidem inesse de jure: s:
sunt enim conditiones à Deo mandata. Verum non semper insunt, de
facto: neque tamen propterea statim interit tota Ecclesia. Non enim
statim perit actus primus, impedito vel suspensò actu secundo. Nec
in commodè Gerhardus distinguit inter splendorem Ecclesie inter-
num, positum in fide, spe, caritate, & internis Spiritus sancti donis;
& externum, qui in frequentia hominum, tranquillitate à persecutio-
nibus, claritate & puritate doctrinae publice Sonantis, ministerio Verbi
incorrupto & c. consistit. **INTERNUS**, inquit, Ecclesie splendor est illi **ES-**
SENTIALIS & perpetuus; **EXTERNUS** verò **ACCIDENTALIS** & tempo-
ralis. Quod in seqq. fusè propugnat cōtra Bellarminū, & inter alia illu-
strat similitudine à phasibus Lunæ petita, cum qua Ecclesiam con-
fert Ambrosius IV. Hexam. c. IIX. Quemadmodum enim Luna inter-
dum plena luce resurget, quandoque verò silet et inconspicua est, & va-
rias omnino Phases, defectus, ortus, decremēta & incremēta obtinet,
sic Ecclesia **CHRISTI** modo fulget per publicum & liberum divini cultus
exercitium, modo obscuratur per gravitatem persecutionum & heresim
invalescentium, tandem tamen ex obscuritate emergens de persecutio-
nibus & heresibus gloriosum reportat triumphum. Verba sunt Ger-
hardi d. I. Confer eundem in Conf. Cathol. d. I. a. V. c. III. p. 1103.
& p. 1107. Eundem in sensum Hutterus in Disputatione, quæ inter
viginti duas hinc Jenæ olim habitas decima tertia est, th. 72. seqq. **NE-**
QUE, ait, semper ad **ESSENTIAM** Ecclesie omnimoda **PURITAS**
& incorrupta planè publici ministerii requiritur confirmatio. Cor-
ruptissimum certè erat ministerium Elia, Elisei, Josæ, ipsius etiam
nascentis Christi temporibus, nihilominus tamen tum quoque vera
fuit Ecclesia, vel ipsi ad stipulantibus Pontificiis. Verum utitur
interdum Ecclesia vera etiam corrupto ministerio, secundum illud **Chri-**
sti: In Cathedra Moysi sedent Scribae & Pharisei: quod dixerim vobis,
facite. Et sane quemadmodum tempore Christi Ecclesia vera corrup-
to utebatur ministerio: sic superioribus temporibus potuit sub corrup-
to

Tom. V. p. 721.
& Conf. Cath.
d. I. p. 1102. b.

Matth. 23. 2.

pto ministerio aliqua vera conservari Ecclesia: quatenus nimirum illud sedet in cathedra Christi & Apostolorum, cuius tamen ministri Antichristi, imò ipsius Satanae alias fuerunt mancipia &c. Ubi obiter monco, Ecclesiam veram dici hinc etiam ab autore beato non præcisè, quæ pura est: repugnat enim, Ecclesiam hoc significatu esse veram, & tamen eius ministerium publicum esse corruptum; sed simpliciter quæcunque non solo nomine, sed ipsa re Ecclesia est. Plura hanc in rem, qui desiderat, apud Theologos inveniet passim. Quò pertinent etiam, quæ superius n. XCIV. & XCVII. citavimus.

CVII. Hæc quanquam manifesta sint, ab adversariis tamen, nescio an seridè, negantur, qui varia, magnam partem superius à nobis discussa obijciunt. Inter alia obtendunt etiam auctoritatem Confessionis Augustanae ejusque Apologiae. Illius quidem, quæ art. VII. Ecclesiam, quam dixerat unam, sanctam, perpetuò mansuram, definiat per rectam seu puram Evangelii doctrinam & rectam Sacramentorum administrationem. Hujus verò, quæ notas Ecclesiae externas, ex quibus agnosci possit, constituat PURAM Evangelii doctrinam, & administrationem Sacramentorum consentaneam Evangelio Christi p. 145. & p. 148. Ex quibus colligit Forenus in Umbell. p. 33. seq. Ecclesiae hoc esse perpetuum & essentialè, ut rectè doceat Evangelium & rectè administret Sacramenta. Et Kircherus Apostata, ut est Apud Wagnereckii d. l. p. 232. hanc inde infert conclusionem: Ergò vel adversariorum (Lutheranorum) publico & communi calculo nullum tempus reperitur ab Apostolis inde; quo non fuerit talis Sanctorum congregatio, in qua Evangelium RECTE doceretur & RECTE administrarentur Sacramenta. Ita etiam alii.

CVIII. Verùm tantum abest, ut vel Augustana Confessio vel ejus Apologia adverletur iis, quæ hæcenus docuimus, ut illa potius confirmet. Nam Aug. Conf. per omnes ferè articulos taxat errores, qui superioribus seculis in Ecclesiam irreperant, ejusque doctrinam publicam multis modis contaminaverant, & tamen agnoscit, tum etiam permanisse Ecclesiam Dei, & mansuram esse perpetuò. Quin & ante Christum sub corruptissimo Scribarum & Phariseorum ministerio superfuisse Ecclesiam, significatur art. VIII. cum dictum Christi (sedent scribe & Pharisei in cathedra Moysi &c.) citatur ad probandum,

Autoritas
Aug. Conf.
objecta.

Resp.

bandum, quod uti liceat Sacramentis, quæ per malos in Ecclesia administrantur. Quibus ad stipulatur *Apologia art. VII.* cuius inter alia hæc sunt verba: *Neque verb somniamus nos Platoniam civitatem, ut quidam impiè cavillantur, sed dicimus existere hanc Ecclesiam, videlicet verè credentes ac justos, sparsos per totum orbem. Et addimus notas, PURAM doctrinam Evangelii, & Sacramenta. Et hæc Ecclesia propriè est columna veritatis. Retinet enim PURUM Evangelium, & ut Paulus inquit, FUNDAMENTUM, hoc est, veram Christi cognitionem & fidem, etsi sunt in his etiam imbecilles, qui supra fundamentum adificiant stipulas perituras, hoc est, quasdam inutiles opiniones, que tamen, quia non evertunt fundamentum, tàm condonantur illis, tum etiam emendantur. At sanctorum Patrum scripta testantur, quod interdum stipulas etiam adificaverint supra fundamentum, sed que non evertunt fidem eorum. Verùm pleraque istorum, que adversarii nostri defendunt, fidem evertunt, ut quod damnant articulum de remissione peccatorum, in quo dicimus, fide accipi remissionem peccatorum. Manifestus item & perniciosus error est, quod docent adversarii, mereri homines remissionem peccatorum dilectione erga DEUM ante gratiam. Nam hoc quoque est tollere fundamentum, hoc est, Christum. Item quid opus est fide, si Sacramenta ex opere operato sine bono motu utentis justificant? Sicut autem habet Ecclesia promissionem, quod semper sit habitura Spiritum Sanctum: ita habet comminationes, quod sint futuri impii doctores & lupi. Illa verò est propriè Ecclesia, que habet Spiritum sanctum. Lupi & mali doctores etsi grassantur in Ecclesia, tamen non sunt propriè regnum Christi. Hæc ibi: in quibus observandum est, quod pura doctrina Evangelii, quæ prior constituitur Ecclesiæ nota, explicetur de puritate, quæ excludat errores, fundamentum fidei tollentes; nec negetur alioqui contingere, & contigisse olim Patrum temporibus, ut aliquas stipulas ædificarent doctores supra fundamentum, iisque publicam doctrinam contaminarent, Ecclesiâ manente. Deinde fieri etiam posse, ut fundamentales errores per impios doctores & lupos publicè doceantur & defendantur, nec tamen Ecclesia statim penitus extinguatur, non obscurè innuat verba hæc: Lupi & mali doctores etsi grassantur in Ecclesia,*

tamen

ramen non sunt propriè regnum Christi. Per lupos enim & malos doctores intelligi eos, qui fundamentales propugnant errores, evincunt antecedentia. Dum autem in Ecclesia grassari dicuntur, hoc ipso sub eorù ministerio aut tyrannide Ecclesiam esse significatur. Neque enim grassari in Ecclesia possent, si ubi grassantur, Ecclesia conservari nequiret. Sed in qua Ecclesia lopi & mali grassantur, ea non habet puram doctrinam Evangelii, in usu publico constitutam. Lupi enim & mali doctores hoc ipso, quod in ea grassantur, corrumpunt illam. Ergò juxta Apologiam Ecclesia potest tum etiam esse & manere, cum doctrina publica non est pura. Ergò doctrina ratione prædicationis publicè pura, juxta eandem, non est de essentia Ecclesiæ, absolutè ac simpliciter sic dicta.

CIX. Ut igitur directè ad propositam dubitationem respondèamus, sciendum est, Augustanam Confessionem ejusque Apologiam considerare *dd. II.* Ecclesiam non simpliciter & absolutè, ratione eorù, quæ semper & quòvis in statu ei conveniunt, sed ratione sui nativi status & extra persecutionis casum. Vel, ut clariùs dicam, cõsiderant Ecclesiã, qualis per se & suã naturã est, quando nullis pressa persecutionibus, nullisque obtecta est corruptelis, sed in connaturali, ut ita loquar, statu suo constituta plenã gaudet libertate. Tunc enim ei per se convenit, ut non solum puram Evangelii doctrinã intus in fidelium cõrdibus habeat defixã, sed foris etiam per ministerium publicũ eam rectè doceat, & Sacramenta ritè administret, ut superius ostensum est *n. LIX. LXV.* in quod etiam omni opè nititur, idq; facit fideliter, quamdiu non aliunde in officio impeditur. Quo sensu etiam ejus notæ externæ in Apologia rectissimè constituantur duæ: *Pura Evangelij doctrina, & administratio Sacramentorum, consentaneæ Evangelio Christi.* Ubi cunq; enim datur Ecclesia, nullis pressa persecutionibus, nullis obtecta doctrinis falsis, sed in suo quasi connaturali statu constituta, suaque gaudens libertate, ibi Verbum Dei docetur purè & Sacramenta administrantur rectè: & contrã ubi Verbum Dei, nemine impediente, docetur purè, & Sacramenta rectè administrantur, ibi est Ecclesia non pressa, non obsecurata corruptelis, sed in suo quasi connaturali statu constituta, suaque gaudens libertate. Quod si verò

Aug. Conf. & Apol. mens explicatur.

tyranni publicum religionis exercitium in aliqua Ecclesiæ parte ad tempus inhi-beant, vel falsi doctores in ea dominantur, & publicam doctrinam corrumpant, tunc licet non oppidò Ecclesia desinat esse, desinit tamen esse Ecclesia libera, integra & incorrupta, ejusque nativa facies mutatur per vim corruptelasque, doctrinæ publicæ aliunde & præter Ecclesiæ naturam illatas. Unde ex notis illis etiam negativè colligere licet, hoc modo: Ubiunque non sonat pura Evangelii doctrina, nec administratio Sacramentorum consentanea Evangelio Christi in usu est, ibi non est Ecclesia in suo connaturali statu constituta, & qualis per se & suâ naturâ esse debet, sed si aliqua ibi est, pressa & corruptelarum nube obscurata Ecclesia erit &c. quam aliàs ab malorum, in ea grassantium, & publicam doctrinam adulterantium multitudinem, absolute Ecclesiam falsam dicimus. Vide superiùs n. *LXXXIX. & seq. XCII.*

*Cur A. C. ita
defini-verie
Ecclesiam.*

CX. Causam, cur *d. l. ita* consideraret & definiret Ecclesiam, *Augustana Confessio*, non est, quod procul accersamus. Res enim ipsa hoc requirebat. Nam quod ante Lutherum in medio Papatu conservata fuerit Ecclesia, largiebantur Protestantes ultrò, nec Pontificii negabant. In hoc autem erat dissensus, quòd hi dicerent, ipsum etiam Papatum esse Ecclesiam, seu Pontificiam Ecclesiam, quâ talem esse Ecclesiam, qualis à Christo primitus instituta est, & suâ naturâ esse debet, quando nullis obnoxia est persecutionibus, nullis corruptelis; & qualis nunc Pontificia est, talem jam inde ab Apostolorum temporibus fuisse Ecclesiam Christi, & semper esse debere. Illi contrà statuebant, ipsum Papatum non esse Ecclesiam Christi, sed regnum Anti-christi, sub Papatu autem fuisse, hodièque esse Ecclesiam, sed pressam, & gravissimorum errorum ac corruptelarum nube tectam & obscuratam, quæ proinde Pontificio jugo excusso, & erroribus corruptelisque antichristianis, quibus oppressa ingemiscit, ejectis suo nativo statui & pristino nitore sit restituenda. Cujus ad controversiæ decisionem querenda erat definitio, quæ declararet, qualis per se & suâ naturâ sit & esse debeat Ecclesia, quando non est Antichristi tyrannide aut aliàs doctrinis falsis oppressa & obscurata, & ostendendum, quibus ex notis cognosci possit & debeat. Talis autem definitio brevior & accuratior dari non poterat, quàm illa in *Aug. Conf. art. VII.* allata

lata; nec alia eaque certæ ac infallibiles notæ, ex quibus cognoscatur, ostendi possunt, quàm pura Verbi prædicatio & legitima Sacramentorum administratio, quæ in Apol. d. l. ci assignantur.

CXI. Ita jam olim *Hutterus* respondit adversariis, *autoritatem* Loc. Comm.
Augustiana Confessionis, quæ inter notas Veræ Ecclesiæ referat, etiam *de Eccles.*
puram Verbi DEI prædicationem & legitimũ Sacramentorum usum; fol 533.
itidem objicientibus, & inde hanc inferentibus conclusionem:
Ergò de essentia veræ Ecclesiæ est, ut semper habeat ministerium ex
omni parte incorruptum. Quàm ad objectionem ille, respondeo,
inquit, distinguendo inter statum Ecclesiæ veræ proprium sive liberum,
& inter statum ejus accidentalem sive tyrannide pressum. Confessio
ergò *Augustiana* considerat Ecclesiã, quatenus ea in statu suo prop-
rio & integro liberoq; subsistit: ubi corruptum ministerium ad essen-
tiam Ecclesiæ Veræ requiritur. Secus verò statuendum de statu Ec-
clesiæ presso sive servo, ubi hæretici dominatum obtinent. Hic enim
sufficit, ut quale, quale, etiam corruptum sit ministerium: id quod
exemplò Ecclesiæ *Israëliticæ* sub Veteri Testamento evidenter illustrari
potest. Quatenus enim statu suo libero atque integro sinebatur,
canebat cum Davide ex *Psal. 147. 19. & 20. Quia annunciat*
Verbum suum Jacob: justitias & judicia sua Israël: Non fecit taliter
ulli nationi, & judicia sua non manifestavit eis. Quatenus verò
pressa erat variis Sacerdotum corruptelis, ingemiscebat cum Pro-
pheta Jesaja, quòd omnes speculatores sui sint cæci, Jesai. 56. 10.
Et *Hafenrefferus* in *Locis Theol. lib. III. loc. VI. de Eccl.* postquam
dixerat, Ecclesiæ notas esse Verbum DEI sincerum, & legitimum
Sacramentorum usum; hanc subjicit objectionem: Ergò sub Papatu,
ubi utrumq; horum corruptum fuit, nulla fuit Ecclesiæ? & ad eandem
respondet: Imò verò fuit. Nam ad felicem quidem & florentem
Ecclesiã statum requiritur, ut verbi ministerium purum & Sacra-
mentorum usus legitimus sit & omni ex parte integer: quo tamen
modo non semper floret. Aliàs sequeretur, ante *Johannis Baptistæ &*
Christi Salvatoris ministerium nullam omnino Ecclesiã fuisse &c.
Eodem collineat *Graverus*, quando in *Exeg. Aug. Conf. art. VII.*
p. m. 16. distinguit inter Ecclesiã in se & per se consideratam,
qualis esse debet; & inter Ecclesiã consideratam, non quidem
qualis esse debet, sed qualis est. Illo modo cum consideratur, re-
quiri

quiritur dicit, ut in ea Verbum DEI purè doceatur, & Sacramenta rectè administrantur. Quando autè posteriori modo consideratur, sufficere ait, quòd Verbum DEI in ea docetur, & Sacramenta administrantur, licet non per omnia purè Verbum DEI doceatur, nec legitime per omnia administrantur Sacramenta. Nam quia, inquit, quadamtenus retinetur predicatione Verbi DEI & usum Sacramentorum, hac ratione etiam Ecclesia DEI dicitur: quia DEUS etiam sub corrupto ministerio Evangelii Ecclesiam suam conservare potest &c. Ex Tom. I. Diss. Anti. Jes. Diss. III. th. 37. Insuper ipsius visibilis Ecclesia consideratur in statu etiam quoad externam formam puro & incorrupto: vel in statu impuro & quoad externam formam aliqua ex parte corrupto. -- Pro hac diversa consideratione etiam de notis Ecclesie, qua a nostris Theologis assignari solent, nempe sincera verbi predicatione, & legitima Sacramentorum administratione diversimode pronuntiandum erit. Quando Ecclesia priori modo atque comparate accipitur, nota Ecclesia ab illis hec duo rectè dicuntur: tunc enim queritur, quibus notis Ecclesia etiam quoad externam formam pura distinguatur ab impura, corrupta ab incorrupta, & quantum sit pura ac incorrupta, quantum vero corrupta & impura? Quo observato corruunt plerumque sophismata, qua ad hanc sententiam everrendam objici solent. Simpliciter autem & absolute loquendo propria & essentialis Ecclesie nota convenientissime assignabitur Verbum DEI revelatum & communicatum, quo DEUS vocationem suam in Ecclesia efficit: hoc enim adeo proprium est Ecclesie, ut ab eo separari nequeat, ac reciprocè cum eadem convertatur. Ita Gravverus: cui suffragatur Gerhardus Tom. V. de Ecclesia p. 834. scribens: Visibilis Ecclesia quoad formam externam, sive quod idem est, quoad publicum ministerium consideratur vel in statu puro & incorrupto, vel in statu impuro & aliqua ex parte corrupto. Quando nota Ecclesie dicuntur pura Verbi predicatio & legitima Sacramentorum administratio, tunc consideratur Ecclesia in statu priori & comparatione facta non solum ad cœtus profanos, sed etiam ad Ecclesiam corruptam & impuram: idè rectè fieri apparet ex eo, quòd definitiones, regula ac canones dari debent de idea, quodq; Ecclesia corrupta secundum normam & formam doctrine sincerioris & purioris

rioris reformanda, restituenda ac repurganda sint. Et pag. 866. Pura
predicatio Verbi & puritas Ecclesia pari passu ambulant. Si pra-
dicatio Verbi est omni ex parte pura & ab erroribus immunis, pura
etiam erit Ecclesia. Si predicationi doctrina caelestis admiscetur
quidam errores, status Ecclesia incipit esse corruptus, non tamen
statim desinit esse Ecclesia. Confer Confess. Cathol. d. I. pag. 1134. &
quae ex Hunnio & Zeamanno citavimus superius n. XCVII.

CXII. Quod si igitur Ecclesia Christi in terris adhuc mili-
tans, propriè accepta definienda sit absolutè & simpliciter per ea,
quae omni tempore omni que in statu ipsi conveniunt, non incom-
modè forsan dixeris, eam esse congregationem verè credentium &
sanctorum, in qua Spiritus S. per predicationem Verbi & usum sa-
cramentorum efficax est, regenerat, Christo que capiti per fidem unie
& sanctificat omnes, qui ejus gratia obviam non ponunt.

CXIII. Aliàs communiter distinguunt autores inter Ec-
clesiam generatim ex vocatione; & speciatim ex electione spectatam.
Illo modo cum consideratur, definit eam Hunnius in Tr. de Ec-
cles. quòd sit cœtus visibilis vocatorum, qui amplectuntur Verbum
Dei, & utuntur Sacramentis, Verbo divino annexis. Et Dist.

XLIX. thes. 27. Ecclesia, inquit, est cœtus hominum, voce Evangelij
vocatorum, audientium Verbum Dei & utentium Sacramentis à
Christo institutis: per quod verbum & Sacramenta Deus regenerat &
uni capiti Jesu Christo inserit fideles, quibus ejusdem doctrina professio-
ne, eorundemque sacrorum externo usu admixti sunt, in hoc quidem
seculo, multi hypocrita, impij & non renati, quandoque ab electis
sive palea & zizania à tritico separandi. Similiter Dist. L. th. 236.
definit eam, quòd sit congregatio hominum, qui in mortem Christi, no-
mine Trinitatis baptizati, doctrinam Christi, Prophetarum & Aposto-
lorum recipiunt, & Sacramentis à Christo institutis utuntur; & th. 239. sub-
jicit ejus distinctione in integrā & corruptam. Integrā dicit, quae habet
sinceram Verbi predicationem, & legitimum Sacramentorum usum;
corruptam contrā. Ecclesiam autem speciatim ex electione specta-
tam definit ibid. th. 238. quòd sit cœtus eorum, qui verā fide, Verbo
innixā, Christum apprehendunt, & fidei suae finem vitam consequun-
tur aeternā. Eadem distinctione utitur Hasenrefferus, & Ecclesiam vo-
catorum definit, quòd sit cœtus audientium Verbum Dei & uten-

Ecclesie abso-
lutè accepta
definitio.

Ecclesie ab-
stractio.
Tom. I. oper.
fol. 1256.
Tom. V. fol.

455.

p. 22. 495.

idm

L

tium

ium Sacramentis instituit à Christo, in quo omnes non resistentes Spiritui S. regenerantur, & unico capiti Christo inseruntur per prædicationem Verbi & Sacramentorum usum. Electorum verò Ecclesiam dicit esse cœtum verè à fide amplectentium Verbum Dei, & utentium Sacramentis divinitus institutis: quibus regenerantur, per fidem Christo capiti inseruntur, & ab eodem vivificantur, sanctificantur, glorificantur. Gerhardus sub finem Tom. V. de Eccl. unam adfert Ecclesiæ definitionem, quæ ita habet: Ecclesia est cœtus hominum, per prædicationem Verbi & administrationem Sacramentorum ex mundo ad regnum Dei vocatorum & congregatorum, in quo cœtus sunt electi juxta prænotionem Patris, verè scil. ac perseveranter in Christum credentes, quibus mixti sunt, non-sancti, sed tamen eandem doctrinam profitentes.

Ecclesiæ Electorum & vocatorum.

CXIV. Ita illi & alii Ecclesiam diversimodè considerant, & præ consideratione diversà aliter atque aliter definiunt. Et sanè si benè res expendatur, negari non potest, hypocritas & malos esse hæc in vita Ecclesiæ admixtos, quod etiam *Confessio Aug. art. VIII.* ejusque *Apologia* inculcat multis. Neque negari potest, eos esse ad regnum Dei vocatos, utpote quibus unà cum sanctis una eademque obtingit prædicatio Verbi, quæ vocatio ad regnum Dei peragitur. Reipsà tamen verè credentes & sancti non sunt, licet tales videri velint, & vulgò habeantur ob eminentiam sanctitatis speciem. Unde si Ecclesia accipiatur propriè, & consideretur præcisè, ut est Christi corpus spirituale & mysticum, tunc potest ei tribui denominatio *Ecclesiæ Electorum*, præsertim si vox *electorum* late sumatur in oppositione ad hypocritas & malos, & per *electos* intelligantur omnes verè credentes & sancti, sicut eam h. l. accipi debere Gerhardus monet Tom. V. de Eccl. p. 671, & in *Conf. Cathol. d. l. c. l. p. 1061.* Ecclesiæ enim sic consideratæ membra nulla dantur, præter verè credentes & sanctos, ut ostensum est supra. Quod si verò Ecclesiæ annumerentur etiam hypocritæ & mali, non quòd ejus vera membra sint, sed quòd nobis talia esse videantur, propterea quòd verè credentibus sint admixti, & eandem Verbi prædicationem, eundemque Sacramentorum usum cum illis habeant communem, ut alteri ab alteris discerni hæc in mortalitate non possint, tunc potest Ecclesia sic considerata dici *Ecclesiæ vocatorum*, & describi

scribi per congregationem vocatorum: quamvis fatendum sit, totum vocatorum cœtum improprie dici Ecclesiam, & per synecdochen, quâ toti alicui tribuitur, quod ejus tantum parti convenit. Proprie enim loquendo soli verè credentes & sancti, qui in vocatorum cœtu continentur, constituunt Ecclesiam Christi. Hypocritæ autem & mali admixti, quamdiu non convertuntur, sunt in regno diaboli, ut superius declaratum est pluribus.

CXV. Quæ etiam causa est, cur Augustana confessio, cuius ductum nos in præsentia sumus secuti, maluerit Ecclesiam definire per congregationem verè credentium & sanctorum, quàm per cœtum vocatorum, quod contra Pontificios multis ostendit Apologia ejus art. VII. cujus verba digna sunt, quæ hîc legantur. Ita autè illa habent: Quamquam igitur hypocritæ & mali sint socii hujus veræ Ecclesie secundum externos ritus, tamen cum definitur Ecclesia, necesse est eam definiri, quæ est vivum corpus Christi: item quæ est nomine & re Ecclesia. Et multa sunt causæ. Necesse est enim intelligi, quæ res principaliter efficiat. nos membra, & viva membra Ecclesie. Si Ecclesiam tantum definiemus externam politiam esse honorum & malorum, non intelligent homines, regnum Christi esse justitiam cordis & donationem Spiritus Sancti, sed judicabunt tantum externam observationem esse certorum cultuum ac rituum. Item quid intererit inter populum legis, & Ecclesiam, si Ecclesia est externa politia? At sic discernit Paulus Ecclesiam à populo legis, quòd Ecclesia sit populus spiritualis, hoc est, non civilibus ritibus distinctus à gentibus, sed verus populus DEI, renatus per Spiritum sanctum. In populo legis præter promissionem de Christo habebat, & carnale semen promissiones rerum corporalium, regni &c. Et propter has dicebantur populus DEI etiam mali in his, quia hoc carnale semen DEUS separaverat ab aliis gentibus per certas ordinationes externas & promissiones. Et tamen mali illi non placebant Deo. At Evangelium affert non umbram æternarum rerum, sed ipsas res æternas, Spiritum sanctum, & justitiam, quâ coram Deo justus sumus. Igitur illi tantum sunt populus juxta Evangelium, qui hanc promissionem Spiritus accipiunt. Ad hæc Ecclesia est regnum Christi, distinctum contra regnum diaboli. Certum est autem, impios in potestate diaboli & membra regni diaboli esse, sicut docet Paulus Eph. 2. cum ait: Diabolum efficacem esse in incredulis. Et Christus inquit

A. C. definit
Eccl. per sanctos.

p. 146.

ad Pharisaos, quibus certè erat externa societas cum Ecclesia, id est, cum sanctis in populo legis: praeerant enim, sacrificabant, & docebant; vos ex patre diabolo estis. Itaque Ecclesia, qua verè est regnum Christi, est propriè congregatio sanctorum. Nam impij reguntur à diabolo, & sunt captivi diaboli, non reguntur Spiritu Christi. Sed quid verbis opus est in re manifesta? Si Ecclesia, qua verè est regnum Christi, distinguitur à regno diaboli, necesse est, impijs, cum sint in regno diaboli, non esse Ecclesiam. Quanquam in hac vita, quia nondum revelatum est regnum Christi sint admixti Ecclesia, & gerant officia. Nec propterea impij sunt regnum Christi, quia revelatio nondum facta est. Semper enim hoc est regnum Christi, quod spiritu suo vivificat, sive sit revelatum, sive sit reatum cruce.

Congregatio
quid denotet.

CXVI. Sed ad descriptionem, superiùs à nobis traditam redimus, singulas ejus partes declaraturi, sed paucis.

CXVII. Et primùm quidem Ecclesiam diximus congregationem cum Aug. Conf. ejusque Apologia, congregationis voce non tam congregandi actum, qui ad causam efficientem spectat, quam congregatorum statum intelligentes, ut congregatio sanctorum idem sit, quod sancti congregati, vel cœtus sanctorum congregatorum. Nec præcisè externam & localem corporum; sed internam, & spiritualem animorum congregationem intellectam volumus, quâ sancti, ut ut per orbem dispersi & locorum intervallis disjuncti inter hypocritas & impios degant, per fidem tamen in Christo conjuncti, ejusque corporis mystici membra sunt. Ad quam spiritualem congregationem significandam benè dicit Apologia A. C. p. 146. Ecclesiam non esse politiam externam certarum gentium, sed magis homines sparsos per totum orbem, (& sic locorum intervallis longissimè disjunctos) qui de Evangelio consentiunt, & habent eundem Christum, eundem Spiritum Sanctum, & eadem sacramenta, atq; sic spiritualiter congregati sunt per hoc, quòd per unam fidem, quâ credunt Evangelio, uni capiti Christo insiti sunt, unoq; ejus spiritu foventur & reguntur. Qua de congregatione loquitur cum primis etiam Christus *Matth. XXIII. 37.* quando suum erga Judæos affectum planè paternum daclaraturus gallinæ similitudinè adfert, quæ pullos suos colligit sub alas, fovens eos & à milvis aliisque rapacibus volucribus defendens; seque dicit eadem, imò longè majore

gè majore fidelitate voluisse illos congregare, h. e. voluisse per prædicationem Verbi eos ad se convertere, & per fidem in ipso- rum cordibus accensam suo aggregare corpori, aggregatosque spi- ritus sui influxu fovere, alere, adversus peccatum, diabolum & infernum protegere &c. atq; adeò quod gallina pullis suis præstat corporaliter, id ipsum voluisse se illis præstare spiritualiter, modò non ipsi repugnassent.

CXVIII. Licet verò in Ecclesia etiam visibiles conventus & externæ congregationes instituantur ad invocandum & laudan- dum Deum, & ad audiendum ejus Verbum, quibus Christus suam quoque præsentiam gratiosam promisit: *Ubi, inquit, duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi adero in medio ipsorum, Matth. XVIII. 20.* illæ tamen congregationes non sunt essentielles Ecclesiæ, utpote quæ hypocritas & malos etiam suo ambitu complectuntur, & itatis tantum temporibus institui solent, persecutionis tempore autem quandoque planè inhihentur, quamvis non absque piorum gemitibus, qui nihil magis, quam in publicis congressibus Deum invocare, laudare, ejusque Verbum audire & discere desiderant, di- centes cum Davide: *Jehova dilexi habitaculum domus tuæ, & lo- cum tabernaculi gloria tuæ, Psal. XXVI. 8. Unum petii a Jehova, hoc requiram, ut habitem in domo Jehova omnibus diebus vitæ meæ, ut videam pulchritudinem Jehova, & quæram in templo ejus, Psal. XXVII. 4. Quam amabilia tabernacula tuæ, Jehova exercituum. Con- cupiscit & desiderat anima mea atria Jehova, Psal. LXXXIV. 2. An- nunciabo justitiam in cœtu multo, ecce labia mea non prohibebo &c. Psal. XL. 9.*

CXIX. Deinde diximus, Ecclesiam esse verè credentium, & sanctorum congregationem: cujus rei ratio jam ex *Apologia Aug. Conf.* reddita est: nempe quia Ecclesiam hoc loco accipimus proprie, ad cujus essentialiam non pertinent hypocritæ & mali, qui ei admixti sunt. Neque nobis adversantur, qui aliàs eam definiunt per *congregationem vocatorum* seu eorum, qui *Verbum Dei audiunt & sa- cramentis utuntur.* Licet enim sub *vocatis* comprehendant etiam hypocritas & malos, Ecclesiam tamen illi accipiunt *improprie* & eo significatu, quo totus ex sanctis & non-sanctis aggregatus cœtus Ecclesia dicitur per *synecdochen*, propter verè credentes & sanctos, in

Visibiles con- ventus.

Cur per cre- dentes defini- tur Ecclesia,

eo comprehensos, ut sapius dictum. Quando autem de Ecclesia proprie accepta & precise ratione essentia: suae spectata agunt, tum factentur & docent nobiscum, quod nulla ejus dentur membra vera,

Forma membrorum Eccl. prater *verè credentes & sanctos.*

CXX. *Credentium* appellatione autem involvitur etiam *firma*, per quam Ecclesiae membra sunt, quod sunt, seu in esse membrorum Ecclesiae constituuntur: nempe *fides*, quae Christo capiti conjunguntur, ut in ipso unum sint corpus spirituale & mysticum, *Rom. XII. 5. I. Cor. XII. 12. 13.* Vide *supra n. XVI. & seqq.*

Causa efficiens fidei.

CXXI. Reliqua, in definitione adjecta expriment *causam efficientem*, à qua dependet *fides*, per quam credentes capiti Christo inseruntur. Ea verò duplex est: *principalis & instrumentalis.*

Principalis causa.

CXXII. *Principalis* est *Christus*, ipsum Ecclesiae caput, & *Spiritus S.* unus cum ipso ejusque *Patre Deus*, qui fidem in hominum cordibus operantur per unam eandemque potentiam divinam. Sicut enim aliàs opera divina ad extra sunt indivisa, ita & hominum regeneratio & sanctificatio est trium personarum unum indivisum opus. Quod autem speciatim Spiritui S. id adscribimus, dicentes, *Ecclesiam esse congregationem verè credentium, in qua SPIRITUS SANCTUS EFFICAX &c.* id fit per *appropriationem*, ut loquuntur Scholastici. Dicitur autè *appropriatio* modus ille loquendi, Scripturis sacris receptus, quo uni divinitatis personae tribuitur aliquis effectus, ac si ejus solius esset proprius, qui tamen ab omnibus tribus personis æqualiter dependet: sicut v. g. *Spiritus S.* peculiariter tribuitur, quod sit *paracletus noster, Job. XIV. 16. qui nobiscum sit, doceatq; nos, v. 26. ducat nos in veritatem, c. XVI. 13. qui mittatur à Deo in credentium corda, & clamet; Abba Pater, Gal. IV. 7. & habitet in iis, ut in templis suis, I. Cor. III. 16. c. VI. 19. ducat eos, & testetur in ipsis, quod sint filij Dei, Rom. VIII. 14. 16. auxilietur eorum infirmitatibus, intercedens pro ipsis gemitibus inenarrabilibus, v. 26. atq; adeò quicquid *Christus* in Ecclesia tanquam caput in corpore suo operatur, id omne operari dicitur *Spiritus suo*, qui est *Spiritus sanctus*, tertia Trinitatis persona, non quod *Christus* ejusque *Pater* cœlestis non æquè immediatè concurrant ad singulos effectus, sed quod stylo Scripturæ effectus illi Spiritui S. peculiariter tribuantur, quamvis re ipsa omnibus tribus personis sint communes. Quem loquendi modum sequuntur Scriptores hac in materia, & tribuunt *Spiritus S.* tanquam *causæ**

causæ principali omnia opera gratiæ, quæ mediantibus *Verbo & Sacramento* in Ecclesia peraguntur, non tamen exclusis *Patre & Filio*. Qua de re alibi.

CXXIII. Instrumentalis causa sunt *Verbum & Sacramenta*, per quæ *Spiritus Sanctus* fidem in hominum cordibus efficit, omnisq; à capite *Christo* influxus in Ecclesiam diffunditur. Videatur supra. n. LII. seqq.

CXXIV. Quamvis autem Ecclesiæ sit, *Verbum DEI docere & Sacramenta institutioni Christi per omnia conformiter administrare*, aliunde tamen hæc ejus opera nonnunquam impeditur, ut hæctenus fuit ostensum, ut tamen Ecclesia non statim desinat esse *Christi Ecclesia*. Unde ne definitio Ecclesiæ ita absolutè acceptæ angustior esset suo definito, simpliciter diximus, *Spiritum sanctum esse in Ecclesia efficacem per prædicationem Verbi & usum Sacramentorum*, non considerato, an per omnia ab erroribus pura sit prædicatio illa, necne. Quod si contingat, ut non per omnia sit pura, vel Sacramentorum administratio non omni careat nævo, tunc distinguendum est cum in prædicatione Verbi tum in Sacramentorum administratione id, quod *Christi* est, ab eo quod hominum est & à falsis doctoribus admixtum. Illud ad Ecclesiam propriè dictam tunc pertinebit; hoc non item. Per illud *Spiritus S.* erit efficax in credentibus; per hoc *diabolus* in incredulis, Ecclesiæ admixtis. Videatur supra n. LXXII. Atque in hac definitionis parte conveniunt omnes ex *Hunnio* & aliis adductæ definitiones. In singulis enim requiritur ad Ecclesiam absolutè & simpliciter acceptam, ut habeat *Verbum DEI & Sacramenta*, à *Christo* instituta. Quantum verò ad eorum usum attinet, præsupponunt omnes, Ecclesiam ejus intuitu modò fulgere; quando sc. fruitur *Verbi prædicatione pura & incorrupta, & Sacramentorum administratione per omnia legitimâ*; modò obscuriorem esse, cum ejus ministerium sc. corruptum est. Unde *Hunnius* in definitionis *Disp. XLIX. th. 27.* à se traditæ declaratione rationem redditurus, cur Ecclesiam dicat cœtum hominum, voce Evangelii vocatorum, *audientium Verbum DEI & utentium Sacramentis*; subjungit hæc: *Sunt enim Verbum & Sacramenta cœu nota, quibus hic peculiaris in mundo populus à cunctis reliquis separatur ac dignoscitur, & addit: Quæ nota quia nonnunquam*

Instrumentalis causa.

th. 29.

th. 30.

quam effulgent nitidius, nonnunquam sub invalescentium errorum
& corruptelarum nebulis emicant obscurius: sic hinc, ut Ecclesia
quoque non semper aequabili ratione floreat, sed ejus interdum
melior, interdum vero deterior: sic fors & conditio.

Ecclesia non
pressa desi-
nitio.

CXXV. Atque hæc de natura & definitione Ecclesie, ab-
soluè & simpliciter sic dicta, non considerato, an libera & extra
persecutionis casum constituta; an verò pressa sit, & quadam
corruptelarum nube obscurata. Quod si verò danda sit definitio
Ecclesie non pressa, nullis obscuratæ doctrinis falsis, sed in suo
pristino nitore & quasi connaturali statu constituta; seu Ecclesia,
qualis per se & suâ naturâ esse debet, rectè cum *Aug. Conf. art.
VII* dicitur, Ecclesiam esse congregationem verè credentium & *San-
ctorum, in qua Verbum DEI rectè seu purè docetur, & Sacramenta
rectè administrantur.* Quæ hac de re plura, ut & de Ecclesie attribu-
tis, notis & distinctionib⁹ hoc loco agi poterant, ea in peculiari Dis-
putatione, Deo volente, pertractabimus.

SOLI DEO GLORIA.

ERRATA.

Ab initio leg. *Söv. Th. V. lin. 9. pro 16. l. 15. Th. VII. lin. 4. l. I. Cor.
XII, 12. Th. II. X. lin. 4. l. nemine. lin. 5. l. excommunicatis, lin. 6. l. Bel-
larmino. lin. 9. l. Pontificios. Th. IX. lin. 6. l. fidei. Th. XVII. in marg.
l. membrorum. Th. XIX. l. ult. l. I. Pet. II. Th. XX. lin. 3. l. sunt. Th. XXI.
lin. 6. l. gentiles. lin. 16. l. spiritalis. Th. XXIX. lin. 6. l. Jacobi II. Th.
XLI. lin. ult. pro & l. ut. Th. XLII. lin. 28. l. dicitur. lin. ult. pro. Act. II. l.
Act. I. pro. c. XIII, 23. l. c. XIII, 23. Th. LIII. lin. 22. l. immitti. Th. LV.
lin. 7. l. finem. Th. LVII. lin. 6. pro 21. l. 23. Th. LVIII. lin. 1. l. influxus. Th.
LXV. lin. 19. l. quod. Th. LXXII. lin. antepenult. l. quamvis. Th. LXXXV.
lin. antepen. l. Ecclesiam. Th. LXXXVII. lin. 16. l. inebriati. Th.
LXXXIX. lin. 16. l. aphorif. Th. LXXXI. lin. 37. l. Pontificia. Th.
LXXXV. lin. 9. l. Ecclesie. Th. LXXXVIII. lin. 4. l. quam. Th. CV.
lin. penult. pro 28. l. 38. Th. CVII. lin. 13. l. apud. Th. CIX. lin. an-
tepen. pro ab l. ob. Th. CXI. lin. 10. l. incorruptum.*

99 A 6948

ULB Halle

3

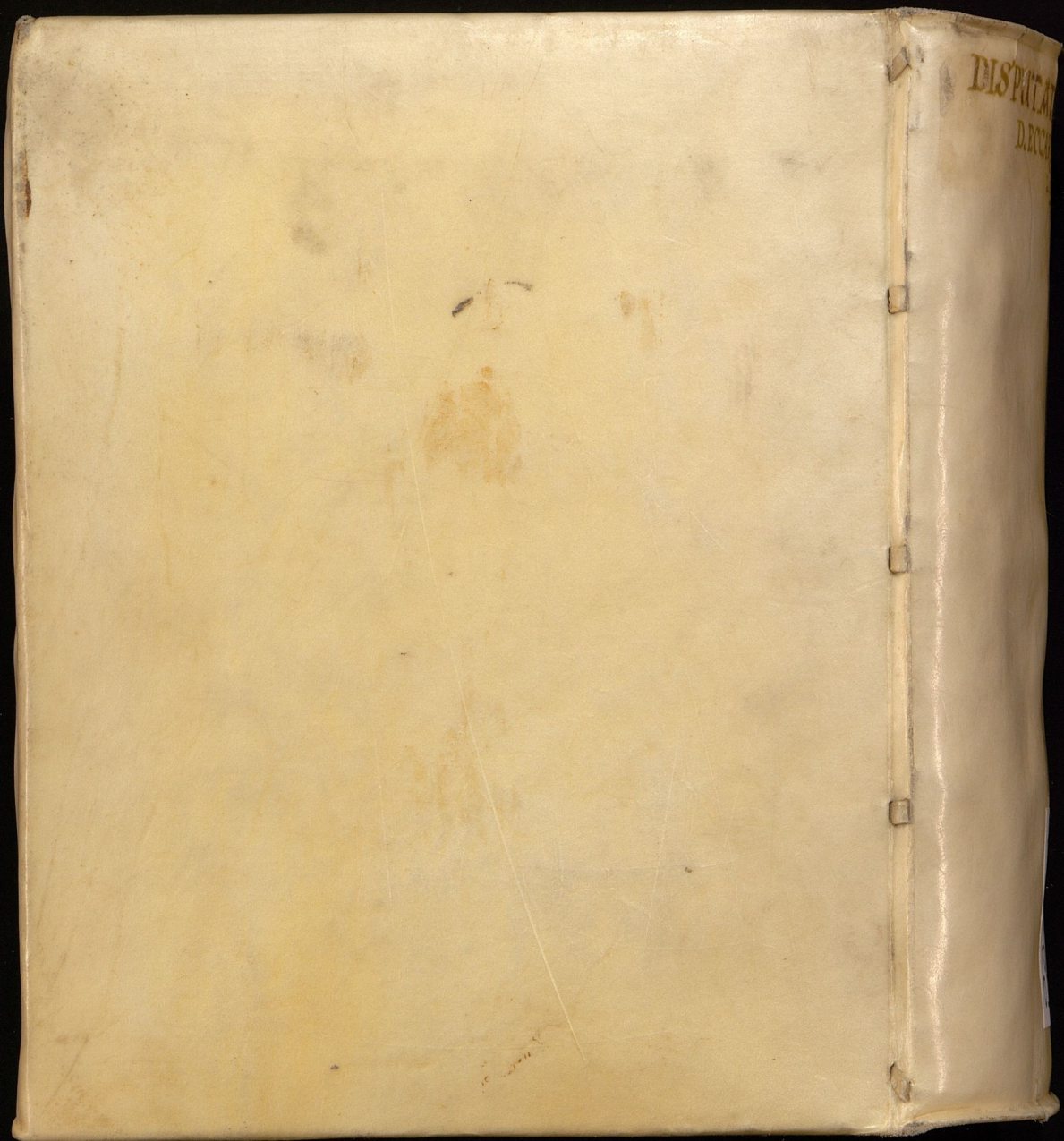
002 840 022

Ruha

Vb 17

22.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
NATURA ET
DEFINITIONE
ECCLESIAE

QUAM

PRESIDE

JOHANNE MUSÆO, SS.

THEOL. D. & P. P.

PUBLICO EXAMINI

SUBMITTIT

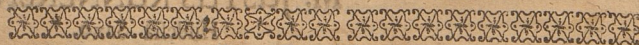
M. JUSTUS KÜNNEKEN

Hildesia Saxo.

AD IV. CAL. MAII.

IN AUDITORIO THEOLOG.

HORIS ANTE- ET POMERIDIANIS.

J E N Æ

Typis CASPARI FREYSCHMIDII,

ANNO M. DC. LV.